

Matyu

Jisas kandjiyebe wopake Matyu boi

*Jisas Kraiis gollye moi mal kandjine
(Luk 3.23-38)*

¹ Buk ge Jisas Kraiis gollye moi mal kandjine. Jisas moi ge gollye Depit moi. Alla Depit gollye ge Abraam moi. ² Abraam wariye ge Aisak moi. Aisak wariye ge Jekop moi. Jekop wariye ge Juda ne, age kambono moi. ³ Juda wariye ge Peres ne, Sera soka mopill. Soka mane ge Tamar moi. Peres wariye ge Ebron moi. Ebron wariye ge Ram moi. ⁴ Ram wariye ge Aminadap moi. Aminadap wariye ge Nason moi. Nason wariye ge Salmon moi. ⁵ Salmon wariye ge Boas moi. Boas megama ge Raep moi. Boas wariye ge Obet moi. Obet megama ge Rut moi. Obet wariye ge Jesi moi. ⁶ Jesi wariye ge King Depit moi.

Depit wariye ge Solomon moi. Solomon megama moi ge asamoll woge Uria moi. ⁷ Solomon wariye ge Reoboam moi. Reoboam wariye ge Abia moi. Abia wariye ge Asa moi. ⁸ Asa wariye ge Jeosapat moi. Jeosapat wariye ge Jeoram moi. Jeoram wariye ge Usia moi. ⁹ Usia wariye ge Jotam moi. Jotam wariye ge Aas moi. Aas wariye ge Esekia moi. ¹⁰ Esekia wariye ge Manase moi. Manase wariye ge Emon moi. Emon wariye ge Josaia moi. ¹¹ Josaia wariye ge Jeoiakin ne, age kambono moi. Kune ge dumo Babilon una

wo kunda bolo Israel una to ipo Babilon wormaka kaye pamoi.

¹² Babilon kaye pamolmaka Jeoiakin wariye ge Sealtiel moi. Sealtiel wariye ge Serubabel moi. ¹³ Serubabel wariye ge Abiut moi. Abiut wariye ge Eliakim moi. Eliakim wariye ge Asor moi. ¹⁴ Asor wariye ge Sadok moi. Sadok wariye ge Akim moi. Akim wariye ge Eliut moi. ¹⁵ Eliut wariye ge Eleasar moi. Eleasar wariye ge Matan moi. Matan wariye ge Jekop moi. ¹⁶ Jekop wariye ge Josep moi. Josep gamegama ge Maria moi. Maria Jisas kui, kandjiye dji ge Kraiss we dji.

¹⁷ Embe pai pille, Abraam asa molo po goi kune ge, alla po Depit moi kune ge, gollye 14 pela molo golo pi. Depit molo po goi kune ge, po kambono Israel er dumo Babilon po kaye pai kune ge, gollye 14 pela kambono molo golo pi. Er Babilon po kaye pa pumaka, iwa Kraiss moi kune ge, alla gollye 14 pela molo golo pi.

*Ana Maria womba Jisas kui
(Luk 2.1-7)*

¹⁸ Jisas Kraiss moi mal kandjiyebe ge embe mal paro. Jisas me Maria moi ge una embe dji, ni Josep boll bolo imbell we djimaka, soka ou aike napapill ba, una kani Maria womba mogi. Mogi ge God Murble wo djika Maria womba kumbe al moi. ¹⁹ Maria woge Josep moi ge ge une iwa wopake moi. Maria womba kumbe al moi ge Josep una kane djineke, Maria ngandjill golo djinda dje, une kiye dje kerno dje pi. ²⁰ Josep nomane al embe mal paika une imina ou pai al oukumb kani. Iwa Kerman tau agelo ta dje worika wo embe dji,

Josep, ni Depit unakiye moren, ni Maria boll bolo imboll dje yenmell ge kand nagopen. Une womba mogro ge God Murble dji pille une moglo moro.

²¹ Ana Maria womba kuya ge, yake pla po, God unakiye i yem woro, yenekne singare ke ye wanne ge une kere aunda. Ge pille, ni womba kandjiye yemben ge Jisas we djimben we dji.

²² Maria womba mogi ge, asa Iwa Kerman yeworika, propet kandja dji mal ge megiye toi. Propet pepa bolo embe dji,

²³ Ye pillme! Ambo ta iwa boll aike napambell ba, womba moglo wariye kuya. Kandjiye Emanuel we djine we dji *(Aisaia 7.14)*

Ge me embe mal paro, God nono boll moro.

²⁴ Josep ou pai ge kere po Iwa Kerman yene tau agelo kandja dji mal pille, Maria boll bolo ipill.

²⁵ Soka ou aike pa nawane pupillka, wariye kui. Josep womba kandjiye yei ge Jisas we dji.

2

Ngambalne pai una womba Jisas kanbon dje woi

¹ Kune ge king Erot distrik Judia kantau moika, dumo paknato Betlem we dji yei al ge Maria Jisas kui. Are ngambalne pai una yenekne makimbne al olpa pla woi al ge kere, er Jerusalem wo embe dji, ² ana womba kui Juda una kingne moya we dji ge, womba nam kond moro ne? Kupill al kona olpa pla wondo al yene kandjipiye pai ge no kanpin. Une kandjiye amblo pla worbon dje wopin we dji. ³ Kambono kandja embe djimaka, king Erot nomane toika, Jerusalem una porapora

para nomane aike toi. ⁴ Tomaka Erot djika opa gale awi una kerman ne, God lo beke awi una wo molmaka, Erot embe dji, God na iwa Kraisdje worno wo na unakna i yem worda we dje pepa boi ge, dumo nam kond moya ne? dji. ⁵ Djika kambono embe dji, womba dumo Judia paknato Betlem we dji yero al ge moya we dji. Propet pepa bolo embe dji,

⁶ Ye dumo Betlem una dumo Judia pakna mor ge, Judia dumo kerker pakna yero ge kandjine paro ba, ye kandjine naparo we djinj ba, ge man. Israel na unakna mor al, ye agane ta iwa kerman moya. Une ye kantau yenda we dje pepa embe boi we dji *(Maika 5.2)*

⁷ Kambono kandja embe djimaka, Erot kandja sigiye seke dje worika, ngambalne pai kambono wo moi. Molmaka, Erot ga dje pille embe dji, kam kandjip pai we djinj ge kune nam kaima er pla wo pai ne? dji. Djika kambono alla kandja wulle dje yem woro aumaka, ⁸ Erot embe dji, ye asamoll po Betlem womba moro al kuro wopake ye kanme! dji. Ye kani dal, er yem wo na moro al djineke, na are po womba kandjiye amblo pla worno we dji.

⁹ King kandja embe djika kambono pille er pi. Kam kandjip olpa pla woi al pai kani ge, kandjip ge yene asamoll po womba moi al numb ge, plato pai. ¹⁰ Kambono kam kandjip kanmaka, yenekne ellne tukne ge arngan yeika, wo kerman pi.

¹¹ Ngambalne pai una er numog po kani, womba me Maria boll mopillka, kambono po

gopne boglo, taimagus pamolo, womba kandjiye amblo pla woro, wal iwi wal ge, gol ne, iko nuye mirang wopake yendo wal ne, wal garka do mirang wopake yendo wal ge iwo womba awi. ¹² Awo, imina pa oukumb kanmaka, God wo embe dji, ye er yem Erot moro al napume! dji. Djika, kambono kond djell ta po er dumene al pi.

Josep game ne, wariye Jisas i er dumo Idjip pi

¹³ Ngambalne pai una ge er pumaka, Josep oukumb kani. Iwa Kerman tau agelo ta wo embe dji, iwa Erot, womba togoyo dje yendo. Ni agle! Womba ge, me boll i seke er dumo Idjip piye! dji. Ye po dumo Idjip molo pa pineke, are na djinaka, ye er yem wone we dji. ¹⁴ Djika imina pakna pika, Josep po wariye me boll dje i er dumo Idjip pi. ¹⁵ Idjip po molmaka iwa Erot ge goika, kambono alla er yem pi. Pi ge Iwa Kerman djika propet pepa bolo pagi mal ge megiye toi. Iwa Kerman yeworika Propet pepa bolo embe dji,

Na warna dumo Idjip moi ge, na djill er woi we dje
pepa embe boi *(Osea 11.1)*

Erot djika una womba merke togoi

¹⁶ Ngambalne pai una er yem Erot moi al napumaka, Erot ga na kandja kende dje awi dje pille une kumbe mul kerawa yei. Womba moi kune ge nomane kerman pai una kandja asa dji mal Erot pille, ami una dje worika, kambono po dumo Betlem ne, dumo manda yei al po womba iwamba porapora togoi. Womba kognumb soka moi ne, iwamba kembis porapora moi ge togoi. ¹⁷ Womba

togoi ge propet Jeremaia pepa asa boi ge megiye toi. Une pepa bolo embe dji,

¹⁸ Dumo Rama we dji yei al una kimb kallngane kerman yemoi. Ana Resel yene wom-baye kambono goi ge, une kimb kallngane yendo. Una wo amblo ye wopake ye awi ba, womba golo keru, arngan yenda napai we dje pepa embe boi *(Jeremaia 31.15)*

Josep game boll womba Jisas dje i er yem woi

¹⁹ Josep po dumo Idjip molo pika iwa Erot goika, Josep pa oukumb kani. Iwa Kerman tau agelo ta wo embe dji, ²⁰ womba togopon dje yei una, golo keru. Ni agle! womba me boll dje i er yem dumo Israel piye! dji. ²¹ Djika Josep aglo womba me boll dje i er dumo Israel pi. ²² Pika una embe dji, Erot wariye Arkelaus dumo Judia kantau moro we dji. Djimaka, Josep pille kand golo er Judia punda naye. Une oukumb alla kani ge, God dje worika, une er distrik Galili pi. ²³ Galili paknato Nasaret we dji yei al Josep po moi. Une po moi ge propet pepa asa boi mal ge megiye toi. Propet pepa bolo embe dji, iwa ge dumo Nasaret iwa moro, we djine we dji.

3

*Jon nu pagle awi una kandja dje una awi
(Mak 1.9-11 ne, Luk 3.21-22)*

¹ Kune ge distrik Judia dumo wapra yei al Jon nu pagle awi iwa wo kandja dje awo embe dji, ² God dumoye wopake kantau yenda kune ge ipon yero.

Ye nomane ake tome! dji. ³ Asa propet Aisaia iwa ge pille pepa bolo embe dji,

Dumo wapra yei al iwa ta yau to embe djindo, Iwa Kerman wonda al ge, ye po amblo wopake ye, kond wonda al ge, yekun yeme! dji
(Aisaia 40.3)

⁴ Jon moi ge une kogkamel ene konpakna beke woro, kogkau gakle kapirba kumbe al tulo, djeg to, bi nuye boll no wani. ⁵ Jerusalem una ne, Judia una ne, Jodan kapa manda moi una porapora, yenekne dumene kere er Jon moi al woi. ⁶ Wo singare ke ye wani mal dje pene wormaka, Jon nu Jodan kapa molo nu pagle awi.

⁷ Parisi una ne, Sadusi una wo Jon nu pagle aunda dje womaka, Jon kane kandja awo embe dji, ye nomaga ke moro mal embe mor. God are tano we dji ge una ne mal wo dji, ye seke er na moro al wonj ne? dji. ⁸ Ye nomane kaima ake toi dal, ye singare wopake yene, kende nayene. ⁹ Nono Abraam wombaye mormon pille God nono wandill golo aundo we dje napillme! dji. God ku kiwa i bekdaka wor Abraam wombaye kulpine ge kune yendo. Ye Abraam wombaye mor mal ge God pille pla nayendo we dji. ¹⁰ God djeapin i iko me al wori yero. Iko megiye wopake natoj dal, une simb to kal woro wamo gaya we dji.

¹¹ Ye singare ke ye wani dje pene worinj pille, na ye nu pagle aundo ba, are iwa ta wonda ge une yembe dongall pa na kamblo aunda. Na une kake su amblo i puno ge kune nayendo. Une ye nu pagle aunda ge une God Murble ne, wamo boll pagle

aunda we dji. ¹² Une bulo amblo wit megiye moro ge sek tonda. Megiye yage kal to moya ge une i numb al mogiya ba, tandwane moya ge une wamo gaya, do pamoya, pora nadjinda we dji.

Jon Jisas nu pagle awi
(*Mak 1.9-11 ne, Luk 3.21-22*)

¹³ Kune ge Jisas distrik Galili kere er nu Jodan kapa wo embe dji, Jon ni na nu pagle aumben we dji. Ba ¹⁴ Jon man dji, namba yei pille ni na moll al wonden ne? Na ni nu pagle auno ge kune nayendo. Ni na nu pagle aumben ge kune yendo we dji. ¹⁵ Djika Jisas embe dji, na kandja djindo ge pandabe dji. Embe yemboll ge, God singare wopake kando mal yemboll we dji. Jisas kandja embe djika Jon une nu pagle awi.

¹⁶ Nu pagle awika Jisas nu al ola dje kere er orko woi. Woika kupill al au djika, Jisas kani God Murble ge ka pulma mal embe pir dje wo une moi al woi. ¹⁷ Una ta kupill al molo yau to embe dji, iwa ge na warna moro. Na une kanwopake kaima kando, na wopake pille aundo we dji.

4

Satan Jisas kamale toi
(*Mak 1.12-13 ne, Luk 4.1-13*)

¹ Kune ge God Murble wo Satan Jisas kamale tonda dje pille une Jisas dje i er dumo wapra yei al pi. ² Po moika imina ne, armina ege 40 pela wor pika, Jisas kwa nanoi, koll golo moi. ³ Moika Satan wo Jisas kamale to embe dji, ni God wariye kaima mon dal, ku kiwa ge djimbenka wor bret kulpundabe dji. ⁴ Ba Jisas embe dji, God kandjiye

bolo wori paro ge embe djindo, nono mormon ge kwa eri no namopon, God kandja porapora djindo mal ge nambon we dji.

⁵ Djika Jerusalem God dumoye yei al Satan wo Jisas ipo lotu numb kerman kam kona plakill kaima yei al beto wori moika ⁶ Satan embe dji, ni God wariye kaima mon dal, plo dje er kal piye! dji. God kandjiye bolo wori paro ge embe djindo, une tau agelo dje wordaka wo ni amblo ineke, ni kaken al ku ta nabopen we dji. ⁷ Dji ba, Jisas embe dji, God kandjiye ta bolo wori paro ge embe djindo, God Iwa Kerman moro ge une yembe paro mo naparo ne dje ye su nayeme! dji.

⁸ Djika Satan Jisas dje ipo kamkimb kona pla kaima yei al wori moika, dumo kerman porapora yei ge ne, kog mogoi kerman yei ge, une porapora ombine dje awo ⁹ embe dji, ni kaken gopiye boglo na kandjina amblo pla worin dal, wal wopake porapora kanden ge na ni auno we dji. ¹⁰ Dji ba, Jisas embe dji, Satan, ni er piye! God kandjiye bolo wori paro ge embe djindo, ye kakene gopyene boglo una ta kandjine amblo pla woro naume! dji. Iwa Kerman God taimane moro ge kandjiye amblo pla worme! dji. ¹¹ Djika Satan kere er pika, tau agelo kambono wo Jisas amblo pille dje awi.

Jisas distrik Galili molo kogo kindja yeno dje yei (Mak 1.14-15 ne, Luk 4.14-15)

¹² Jon i kaye numb wori pai we djimaka, Jisas pille er distrik Galili pi. ¹³ Po dumo Nasaret kere, er dumo Kaperneam nu erim Galili djeke yei al po moi. Dumo Kaperneam yei ge epil Sebulun ne, Naptali dumene yei we dji. ¹⁴ Une po moi ge

propet Aisaia asa pepa bolo pagi ge megiye toi. Aisaia embe dji,

¹⁵ Dumo Sebulun una mor ge ne, dumo Naptali una mor ge nu erim kerman kondwe yei al molo, nu Jodan konato mor una ge ne, distrik Galili epil djell una merke mor ge, ¹⁶ emill yei al ami dje moi una au kerman ta dji kani. Una nomane goi mal yei moi ge, au ta dji kani we dji *(Aisaia 9.1-2)*

*Jisas iwa 4 pela dje ika, aike er pi
(Mak 1.16-20 ne, Luk 5.11)*

¹⁷ Kune ge Jisas kandja kindja dje una awo embe dji, God dumoye wopake kantau yenda we dji ge egeye ipon yero, ye nomane ake tome! dji.

¹⁸ Dje kere er dumo Galili nu erim djeke po molo kani, Saimon age Andru boll pis kon i nu al woro mopill. Soka pis to, maket yeye yepill una mopill.

¹⁹ Mopillka Jisas embe dji, ye na wondo al er wose! Na ye ombine dje aunaka, ye una dje i pakna worbell we dji. ²⁰ Djika soka ola dje kon kere, Jisas pi al aike er pi.

²¹ Jisas er wekle po kani, iwa Sebedi wariye Jems age Jon boll, kanu al yenekne nane boll pakna molo pis kon tup dji amblo wopake yemolmaka, Jisas embe dji, ye soka er wose! dji. ²² Djika soka nane Sebedi kere, Jisas pi al aike er pi.

Una merke ke toi moi Jisas wo i gun woro awi

²³ Dumo Galili paknato dumo kerker yei al ge Jisas porapora wane, lotu numb yei al God dumoye wopake kandjiyebe wopake pai ge dje awo, una ke toi moi una porapora ne, gaklene ke yei

una porapora, une i gun woro awi. ²⁴ Awika una moi ge kane kandjabe tomaka, propins Siria una pille, yenekne ke kayekaye pai una iwi. Gaklene ngembill ye pai una ne, kum ke pai una ne, kiku toi una ne, kakene aglene goi una porapora iumaka, Jisas i gun woro awi. ²⁵ Una merke distrik Galili ne, Dekapolis una ne, Jerusalem una ne, dumo Judia una ne, nu Jordan konato moi una ge Jisas boll aike wani.

5

Jisas makimb komge yei al ge molo kandja dje una awi
(Luk 6.20-23)

¹ Una merke womaka Jisas kane er makimb komge al po ami dje moika, une kogoye una womaka aike moi.

² Molmaka Jisas una moi al kandja beke awo embe dji, ³ una God nale al wopake namormon dje kaninj una ge, wopille moye. Ga God dumoye wopake yero al moyeke une kantau yenda.

⁴ Una kimb yemoye una ge, wopille moye. God ye wopake ye aunda.

⁵ Una kiye dje mor una ge, wopille moye. Dumo makimb porapora yero ge God ye aunda.

⁶ Una koll golo kwa ne, nu nambon dje pille we yene mal embe ge, una singare wopake yembon dje, pille we kaima yene ge wopille moye. God awo kune yenda.

⁷ Una wandill golo awinj una moye ge, wopille moye. God ga wandill golo aunda.

⁸ Una kumbene kuruwo yenda una moye ge wopille moye. Una ge God kanne.

⁹ Una kunda nonga napanda dje kogo yene una moye ge, wopille moye. God kandja embe djinda, ge na warna, ambona mor we djinda.

¹⁰ Ye una boll singare wopake yembon dje yene ba, una kane wo ye, ye ke ye awi dal, ye wopille moye. Ye God dumoye wopake yero al moyeke une ye kantau yenda.

¹¹ Una wo, ye Jisas wombaye mor we dje, kandja ke dje awo, ye ke ye awo, kandja kende dje, ye kandjine ambiye ge, ye wopille moye. ¹² Are ye kupill al pine ge, top kerman ine. Una propet asa moi ye ke ye awi mal embe, ga wo ye, ye ke embe yei dal, ye wopake pille, wopille molme! dji.

Jisas embe dji, ye ap ne, wamo lambo mal embe mor we dji

¹³ Jisas embe dji, ye makimb al una boll aike moye ge, ap djugo yendo mal, embe moye. Ba, ap djugo nayenda ge, ye namba yeneke alla djugo yenda? Man, ap ge ke moi pora dji. Ye seke worneke, una kamblo ke yene.

¹⁴ Taun kerman makimb komge al yendaka talang yendo mal ge una kaninj, seke naparo. Paro mal embe, ye makimb una boll aike moye ge, ye wamo sua mal embe moye.

¹⁵ Una wamo lambo gale ipo baket menameto pagiye ge, do au nadjinda. Una embe nayene. Una lambo gale ipo bo al pla woro yene ge, numb al do au djindaka una kanne. ¹⁶ Lambo do au djindo mal, ye talang embe yenda moye! Ye talang embe yenda moi dal, ye singare wopake yene mal, una kane, ye Nane kupill al moro ge kandjiye amblo pla worne we dji.

God lo paro mal

¹⁷ Jisas embe dji, God kandja dji mal ge na to kal worno dje woi we djine ge napillme! dji. Mosis lo dje awi mal ne, propet pepa boi mal, na to kal worno dje nawoll. Kandja ge, megiye tonda dje pille woll. ¹⁸ Na kandja kaima dje ye aundo, God lo dji ge, mon kembis kerman aike er take dje napunda. Kupill makimb pora djinda ba, God loye paro ge megiye kaima tonda, kiwa nadji. ¹⁹ Kaima tonda pille, una God loye kembis ta to woro, una boll embe nayeme dji dal, God dumoye wopake yero al ge kandjine kembis panda. Ba una God loye panda mal pille kane ye po una boll beke awo embe yene ge, God dumoye wopake yero al kandjine kerman panda. ²⁰ Na kandja dje ye aundo, Parisi una ne, God lo dje awinj una singare wopake yenmon dje kaninj ba, ye po karkar embe yei dal, ye er God dumoye wopake yero al kaima er pakna napine. Ga yenj mal ye embe nayene. Ye singare wopake ye er wekle pine, ga are wone we dji.

Nono wopake mopon mal

²¹ Kamasa Mosis ye gollne kambono moi al wo embe dji, ye una tonagolme! dji. To goi dal kot pine we dji mal ye pille mor. ²² Ba na kandja dje ye aundo, una ta age boll kumbe mul panda ge, une kot punda. Ba age ta yemolo age ta kandja ke dje awi dal, eine mor al kot kerman punda. Ba alla, age ta yemolo embe djinda, ni tom moren we dji dal, God to wamo al worda mal embe moya.

²³ Ni wal opa iwo alta al yeno dje yemben ba, agana na boll kandja paro we dje pin dal, ²⁴ ni wal

opa ge alta al woro kere, kiwa er ni agan moro al po kandja djimbell. Arngan yendaka, ni er yem alta al wo opa yemben. ²⁵ Iwa ta, ni kot ye auno we dji dal, ni po une boll kandja dje kune yemben. Er kot al boll we dji dal, ni kandja arngan ye dje aumben. Dje nawin dal, une ni ipo jas moya al wordaka, jas ni ipo eine mor al wordaka, ga ni ipo kaye numb worneke kaye pamben. ²⁶ Na kandja kaima dje ni aundo, ni kaye pamolo, ku djine mal boll nawin dal, ni er orko nawomben, kaye kaima pamben we dji.

Iwana soka kunumb nonmell

²⁷ Kamasa Mosis loye embe dji, ye woge game mor ge kunumb nanome! dji. ²⁸ Ba na kandja dje ye aundo, iwa ta ana kane embe dje piya ge, une nomane al soka kunumb nopill pora dji.

²⁹ Ni nalen woto paro ge kane singare ke ta yei dal, ni nalen ge polo i seke worben. Gaklen kembis embe mal ke yenda wamo al namben ge, ni wopake pupen ba, ni gaklen boll wopake panda er wamo al ben ge, ni ke pupen. ³⁰ Ni aglen woto singare ke ta yei dal, aglen boll kelip to seke worben. Gaklen kembis embe mal ke yenda wamo al namben ge wopake pupen ba, alla ni gaklen boll wopake panda er wamo al ben ge, ke pupen we dji.

Iwa ta game kerda

(Matyu 19.9 ne, Mak 10.11-12 ne, Luk 16.18)

³¹ Kamasa Mosis embe dji, iwa ta game kerno dje pi dal, asamoll une pepa bolo i game aunda we dji. ³² Ba na kandja embe dje ye aundo, woge embe nayenda. Game po iwa ta boll kunumb nopill dal, woge kerda mal yendo. Ba woge po game

kiwa keru dal, game er iwa gun pundaka kunumb nambell dje pille yendo. Alla iwa gun ta wo ana ge inda ba kune nayenda, soka kunumb nopill mal embe mormell.

³³ Kamasa Mosis ye gollne moi al wo embe dji, God nale al na kaima yeno we djin dal, ni kaima yemben. God Iwa Kerman kando pille ni kaima yemben we dji. ³⁴ Ba na kandja dje ye aundo, na kandja kaima djindo we nadjimben. Ni kupill al pille kandja kaima paro we djimben ba, kune nayendo. Kupill paro ge God sia king ami dje moro al. ³⁵ Ni makimb pille kandja kaima paro we djimben ba, kune nayendo. Makimb paro ge God kake wordo al. Ni Jerusalem pille kandja kaima paro we djimben ba, kune nayendo. Jerusalem ge God King er wekle po moi iwa ge dumoye. ³⁶ Nenem ngambalin pille kandja kaima paro we djimben ba, kune nayendo. Ni ngambalin ene kuruwo mo, kama panda yemben ge kune nayendo. ³⁷ Embe nayemben. Ni owo djimben mo, man djimben ge pora djinda. Ni kandja merke pakna worben ge Satan djinda ni worben we dji.

*Una nono tane ge to yem naworbon
(Luk 6.29-30)*

³⁸ Kamasa Mosis embe dji, iwa ta age nale to billa dje awi dal, une para nale to billa dje aune. Iwa ta age kasmane to buko dje awi dal, une kasmane para to buko dje aune we dji. ³⁹ Ba na kandja dje ye aundo, una wo ye, ye ke ye awi dal, ye to yem woro naune. Una wo ni paunin al toi dal, ni kane ake to paunin yem aumbenka tane. ⁴⁰ Una ni kot ye awo, konpakna ino we dji dal, kon jaket

boll aike aumben. ⁴¹ Una ta wo ni to embe djinda, konbona i nu tupa taimane tamgo ipiye dji dal, ni nu tupa soka tamgo i ben. ⁴² Una ta wo embe djinda, ni wal ta aumben we dji dal, ni aumben. Una ta wo, ni wal ta aumben na awo yem woro auno we dji dal, ni man we nadjimben we dji.

Kundayem una wopake ye aumbon
(Luk 6.27-28 ne, 6.32-36)

⁴³ Kamasa Mosis kandja embe dji, ye agane kambono wopake pille awo, kundayem una ke pille aune we dji. ⁴⁴ Ba na kandja embe dje ye aundo, kundayem una moye al, ye wopake pille aune. Una wo ye ye ke ye aune ge, ye God ye wopake ye aunda dje kamang yene. ⁴⁵ Ye embe yei dal, ye Nane kupill al moro ge, ye une wombaye kaima moye. Nane olpa awo, kam awo yendo ge, una ke morka, wopake morka yenj ge awo kune ye aundo. ⁴⁶ Una wo ye singare wopake ye auneke, ye singare wopake ye yem woro aune ge, God ye top aunda mo? Ge man. Ye yenj mal ge, ku takis inj una embe ye kune yenj. ⁴⁷ Ye iwa numb taimane yenekne djembon to awinj al ge, yemolo pla wormon dje pir mo? Ge man. Ye yenj mal ge, epil djell una yenekne unakne boll ye kune yenj. ⁴⁸ Ye embe nayene. Ye singare du dje kaima yene. Ye Nane kupill al molo, singare du dje yendo mal, ye embe yene we dji.

6

Nono una ye wopake ye aumbon

¹ Jisas embe dji, ye kanpol to molme! Ye singare wopake yenj ge, una kanne dje nayene. Ye una

kanne dje yei dal, ye Nane kupill al moro ge, top naunda we dji. ² Ye una wal kannanonj una amblo pille dje awi dal, una djillakene soka paro yenj mal ge, ye embe nayene! Kambono kandja kende dje, lotu numb ne, kondwe poke poke po, wisel to, yau to, na una wopake ye aundo ye wo kanme djinj. No kogo wopake yenmon God no top aunda dje pir ba, na kandja kaima dje ye aundo, una kanne dje yenj al ge, yenekne top inj pora djindo, God ta naunda. Yenj ge ye embe nayene. ³ Ye una wal kannanonj una wal aumbon dje yei dal, ye aglene woto aune wal ge aglene darto paro ge nakanda. ⁴ Ye una wal wopake ye aune ge, guloto aune. Awi dal, ye Nane wal gulo paro kando iwa ge, une ye kane top aunda we dji.

Kamang yembon mal
(Luk 11.2-4)

⁵ Jisas embe dji, ye God kamang ye aune ge, una djillakene soka paro una kamang ye awinj mal embe ye nayeme! dji. Ga lotu numb po, kondwe kerman poke poke yero al po aglo molo, una kanne dje pille kamang yenj. Una yenj ge, God no top aunda we dje pir ba, na kandja kaima dje ye aundo, una kanne dje yenj ge yenekne top i pora dji, God ta naunda. ⁶ Ye kamang yene ge ye numog po kond tugo, ye Nane seke moro iwa ge, kamang ye aune. Auneke, ye Nane wal seke moro pille kane yendo iwa ge, ye top aunda we dji.

⁷⁻⁸ Ye wal nayero mal ge, God ye Nane moro ge kani pora dji. Ye kamang naye poke ge, une ye kani pora dji. Ye kamang yene poke, kandja aulaul nadjine, ye pillpol to kamang yene. Una

epil orkoto mor ge God piya dje pille kandja merke djinj ba, kambono yenj mal ge, ye embe nayene.
⁹ Une ye kando pille ye kamang embe yene,

Nane kupill al moren ge, una ni kandjin pille pla ye aunebe. ¹⁰ Ni dumen kantau yemben ge, kantau yeye. Kupill al mor una ni nomanin paro mal pille yenj mal embe, makimb al una pille ye kune yenebe. ¹¹ No kwa ege ege nambon mal ge ni ipon awe! ¹² Una no ye ke ye awi kere aunmon mal embe, ni no ke yembon ge kere aumben. ¹³ Wal ke no boll wo kamalne to djinda. Iwa ke no boll to djinda, ni to pille dje ellke worben we djine we dji.

¹⁴ Una wo ye mor al ye ke ye auneke, ye kere awi dal, ye Nane kupill al moro ge ye singare ke yenj ge kere aunda. ¹⁵ Ba, una wo ye mor al ye ke ye aune, alla ye kere nawi dal, ye Nane kupill al moro ge ye ke yenj ge alla nakerda we dji.

God pille kwa mapill yembon

¹⁶ Jisas embe dji, ye God pille kwa nanane ge, una djillakene soka paro una yenj mal ye embe nayene. Kambono kwa mapill yenj ge yenekne gumane djillakene ke ye, nu was naye, una kanne dje yenj. Kambono embe dje pir, God kogoye yenmon ge une no top aunda dje pir ba, na kandja kaima dje ye aundo, una kanne dje yenj ge yenekne top i pora dji, God ta naunda. ¹⁷ Ye God pille kwa nanane ge, ye ngambalne al kopong ye, gumane djillakene nu was yeworne. ¹⁸ Kwa nano yene ge

ye Nane seke moro ge kanda, una nakanne. Ye Nane seke moro ge kane, ye top aunda we dji.

Wal pille we yenmon mal
(Luk 12.33-34)

¹⁹ Jisas embe dji, ye makimb wal bona to mogi dal, korngun wo nondaka, killen kambiyaka, una numb to anda bolo ine. ²⁰ Ba ye kupill al wal pille we yeworne yenda ge, korngun nanonda, killen nakambiya, una numb to anda bolo naine. ²¹ Ye wal pille we yenj wal ge, ye nomane ge al panda.

Nono nalene wamo lambo dal embe paro
(Luk 11.34-36)

²² Jisas embe dji, ye nalene ge wamo lambo mal embe paro. Ye nalene wopake pai dal, ye gaklene paknato au djinda ba, ²³ ye nalene ke yei dal, ye gaklene paknato emill ye panda. Ye gaklene paknato au djindo dje pir ba, emill yei dal, emill ge ye kerman yenda we dji.

Iwa kerman soka mopellka boi iwa taimanta moya kune nayendo
(Luk 16.13)

²⁴ Boi iwa taimanta iwa kerman soka kogone yenda kune nayendo. Boiye ge yemolo ta ke kane, ta wopake kanda. Ta kandja djinda mal pille yenda, ta mop aunda paro. Ye God kogoye yene, alla ku kogoye ye aike yei dal, kune nayenda we dji.

Wal kayekaye nomane to namoye

²⁵ Kune nayenda we djindo ge, ye wopake mopon dje nomane to napiye dje pille djindo. Kwamokna ta yenda nambon dje napiye.

Konkonom ta yenda worbon dje napiye. Ye nomane pakna paro ge wal kerman paro, ye kwa nambon dje yene ge wal kerman, man. Ye gaklene paro ge, wal kerman paro, ye konkunom worbon dje pir ge wal kerman, man.

²⁶ Ka pir dje waninj ge ye kaninj. Mau yale, to ipo numb al muglo nanonj ba, ye Nane kupill al moro ge kwa aundo nonj. Ka mor ge ye Nane wal kerman dje nakando, ba, ye una mor ge wal kerman dje kando. ²⁷ Ye nomane to pille kanan mopon dje yene ge, ye kanan moye mo? Ge man, ye egene yenda mal goye.

²⁸ Ye konkunom ta yenda dje nomane to napiye. Plawa bolo er pla pundaka, kupiye wopake tondo mal ye kaninj. Kogo kerman naye, konkunom beke nayenj. Yenj mal ge ²⁹ na kandja dje ye aundo, asa king Solomon konkunom wopake uro kaima yei ba, God plawa yei kiwa wopake tondo mal ge, to Solomon kamblo aundo. ³⁰ Plawa kupiye ipon to paro ge, kumaike una wo kiwa dje to wamo al worne ba, kupiye wopake to paro ge God yei, une nakerda. Alla, une ye pille naunda mo? Ge man. God ye kantau yenda ba, ye pillgi kembis paro.

³¹ Ye kwamokna ne, nu ta yenda nambon dje pille, konkunom ta yenda worbon dje pille nomane to napiye! ³² Epil orko una wal yenda nambon dje nomane to pille we yenj ba, ye Nane kupill al moro ge, ye wal nane ge une pille kane yendo. ³³ Ye wal pille pla yene ge embe yene. Ye djineke God ye Kingne kaima moyaka, ye kantau yenda. Alla, God singare du dje yendo mal, ye pille pla yene. Yei dal, God ye wal embe aunda no moye.

³⁴ Ge pille, kumaike wal yenda mo nayenda ge ye napiye. Ipon imb paro ge pora paro, kumaike wal yenda mo nayenda ge ye napiye we dji.

7

Jisas embe dji, ye una kandjine nabalme

¹ Jisas embe dji, una singare yene mal ge ye nadjine. God ye para dje awo djinda. ² Ye una boll kandja djine mal ge, God kandja ge dje ye aunda. Una singare yeneke ye kane dji dal, God ye singare yene mal para kane djinda. ³⁻⁴ Agana, ni nalen al iko djekene kembis paro ge, na iworno we djimben ba, ni nalen al iko dake boll paro ge nakanden mo? ⁵ Ni djillaken soka paro una! Asamoll ni nalen al iko boll panda ge iworbenka, nalen wopake panda. Alla are ni agan nale al wal moya ge, ni kane iworben kune yenda we dji.

⁶ God wal wopake yenda ge ye i kena moye al naworne! Bis wopake yenda ge ye i kog moye al naworne! Ye ipo wori dal, kog ne, kena kamblo kal woro, wo ye tane we dji.

Nono kamang yembon wal ge God aunda (Luk 11.9-13)

⁷ Jisas embe dji, ye wal imbon dje piye ge, ye God djineke, une ye aunda. Ye wal dulo kanimbon dje yene ge ye kanine. Ye numb dua to guno guno dje moyeke God yapro aunda. ⁸ Una ta God kamang ye awo wal ino we djinda ge inda. Una ta wal dulo kanino dje piya ge kaninda. Una numb kond to guno dje moya ge God yapro aunda. ⁹ Ye warne kambono bret ta nambon we dji dal, ye ku pon ta i aune mo? ¹⁰ Pis ta nambon we dji dal, ye

nomaga ke i aune mo? ¹¹Ye una mor ge nomane ke pai mor ba, ye wombane ye wopake ye awinj. Ye wal wopake imbon dje kamang yene ge, ye Nane kupill al molo naunda dje napiye. Une kaima aunda we dji. ¹²Asa lo bolo awi ge ne, propet pepa bolo awi ge me taimane paro. Ge una ye ye wopake ye aune dje pir mal ge, ye una ye wopake embe ye aune.

Kond kembis yero al bon
(Luk 13.34)

¹³⁻¹⁴Jisas embe dji, una po gor kond yero ge au kerman dje yero, kond djillake kerman yero al ge, una merkeke pinj. Ba ye kond ge napine. Ye kond kembis yero al er pakna pine. Una po gun molo pane kond yero ge, kond djillake kembis kaima yero, kond ge kerman nayero, una taimantaiman dje kaninj we dji.

Propet kende kandja djine ge pillpol tambon
(Luk 6.43-44 ne, 13.25-27)

¹⁵Jisas embe dji, propet kende wo kandja djine ge, ye pillpol tane. Kambono wo ye nomane to ke ye aune. Ge kena simbill mal embe wone. Sipsip gagle kon woro sipsip tambon dje wone. ¹⁶Propet kende singare ke yene mal, ye pille kane yene. Ka mul panda al ge, una po wain megiye nawurne. Ka kagle panda al ge, una po iko pik megiye nawurne. ¹⁷Yendo mal embe, iko wopake moya, megiye wopake tonda alla, iko ke moya, megiye ke tonda. ¹⁸Iko wopake moya, megiye ke natonda. Alla iko ke moya, megiye wopake natonda we dji. ¹⁹Iko megiye wopake nato dal, una wo simb to kal

woro wamo gaye we dji. ²⁰ Ge pille, propet kende singare yene mal, ye kane kune yene we dji.

²¹ Una na moro al embe djine, Iwa kerman, Iwa kerman we djine ba, God dumoye wopake yero al er pakna napine. Na Nena kupill al moro ge, une kandja djinda mal pille yene una ge, God dumoye wopake er pakna pine we dji. ²² God una kot ye aunda poke ge, una merke na moro al embe djine, Iwa Kerman, Iwa Kerman, ni kandjin al, no wal seke pai dje pene worpin. Ni kandjin al, kum ke una tukne al moi ge, iworu, ni kandjin al, kogo dongall yepin we djine. ²³ Ba na kambono moye al embe djino, ye singare ke ye wani una mor, ye na nakanill una. Ye er ellke pume! djino.

Iwa soka numbine takpill mal
(Luk 6.47-49)

²⁴ Jisas embe dji, una na moro al wo na kandja djino mal pille yei dal, ga nomane kerman panda moye. Kambono numb takbon dje, mai amblo wopake ye, makimb yembe ku mal dongall paro al woro take pagiye. ²⁵ Kam kerman tondaka, nu wondaka, kopo wonda ba, numb makimb ku mal dongall pai al take pagi pille to i er napunda. ²⁶ Ba una na moro al wo na kandja djino mal pille naye dal, ga nomane dall pai una mal embe moye. Ga numb takbon dje pille mai namblo, ku okup be take pagiye. ²⁷ Kam tondaka nu kerman tonda, kopo wondaka numb doll donamb boll to i er punda we dji.

²⁸ Jisas kandja embe dje kerika una merke moi ge pille aya dji. ²⁹ God lo dje awinj una kandja djinj

mal Jisas kandja embe nadji. Yene namba pai pille une kandja djindo we dji.

8

*Iwa ta kenj toi Jisas wo i gun wori
(Mak 1.40-44 ne, Luk 5.12-14)*

¹ Jisas makimb komge al molo er kal pika, una merke aike pi. ² Iwa ta gakle kenj toi Jisas moi al wo kake gopiye boglo embe dji, Iwa Kerman, ni pora we djimbenka, na gaklena al djengimb moro ge pora djindaka, God nale al kiwa moyo we dji. ³ Djika Jisas iwa gakle al amblo embe dji, na pora we djindo. Ni gaklen al djengimb moro ge pora djinda we dji. Djika iwa kenj toi ge kuntaimane pora djika, kiwa moi. ⁴ Jisas kandja dongall dje awo embe dji, na embe yell we nadjimben. Ipon ni gaklen kiwa yero ge ni po ombine dje aumbenka, opa gale awinj una kanne we dji. Asa una gaklene kiwa yei kune ge, Mosis kane, ye opa ta yene we dji. Dji mal ge ni po opa embe gale aumbenka, ni gaklen kiwa yero mal una kanne we dji.

*Rom Gapman iwa kerman boiye una ta ke toi
Jisas i gun woro awi
(Luk 7.1-10)*

⁵ Jisas er dumo Kaperneam pi. Rom ami iwa kerman ta moi ge une ami 100 kantau yemoi. Une Jisas moi al wo kandja embe dji, ⁶ Iwa Kerman, na boina iwa ge ke kerman tondo. Une bo al pamoraka, kake agle golo keri, ngembill kerman goro we dji. ⁷ Djika Jisas embe dji, na wo i gun worno we dji. ⁸ Ami iwa ge embe dji, Iwa Kerman, na una wopake namoro, ni na numbina

al womben ge kune nayendo. Ni kandja kiwa djimbenka na boina una ke toi paro ge pora djinda we dji. ⁹ Ni yenden mal na embe yendo. Na ami iwa kerman kandja djindo mal na pille yendo. Na ami merke kantau yendo mor ge, na kandja djindo mal pille yenj. Ta moya al, ni er piye! djino mal une pille er punda. Ta moya al, ni er we! djino mal une er wonda. Na nukogo una moya al, ni kogo embe yeye djino mal une pille yenda we dji. ¹⁰ Jisas pille aya dje, kane ake to una merke aike pi una moi al embe dji, na kandja dje ye aundo, une pillgi kerman paro mal ge, Israel una mor al embe naparo dje na kando we dji.

¹¹ Na kandja dje ye aundo, una iwana merke dumo koi koma, kona kwa moye al kere er God dumoye wopake kantau yendo al wo ami dje molo iwa Abraam, Aisak ne, Jekop boll aike kwa nane.

¹² Ba God asa dje i una mor ge wo namoye. God dumoye wopake kantau yendo al mop aune ge, God to seke worda. Kambono po emill yenda al molo, yenekne kasmane koglo, kimb kallngane yene we dji.

¹³ Ami iwa kerman moi al Jisas, ni er piye! dji. Ni pillgi djin pille ni boin iwa ge kiwa moya we dji. Jisas kandja embe dji poke ge, boi iwa ge kuntaimane kiwa moi.

*Pita kopegama ke toi Jisas wo i gun woro awi
(Mak 1.29-31 ne, Luk 4.38-39)*

¹⁴ Jisas Pita numbiye al po kani, Pita kopegama ke toi, gakle ninga dji. ¹⁵ Jisas po angama agle ambika, une gakle alla kiwa yei. Angama aglo po kwamokna gale iwo Jisas awi.

*Una merke ke toi moi Jisas wo i gun woro awi
(Mak 1.32-34 ne, Luk 4.40-41)*

¹⁶ Taman pika, una merke kum ke tukne al moi ge Jisas moi al iumaka, Jisas kandja dje awika kum pakna moi ge er orko pi. Una porapora ke toi moi ge Jisas i gun wori kiwa moi. ¹⁷ Une embe yei ge, propet Aisaia asa pepa bolo pagi mal megiye toi. Une pepa bolo embe dji,

Nono ke kayekaye pai mopin ge, une wo i gun woro awi, kiwa mormon we dji *(Aisaia 53.4)*

*Jisas boll kondwe wanbon mal
(Luk 9.57-60)*

¹⁸ Una merke Jisas gull bolo i pakna wormaka, une kane kogoye una moi al embe dji, nono er nu erim konato bone dji. ¹⁹ Djika God lo dje awi iwa ta wo embe dji, Tisa ni dumo porapora ben al ge, nono aike er boll we dji. ²⁰ Djika Jisas embe dji, doa* ka numbine yero ba, Una Wombe panda numbiye nayero we dji. ²¹ Djika Jisas kogoye iwa ta embe dji, Iwa Kerman, nono aike boll ba, asamoll na nena gull to pagle are wono we dji. ²² Ba Jisas embe dji, una gor una yenekne wo ipo gull tane, ni na boll er we! dji.

*Kam kopo kerman woi ge Jisas djika alla nawoi
(Mak 4.36-41 ne, Luk 8.22-25)*

²³ Jisas kanu al er pakna pika, kogoye una aike po ²⁴ nu erim moi al pakna pi. Pumaka, kamkopo kerman woika, nu er kanu al pakna wo, puka

---

* **8:20:** Kandja tokples Grik ge doa we nadjindo, kena simbill poks we djindo. Ni Baibel Me piksa ta kanben.

to moi ba, Jisas ou pamoi. ²⁵ Kogoye una wo une to mage embe dji, Iwa Kerman, nono gopon manda yendo, ni no amblo pille dje aumben we dji. ²⁶ Jisas embe dji, ye pillgi kembis pai paro, ye namba yei pille kand gor ne? dji. Une aglo kamkopo ne, nu boll aike kandja awo embe dji, ye yepill pora djindo, alla nayese! dji. Une kandja embe djika kopu ne, nu olup kaima ta nayepill. ²⁷ Kogoye una kand golo, yenekne kandja dje pille embe dji, une ge namba mal molo, kamkopo ne, nu kandja djindo mal pirmell ne? dji.

*Jisas iwa soka kum ke tukne al mopill iwori
(Mak 5.1-17 ne, Luk 8.26-37)*

²⁸ Kambono nu erim djeke yemto una Gadara makimbne al po pillau dji. Djimaka, iwa soka ku gona al una gull toto yei al kere, er Jisas moi al wopill. Soka una toto yepill una mopill pille, una kand golo kondwe ge nawani. ²⁹ Soka yau to embe djipill, God wariye wonden ge, ni no namba ye auno dje pille wonden? Ege nayero ba, ni no ye ke ye auno dje wonden mo? djipill. ³⁰ Kambono kandja dje moi al ge, kog merke ellke molo em no moi. ³¹ Kum ke yembe ye dje embe dji, ni no dje worben pandaka, ni no dje kog tukne al worben we dji. ³² Jisas, kapla, ye er pume! dji. Djika, kum ke iwa ge kere er kog tukne al pakna pumaka, kog muk dje tambale er kal po nu erim moi al nu no golo keru.

³³ Golo kermaka kog tau moi una kambono muk dje seke po er dumo kerman pakna po Jisas yei mal ne, iwa soka kum papill yepill mal dje una awi.

³⁴ Aumaka una porapora dumo kerman pakna

moi ge kere Jisas kanbon dje woi. Wo Jisas kane kandja yembe ye dje embe dji, ni er piye! dji. No dumene ge kere er dumo tambiyé ta ben we dji.

9

Una ta kake agle golo ke yei ge Jisas wo i gun woro awi

(Mak 2.1-12 ne, Luk 5.17-26)

¹ Jisas kanu al pakna po, er nu erim yemto, yene dumoye kaima yei al wo pillau dji. ² Djika iwa ta kake agle goi una ta moi. Una palbam ye tumblo i Jisas moi al womaka, Jisas kani kambono pillgi paika, kake agle goi una moi al embe dji, womba ni wo pupen! Ni singare ke ye wanin ge na kere aundo we dji. ³ Dji ba God lo dje awi una ellne kumbso, yenekne kandja dje embe dji, una ge God kandjiye abro, God moyo dje pille yendo we dji. ⁴ Jisas pi kambono nomane al embe paika embe dji, ye namba yei pille kandja ke ye nomane al paro ne? dji. ⁵ Iwa singare ke ye wani na kerdo mal ge, ye kanne naparo ba, alla na djinaka une aglo kond er punda ge ye kanne kune yendo. ⁶ Embe yei pille na Una Wombe moro ge na ombine dje aunaka ye kanne. Na namba awi pille, makimb una singare ke, kere auno ge kune yendo we dji. Kandja embe dje kere, Jisas kandja dje kake agle goi iwa moi al awo embe dji, ni agle! Palbam amblo i er numbin al piye! dji. ⁷ Djika une aglo er yene numbiye al pi. ⁸ Pika una merke moi ge kane kand golo, Jisas una kiwa mal embe moro ba, God namba kerman awi we dje God kandjiye amblo pla wori.

*Jisas djika iwa Matyu boll er pupill
(Mak 2.13-17 ne, Luk 5.27-32)*

⁹ Jisas dumo ge kere po kani iwa Matyu we dji ge une takis inj numb numog moi. Jisas po embe dji, ni na boll er we! dji. Matyu agika, Jisas boll aike er pupill.

¹⁰ Po Matyu numbiye al mopillka, ku takis i una merke ne, singare ke yei una merke womaka, Jisas kogoye una boll kwa aike no moi. ¹¹ No molmaka Parisi una kane Jisas kogoye una moi al po Jisas kandjiye amblo embe dji, ye tisane namba yei pille ku takis inj una ne, singare ke ye waninj una boll kwa aike no moro ne? dji. ¹² Djimaka Jisas pille embe dji, man, una kiwa moye ge dokta moro al napine, una ke tonda una ge dokta moro al pine we dji. ¹³ Kandja ta Baibel al paro ge ye pille i nomane al worne. Baibel embe djindo, ye wandill golo una awi dal, na wo piyo ba, ye opa kiwa gale na aune ge na wopake napiyo we dji. Jisas embe dji, una wopake mor ge yenekne nomane ake tane dje na nawoll. Na singare ke yenj una nomane ake tane dje pille woll we dji.

*Una God boll waka molo kwamokna mapillyene
(Mak 2.18-22 ne, Luk 5.33-39)*

¹⁴ Kune ge Jon kogoye una Jisas moi al wo embe dji, no Parisi una boll kamang ye, God pille kwamokna mapill kune merke yenmon ba, ni kogen una kwa mapill nayenj. Namba yei pille kwa mapill nayenj ne? dji.

¹⁵ Jisas kandja buko dje yem woro embe dji, iwa ta ana ino dje yenda ge una merke wo kwa kerman aike nambon we djinda alla, una wone ge wo kimb

ye, kwa mapill yene mo? Ge man, wo nayene. Ba alla, are una wo iwa ge to i er pine kune ge kambono kimb ye, kwa nanane we dji.

¹⁶ Jisas kandja buko ta dje awo embe dji, konpakna gole ta yenda, tundo yenda al una allap kindja i taimane woro to boye ge kune nayendo. To boi dal, konpakna nu al was yeneke, koula djindaka, allap kindja er kembis pundaka, konpakna tundo yenda al billa dje wor kerman punda we dji.

¹⁷ Una wain megiye nuye kindja i kog meme gakle kon gole segiye ge kune nayendo. Kon gole segiye ge, wain nuye yake kerman pundaka, kon billa djinda. Wain nuye er kal makimb al pundaka, kon ke yendaka yembell. Una embe nuyenj. Kon kindja i wain nuye kindja segiye ge kune yendo. Embe yene ge wain nuye wopake moyaka kon wopake yendaka yembell we dji.

*Ambo ta golo pai Jisas i gun woro, ana ta Jisas konkunom ambi ge ke toi kiwa yei
(Mak 5.22-43 ne, Luk 8.41-56)*

¹⁸ Jisas Jon kogoye una boll kandja dje pamolmaka, iwa kerman ta wo gopiye boglo Jisas moi al embe dji, na ambona ipon goi, ni wo ambpenka une aglo wor gun punda we dji. ¹⁹ Jisas aglo iwa ge boll aike pupillka, yene kogoye una boll aike er pi.

²⁰ Po kondwe tambiyе pumaka, ana ta Jisas mopiye al wo kon momo woro pagi ge wulle al une wo ambi. Ana ke toi ge, meyam eri to paika, kognumb 12 pela erwo pi. ²¹ Une wo ambi ge yene nomane embe pai, na une konkunom wori ker ta ambiyo ge, na keina pora djinda dje pi. ²² Une wo

ambika, Jisas kane ake to ana ge kane embe dji, ambona, ni pillgi djin pille, ni kein pai pora djindo. Ni ellin tukin arngan yenda wanmole dji. Djika ke pai ge kuntaimane pora dji.

²³ Jisas iwa kerman numbiye al wo kani, una pupnume to, kimb kallngane ye, olup kerman yemolmaka, ²⁴ Jisas po embe dji, ye er pume! dji. Womba nagoro, kiwa ou pamoro we dji. Ba una poye Jisas awi. ²⁵ Una merke moi ge Jisas dje bekle woro kere, une numog po womba agle amblo i pla worika, womba alla wor gun pi. ²⁶ Pika una po embe dji, Jisas embe yei we dje kandjabe tomaka, una dumo yemyem moi ge pille pora dji.

Iwa soka nalene emillyei ne, iwa dall ta moi Jisas i gun woro awi

²⁷ Jisas dumo ge kere er pika, nalene emill yei una soka are wo yau to embe djipill, Depit wariye wonden ge, ni no wandill golo awe! djipill. ²⁸ Jisas er numog po moika, soka wopillka Jisas embe dji, ye nalene amblo au dje auno kune yenda dje pirmell mo? dji. Soka embe djipill, Iwa Kerman, ni yemben kune yenda we djipill. ²⁹ Djipillka Jisas soka nalene amblo embe dji, ye pillgi djipill pille, ye nalene au djinda we dji. ³⁰ Djika soka nalene kiwa yeika, Jisas kandja dongall dje awo embe dji, na embe yell we nadjise! dji. ³¹ Ba soka dumo yei al po kandja embe djipill, Jisas embe yei we dje wai djipill.

³² Kond er pumaka, iwa ta kandja nadjé nadjé yei iwa ta moika, kum ke une tukiye al moi. Una une ge iumaka, ³³ Jisas kane kum ge iworika iwa ge alla kandja dji. Una merke kane aya dje pille

embe dji, asa una ta dumo Israel molo embe yei ge no nakanpin we dji. ³⁴ Ba Parisi una Jisas bakalo awo embe dji, kum mor ge ngambalne moro iwa ge une Jisas boll moi pille, une kum ke iwordo we dji.

Jisas una wandill golo awi

³⁵ Jisas dumo kembis kerman aike wane, lotu numb numog po God dumoye wopake kantau yendo mal kandjiyebe wopake ge dje una awo, gaklene ke yei una moi ne, ke toi moi una ge une i gun woro awi. ³⁶ Una merke moi ge tarowamo yemolo, aulaul ye wani. Sipsip kantau yenda una namoro mal embe molmaka, Jisas kane wandill golo awo, ³⁷ kogoye una moi al embe dji, kwa bolo wopake yei pora dji, wallko nambon kune yendo ba, wallkne una merke namor we dji. ³⁸ Namor pille, ye mau ne moro al kamang yene. Une kogoye una dje wordaka, yene mauye al pakna po kwa wallko aune we dji.

10

*Jisas iwa Aposel 12 pela dje i
(Mak 3.13-19 ne, Luk 6.12-16)*

¹ Jisas djika kogoye una 12 pela womaka, Jisas yene yembe dongall awi. Kambono ipo una kum tukne al moye ge iworo, una ke kayekaye tonda i gun worne dje une yembe dongall awi. ² Una 12 pela dje i ge yenekne kandjine ge embe paro. Asamoll iwa Saimon kandjiye gun ta yei Pita we dji. Ta Pita age Andru, ta iwa Sebedi wariye Jems, ta Jems age Jon, ³ ta Pilip, ta Bartolomyu, ta Tomas, ta Matyu ku takis indo una moi, ta Alpias wariye

Jems, ta Tadius, ⁴ ta Saimon epil Selot una moi, ta Judas Iskariot Jisas i kundayem una awi iwa.

Jisas una 12 pela dje woro, ye po kogo yeme! dji (Mak 6.7-13 ne, Luk 9.1-5)

⁵ Jisas kogoye una 12 pela dje woro embe dji, epil djell una moye al ye napume! dji. Una Samaria dumene al ye napume! dji. ⁶ Ye Israel una mor al pine. Ga kogsipsip er take dje pinj mal embe mor. ⁷ Ye po embe djine, God dumoye wopake kantau yenda we dji ge ipon yero we djine. ⁸ Una ke tondo ge ye po i gun woro, una gor ge, ye amblo i gun woro, kenj tondo una mor ge ye ye wopake ye awo, una kum tukne al moye ge ye i worne. Na yembena dongall pai ge na ye kiwa aundo, ye ku awo nainj. Ye po una wopake ye aune ge, kiwa ye aune, ku naine we dji.

⁹ Ye ku gol ne, silpa ne, peni bage i anpaus to i er napume! dji. ¹⁰ Ye kondwe pine ge kon tamgo naipine, konpakna soka ne, kakene su ne, bulo tulba pora i nawanne. Kogo una ta moya ge, une kogo yenda mal ge una embe aune nonda we dji.

¹¹ Ye tambiyé ta pine mo, dumo ta pine ge, una moye al ye po dje piye. Una wopake ta moya ge ye une numbiye al po moye. Ye er pine panda, numbiye ge kere er pine we dji. ¹² Una ta ye dje i numog worne ge, ye embe djine, ye ellne tukne arngan yenda molme! djine. ¹³ Kiyé dje moya una ta moi dal, ye wopake we djine ge kaima wopake moye. Ba alla, kiyé dje moya una ta namoi dal, ye wopake we dje aune ge, i yem worne we dji. ¹⁴ Ye po kandja djineke, una ye mop awo, dje i numog nawori dal, ye numb mo, dumo ge kere, yenekne

kekene al toll makimb moya ge kill gulo woro er pine we dji. ¹⁵ Na kandja kaima dje ye aundo, are God kot djinda ege kerman yenda ge dumo Sodom ne, Gomora una singare ke yei mal God tonda ba, ye kandja djine mop aune una ge, God to djerpall ye kerda we dji.

Jisas, are imb merke wonda we dji

¹⁶ Jisas embe dji, ye pillme! dji. Na ye dje wornaka ye kogsipsip mal embe molo er kena simbill mor al pakna pine. Ye pine ge ye nomaga ne, ka pulma mal embe pine. Nomaga kanpol tonjka, ka pulma kiye dje waninjka yenj mal, ye embe ye pine we dji. ¹⁷ Na kandja djindo ge ye pillgi djine. Una wo ye to, kot kerman ye awo, lotu numb yenda al ka pirngangill tane. ¹⁸ Ye Jisas wombaye mor we dje, kambono wo ye ipo iwa kerman ne, king kambono moye al worne. Worne ge ye na kandjinabe wopake dje pene worneke, kambono piyeke, epil djell una mor ge boll aike piye we dji. ¹⁹ Kambono ye embe dje ipineke, iwa kerman moye al ye po, kandja namba mal djimbon ne dje, ye nomane to napillme! dji. Kune ge God ye kandja djine mal ge, dje aundaka djine we dji. ²⁰ Ba ye yenekne kandjine nadjine, ye Nane Murble ye boll moro iwa ge une kandja djindaka ye djillakene al er orko wonda we dji.

²¹ Age yemolo age ta gapman boll kot ye awo, togopon we djinda. Ne yemolo wombaye ta gapman boll kot ye awo embe yenda. Womba ta singare ke yemolo neme gapman boll kot ye awo, togopon we djinda. ²² Ye na kandjina pille we yene mal, una porapora pille ellne kumbso aune. Ba ye pillgi dje

pamoi dal, ege pora djinda kune ge, God ye i yem worda we dji.

²³ Ye dumo ta yenda al moyeke una wo ye ye ke ye awi dal, ye dumo ge kere seke er dumo tambiyé ta pine. Na kandja kaima dje ye aundo, ye Israel dumo yemyem yero al kogo ye pora nadjineke Una Wombe yem wonda we dji.

²⁴⁻²⁵ Skul womba yemolo tisa kamblo naune, tisa mor mal embe moye. Nukogo una yemolo iwa kerman kambono kamblo naune, iwa kerman mor mal embe moye. Una wo numb ne moya al kandja embe djine, ni Belsebul moren we dji dal, yene numb taimane mor una moye al ge, wo kandja kerawa dje aune we dji.

God taimane kand goye
(Luk 12.2-7)

²⁶ Una wo ye ye ke ye aune ba, ye kand nagolme! dji. Wal porapora seke pamoro ge are er pene wondaka, wal porapora bi dje paro ge are er pene wondaka, una kanne we dji. ²⁷ Na emill pai al kandja dje ye aundo ge, ye au djindaka po una dje aune. Una wo ye kamalne al kandja waye ye aune ge, ye bekle po numb be molo yau taneke una piye we dji. ²⁸ Una wo ye togopon dje yene ge ye kand nagoye. Kambono wo ye gaklene be togoye, ye nomane boll aike tonagoye. Ba alla, God wo ye nomane gaklene boll aike togolo wamo al worda ge kune yendo. Ye God pille kand kerman goye!

²⁹ Ka kembis 5 pela ku peni bage soka boro, una wal kiwa dje kaninj ba, ta golo yage makimb al tonda ge God djinda mal pille yage tonda. ³⁰ God ye ngambalne ene merke moro ge taimantaiman

dje kere kane kune yei pora dji. ³¹ Une embe yendo ge ye pille kand nagoye. Ka kembis wal kiwa dal moro ba, ye una mor ge God pille we kaima yendo we dji.

Jisas wombaye ngandjill nagoye
(Luk 12.8-9)

³² Jisas embe dji, una no Jisas wombaye mor-mon we dje pene wori dal, na Nena kupill al moro ge, na po embe djino, ge na wombana mor we djino. ³³ Ba alla una, no Jisas wombaye namor-mon we dje pene wori dal, na Nena kupill al moro ge, na po embe djino, ge na wombana namor we djino.

Una Jisas pille asamoll yene
(Luk 12.51-53 ne, Luk 14.26-27)

³⁴ Jisas embe dji, na makimb al woll ge una kiwa moye dje pille na nawoll. Na bainat iwo, una na we dje pille kunda nonga yene dje woll we dji. ³⁵ Na woll ge ne wariye boll kunda bopell. Me ambore boll nonga djimbell. Auye auye soka nonga djimbell. ³⁶ Una numb taimane pane una ge i yemyem dje kunda boye we dji.

³⁷ Una yenekne nanemane wopake kanne ba, na asamoll wopake nakani dal, na wombana namoye. Una yenekne warne ambone mor ge wopake kanne ba, na asamoll wopake nakani dal, na wombana namoye we dji. ³⁸ Una yenekne iko pera kake i na boll nawone ge, na wombana namoye we dji. ³⁹ Una yenekne gaklene amblo wopake yemoye ge goye. Ba, una na we dje pille we ye wanmolo po goi dal, gun molo pamoye we dji.

*God top aunda**(Mak 9.41)*

⁴⁰ Una ye i numbine al woro, wopake ye awi dal, na we dje pille i numbine al woro wopake ye aune. Una na i numbine al woro wopake ye awi dal, God na dje wori woll iwa ge, i numbine al worne we dji. ⁴¹ Una embe dje piye, no propet ta pak to aumbon dje, po i numbine al woro wopake ye awi dal, propet top ine mal ge God embe aunda nane. Una embe dje piye, singare wopake yene una mor al ge no po pak to aumbon dje, po i numbine al woro wopake ye awi dal, singare wopake yene una top ine mal ge God embe aunda nane we dji.

⁴² Una kandjine napai una ta na boll wanmoye ge, una kane embe dje piye, no Jisas wombaye pak to aumbon we dje, nu gun kolo iwo awi dal, na kandja kaima dje ye aundo, ga top kaima ine, er take dje napunda we dji.

11*Jon kogoye una dje wori er Jisas moi al pi**(Luk 7.18-35)*

¹ Jisas kogoye una 12 pela moi al kandja dje awo kere, er Galili dumo kerker pakna yei al po kandja dje awo, kandja beke awo moi.

² Jon kaye pamoi al una po embe dji, Krais kogo embe yendo we djimaka une pi. Jon yene kogoye una dje woro embe dji, ye Jisas moya al po embe djine, ³ God, iwa ta dje worno we dji ge ni wale won mo, una gun ta wonda dje tau mopon ne? dji.

⁴ Djika kambono Jisas moi al po djimaka, Jisas embe dji, ye wal pille kane yenj mal er yem po Jon moro al dje aume! dji. ⁵ Una nalene emill

yei ge alla kaninj. Una kakene ke yei moi ge alla kamblo er pinj. Una kenj toi moi ge kiwa mor. Una kamalne dall toi moi ge kandja pir. Una gor ge alla aglo erwo gun pinj. Una wal kannanonj ge God kandjiye wopake paro mal pille mor we dji. ⁶ Na embe yendo ge iwa ta kanē nomane soka napai dal, wopake moya we dji.

⁷ Djika Jon kogoye una er yem pumaka, Jisas una merke moi al Jon pille embe dji, ye asa dumo wapra yei al pi ge, wal naral wal kanbon dje pi? Ye golo ngamb kopo wo amblo olup yendo ge kanbon dje pi mo? ⁸ Ye wal naral wal kanbon dje pi? Ye una konkunom wopake yenj ge kanbon dje pi mo? Ge man. Una embe mal mor ge una king numbine al mor. ⁹ Ye wal naral wal kanbon dje pi? Ye una propet ta kanbon dje pi mo? Ge wale. Na kandja dje ye aundo, una propet porapora mor ge Jon kamblo aundo. ¹⁰ Asa Baibel pepa bolo pagi mal ge Jon pille boi. Pepa bolo embe dji,

Ni pille! Na iwa ta dje wornaka, une er wekle po na kandjina dje orko woro, ni womben al une kondwe amblokun yemoya we dji (*Malakai 3.1*)

¹¹ Na kandja kaima dje ye aundo, makimb una mor ge Jon porapora kamblo aundo, une kandjiye kerman paro. Ba, God dumoye wopake yero al una kandjine kembis paro una ge, kambono Jon kamblo awinj.

¹² Jon kandja dje kogo yemolo pi, ipon mormon ge, God dumoye wopake kantau yendo ge una kunda kake, to imbon we djinj. ¹³ Una lo bolo

paglmaka, propet pepa bolo pagi mal kermaka are Jon woi. ¹⁴ Asa propet yemolo iwa Elaija goi alla wonda we dje pepa bolo pagi ge, ye pora we dje piye ge Jon pille boi. ¹⁵ Ye kamalne paro una, kandja ge pillme! dji.

¹⁶ Una ipon mor ge namba mal mor? Na kandja buko namba mal djino? Ga embe mal mor. Una makai to moi al womba bill soka to moi. Bill ta yemolo embe dji, ¹⁷ ye gollang djime dji. Ye dji mal no pupnume topin ba, ye gollang ta dje yem nawori. No kimb gollang ta yepin, ba ye kimb ta naye we dji. ¹⁸ Yei mal ge, Jon wo nu pagle awo, kwa nano, nu wain nano yeika, ye une kandjiye amblo, une kum ke tukiye al moro we dji. ¹⁹ Alla Una Wombe wo kwa no, nu wain no yeika, ye une kandjiye amblo embe dji, une kwa merke no, nu wain merke no, una ku takis inj una ne, ke yenj una boll aike nondo we dji. Ba God Murble djindo mal pille yene una moye ge, singare pai mal yene dje una embe kanne we dji.

*Una nomane ake nato i dal, wandill mal moye
(Luk 10.13-15)*

²⁰ Kune ge Jisas dumo pende yei al ge wane kogo dongall merke yei ba, una kane nomane ake nato i. Une kandja awo embe dji, ²¹ ye dumo Korasin una ge, urup ye boll wonda! Ye dumo Betsaida una ge, urup ye boll wonda! Na ye boll aike molo, kogo dongall yell ye kani ba, kamasa dumo Taia ne, Saidon una ye wal kani mal kankama, kambono wandill kerman golo, toll mon to, nomane ake tomaka. ²² Na kandja dje ye aundo, God una kot yenda kune, dumo Taia ne Saidon

una kot ye aunda ba, dumo Korasin ne, Betsaida una mor ge, kot kerman ye aunda we dji. ²³ Na kogo dongall dumo Sodom una moi al yellka, God dumo Sodom to djerpall nayeika. Embe yei ge ye dumo Kaperneam una ge God ye kandjine amblo pla kupill al worda mo? Ge man, une ye kandjine kamblo kal woro una gor mor al worda moye we dji. ²⁴ Na kandja dje ye aundo, God una kot ye aunda kune, une dumo Sodom una kot ye aunda ba ye kot kerman ye aunda we dji.

Jisas embe dji, una imb kakinj ge na moro al wome! dji

²⁵ Kune ge Jisas embe dji, Nena Kerman ni kupill makimb kantau yenden ge, na ni wopake we dje aundo. Una womba kembis mal embe mor ge ni wal paro ge ombine dje awin. Ba alla una kerman kambono ne, nomane kerman pai una nalene amblo au dje nawin. Yen ge na ni wopake we dje aundo we dji. ²⁶ Nena, ni wopake kaima yen! Ni nomanin pai mal pille yen we dji. ²⁷ Na wal porapora moro ge Nena i na awi. Wariye ge una kaima nakaninj ba, Ne kando. Ne ge una kaima nakaninj ba wariye kando. Alla wariye ombine dje aunda una ge, Ne para kanne we dji.

²⁸ Ye kogo sipdje ye, imb kake mor una ge, ye er na moro al wome! dji. Na ye wopake ye aunaka ye waka moye we dji. ²⁹⁻³⁰ Una iko plang i kogkau pendangne al worinka kogo yenj mal, na iko plangna yero ge ye i ye pendangne al embe worne. Ba na ye iko plang aundo ge kogo kunamb paro. Ye kakne ge wu djinda. Na kiye dje molo, na kandjina amblo kal wordo mal ge, ye kane i ye

nomane al worne. Worne ge, ye nomane al imb kake moye ge wu djinda, ye kiwa moye we dji.

12

*Ege Sabat kune Jisas po kogo yei
(Mak 2.23-28 ne, Luk 6.1-5)*

¹ Sabat ege yei kune, Jisas wit mau pakna po moika, kogoye una koll toika, wit megiye pende woro i noi. ² Nomaka Parisi una kane embe dji, pren mo? Ipon ege Sabat yero, God kogo nayeme dji. Ni kogen una kogo yenj ge kune nayendo we dji. ³ Jisas embe dji, asa Depit koll toika une epiliye boll aike po yei mal, Baibel pepa bolo pagi, ye kere nakani paro. ⁴ Depit er God numbiye al numog po bret yei ge i no, age kambono moi ge awi we dji. Ba bret awi ge God awi bret yei. Una kiwa nanane, opa gale awinj una nane we dji. ⁵ God lo pepa bolo pagi ge ye kere nakani paro. Sabat yei kune, opa gale awi una lotu numb kerman yei al numog po kogo yei. Ba God nale al ke ta naye. ⁶ Na kandja dje ye aundo, na woll moro ge na lotu numb kerman yero ge kamblo aundo. ⁷ Baibel bolo wori pai ge embe djindo,

Ye na opa kiwa ye awi dal, na wopake napiyo. Ye una djell moye al po wandill golo awi dal, na wopake piyo we dje pepa embe boi (*Osea 6.6*)

Ye Baibel ge kere kanmaka, ye ke nayenj una moi al po, ye ke yenj we nadjimaka. ⁸ Embe pai ge ege Sabat yero ge, una kogo yene mal, Una Wombe kantau yendo we dji.

Ege Sabat yeika iwa ta agle ke yei Jisas ye wopake ye awi

(Mak 3.1-6 ne, Luk 6.6-11)

⁹ Jisas dumo ge kere er dumo ta po er lotu numb numog pi. ¹⁰ Iwa ta moika yene agle yemto ke ye, mapa toi. Una wo Jisas kot ye aumbon dje pille embe dji, Sabat yero kune ge iwa agle amblo ye wopake ye aumbon panda, God kanwopake piya mo man ne? dji. ¹¹ Djimaka Jisas embe dji, ye una mor al ge, iwa ta kogsipsip ta moya. Ege Sabat yenda kune ge kogsipsip ge ta er orko po tupa al kulngamb yage kalto pai dal, sipsip ne ge po amblo i pla naworda mo? Ge man, i pla worda. ¹² Kog sipsip ge wal dall. Nono una mormon ge wal kermanke. Sabat yenda kune ge una wopake ye una awi dal, God pora we djinda we dji. ¹³ Jisas agle ke yei una moi al embe dji, ni aglen amblo du djiye! dji. Une agle amblo du djika, alla wopake pai, agle yemto wopake yei mal embe yei. ¹⁴ Ba Parisi una kere er orko po Jisas togoye mal kondwe ta yenda kanimbon dje yei.

Jisas ge God kogoye una

¹⁵ Ga nomane embe paika Jisas pille dumo ge kere er pi. Pika una merke une boll aike pumaka, Jisas una porapora ke toi moi ge amblo i gun woro ¹⁶ embe dji, na embe yell we nadjime! dji. ¹⁷ Une kandja embe dji ge asa propet Aisaia pepa boi mal megiye toi. Pepa boi ge embe dji,

¹⁸ Na kogena una dje worill woi ge une pene moro. Na une wopake pille awo, wopake kando. Nanam Murblena dje wornaka wo

une boll moya. Una singare wopake yene mal, une dje pene wordaka, makimb una porapora mor ge piye. ¹⁹ Une yau natonda, una boll kunda nonga nayenda, una moye al ge une kandja kerman nadjinda. ²⁰ Una yembene napanda ge une kamblo kal naworda. Wamo lambo gomgno dje yenda ge une tonagomda. Une kogo embe ye pa pundaka, singare du dji me ge yembe ye kerda. ²¹ Une kandjiye al ge epil djell una pillgi dje une wo i yem worda dje pille tau moye we dje Aisaia pepa embe boi (*Aisaia 42.1-4*)

*Jisas Satan boll kogo yendo we dji
(Mak 3.20 ne, Luk 11.14-23 ne, 12.10)*

²² Kune ge iwa ta kum ke tukiye al moi. Une nale emill yeika, dall molo kandja nadjji. Una iwa ge Jisas moi al iumaka, Jisas amblo i gun worika, yene nale alla poi djika, kandja dji. ²³ Una merke moi ge kane aya dje embe dji, iwa ge king Depit gollye moro mo? dji. ²⁴ Ba una pende Jisas bakalo awo embe dji, kum ke mor ngambalne moro iwa Belsebul we dji ge, une Jisas yembe dongall awi pille, Jisas kum ke iwordo we dji.

²⁵ Dji ba kambono nomane pai mal Jisas kane embe dji, gapman moye yenekne unakne i yemyem dje kunda boye ge, gapman ke yenda. Taun una moye mo, numb taimane pane una ge, yenekne i yemyem dje kunda boye ge, dongall namoye. ²⁶ Yendo mal embe Satan yene unakiye iwori dal, yene epiliye tulu dje er djelldjell pine, taimane namoye. Yene unakiye kantau yenda ge

pora djinda. ²⁷ Ni Satan boll kum ke iworden we djinj ba, ye kogone una kum ke iworinj. Iworinj ge Satan boll i naworinj, God boll iworinj. Embe yenj pille, ye kandja djinj ge kune nayendo mal, ye kogone una dje pene worne we dji. ²⁸ God Murble na boll moro pille na kum ke iwordo. Na embe yendo ge, God dumoye wopake kantau yendo ge, ye mor al er pakna woi pora dji we dji.

²⁹ Iwa dongall ta moyaka, una ta po une numbiye al to anda bolo i nonda ge kondwe nayenda. Ba iwa ge i nonda panda, une asamoll po iwa dongall ge, kake agle al kaye to pagi dal, une are po i nonda kune yendo we dji.

³⁰ Una na boll aike namoye ge na kundayem una moye. Una na boll aike molo i makai to namogiye ge, sika to i djelldjell worinj una moye. ³¹ Yendo mal ge na kandja dje ye aundo, una kandja ke dje, singare ke porapora yenj mal ge, God kere aunda ba, una kandja ke dje God Murble awi dal, singare ge God kere naunda. ³² Una wo Una Wombe moro al dje ke ye awi dal, God singare ge kere aunda ba, una God Murble dje ke ye awi dal, ipon pa pundaka are God singare ke ge kere naunda we dji.

Iko megiye tonda mal
(Luk 6.43-45)

³³ Iko wopake moya megiye wopake tonda. Iko ke moya megiye ke tonda. Iko wopake moro mo, ke moro ge, megiye tonda mal pille djinj. ³⁴ Ye nomaga ke moro mal embe mor! Ye nomane ke pai una mor, wal du dje paro ne, wal wopake paro ge, ye namba mal kane kune yene? Una yenekne

nomane pakna paro mal pille kandja djinj. ³⁵ Una wopake moye ge nomane wopake panda mal pille singare wopake yene ba, una nomane ke panda mor ge nomane ke panda mal pille singare ke yene. ³⁶ Na kandja dje ye aundo, are God makimb una kot ye aunda poke ge, una kandja kerker porapora dje una awinj mal ge, dje pene worneke God omuk tonda. ³⁷ Ni kandja dje una awo yenden mal God kando, ni wambo paro mo naparo we djinda ge, ni kandja dje wanden mal pille djinda.

Una Jisas kogo dongall yenda kanbon we dji

³⁸ Djika, Parisi una ne, God lo dje awi una embe dji, tisa, ni kogo dongall ta yembenka, God ni dje wori won dje kanbon we dji. ³⁹ Jisas embe dji, ni kogo dongall yembenka kanbon we djinj ge, ye iwana singare ke ye, ke mal mor. Na kogo dongall ta nayeno. Kamasa God propet Jona boll kogo dongall ta yei ge, na kogo ge yenaka kanne.

⁴⁰ Ege 3 pela imina, armina erwo pika, Jona pis kerman kumbe al moi mal ge, Una Wombe makimb al paknato embe mal panda. ⁴¹ Kamasa Jona kandja djika, dumo Ninipe una nomane ake toi. Ga nomane ake toi pille, are God kot yenda kune, Ninipe una goi alla aglo er wo, ye singare ke yenj mal kane embe djine, God ye tonda we djine. Alla, na woll ge na Jona kamblo aundo.

⁴² Kamasa ana kerman ta molo dumo kamgunba kantau moi. King Solomon nomane kerman pai mal une djinda piyo dje pille, yene dumeye moi ge kere er woi. Une er woi pille, are God kot ye aunda kune, ana kerman goi alla aglo er wo, ye singare ke ye wani mal une kane embe

djinda, God ye tonda we djinda. Alla, na woll ge na Solomon kamblo aundo.

Kum ke alla er yem woi
(Luk 11.24-26)

⁴³ Jisas embe dji, kum ke una tukne al molo kere er orko punda ge, une waka moyo dje pille dumo ke nu naparo al dulo punda. Man pandaka une embe djinda, ⁴⁴ na alla er yem asa numb moll al puno we djinda. Une er yem po kanda, numb kiwa yendaka, brim dje wori wopake yenda. ⁴⁵ Wopake yendaka une alla er yem po yene unakiye 7 pela kum kerawa kaima molo, une kamblo awinj una kambono ge, une po ga dje iwo pakna worda. Asa kum ke taimane moi iwa ge ke moi ba, are kum ke merke wo pakna moye ge iwa ge kaima wandill mal moye. Une wandill moro mal ye singare ke yenj una embe moye we dji.

Jisas me ne, age kambono une moi al woi
(Mak 3.31-35 ne, Luk 8.19-21)

⁴⁶ Jisas una merke moi al kandja dje awo moika, yene me ne, age kambono une kanbon dje pille wo bekleto moi. ⁴⁷ Molmaka iwa ta molo embe dji, Jisas ni man ne, agan kambono bekleto mor, Jisas boll kandja djimbon we djinj we dji. ⁴⁸ Djika Jisas una moi al embe dji, na mana ne, agana moye ge una ne mal moye? ⁴⁹ Une yene kogoye una moi al agle bulo to woro embe dji, ge na mana ne, agana mor we dji. ⁵⁰ Na nena kupill al molo kandja djinda mal pille kane yenj una moye ge, na agana ambana ne, mana moye we dji.

13

*Iwa ta mau al po wal megiye pup to wori
(Mak 4.1-9 ne, Luk 8.4-8)*

¹ Armina pika Jisas bekle po nu erim djeke ami dje moi. ² Una merke Jisas moi al wo molmaka, Jisas kanu ta pai al pakna po ami dje moi. Una merke nu erim djeke ge molmaka, ³ Jisas kandja buko merke dje awo embe dji, iwa ta er mau al po wal megiye pup to wori.

⁴ Pi al kondwe ge pende yagi. Una wo kamblo kal wormaka, ka wo no keru. ⁵ Pende yage ku be toi. Makimb merke namoi pille, ola dje gup ye pla woi ba, ⁶ djimbe bolo er kal napi. Olpa pla woika do sege yei, golo er kal pi. ⁷ Megiye pende yage ka kagle moi al pakna pi. Gup ye pla woi ba, ka kagle tublo i gulo wori. ⁸ Ba megiye pende yage makimb wopake yei al toi. Gup yeika megiye toika, pende 100 toika, pende 60 toika, pende 30 toika yei. ⁹ Ye kamalne paro una, * kandja ge pillme! dji.

*Jisas nomane pai mal pille kandja buko dji
(Mak 4.10-12 ne, Luk 8.9-10)*

¹⁰ Jisas kogoye una wo une moi al embe dji, namba yei pille ni una mor al kandja buko dje aunden ne? dji. ¹¹ Djimaka Jisas embe dji, God dumoye wopake kantau yendo kandja seke paro ge, God ye ombine dje aundo. Ba una mor ge une embe dje naundo. ¹² Una kandja pille imbon dje yei dal, God yewordaka wal merke piye. Ba, una kandja pille imbon dje naye dal, kandja kembis ta

---

* **13:9:** Ye kamalne paro una, kandja ge pillme! dji ge me embe mal pai. Ye nomane pandaka kandja okumb to kanme! dje pille dji.

piye ge God iworda. ¹³ Na kandja buko dje aundo ge, una kanne ba kanpol natane, piye ba pillpol natane dje na kandja buko dje aundo. ¹⁴ Una embe yenj ge Aisaia asa pepa bolo pagi mal megiye toi. Une embe dji,

Kambono nalene al kanne ba, kanpol natane. Kamalne al piye ba, pillpol natane. ¹⁵ Nomane al au nadji, kamalne al kandja napi, nalene kupille moi. Ga nalene al kane, kamalne al kandja pille, nomane al pille imaka, na moll al womaka, na amblo wopake ye awillka. Ba kambono embe naye pille, na amblo wopake nayell we dji *(Aisaia 6.9-10)*

¹⁶⁻¹⁷ Na kandja kaima dje ye aundo, ye wal kaninj mal embe ge propet kambono ne, singare wopake yei una asa moi ge, kanbon dje yei ba nakani. Ye wal pille mor ge, kambono pupon dje yei ba napi. Ba ye una mor ge God ye ye wopake ye awi una mor. Ge ye nalene al kanmor, ye kamalne al pille mor we dji.

Iwa ta wal megiye pup to wori ge me embe paro

¹⁸ Jisas kandja embe dji, ye pillme! dji. Iwa ta wal megiye pup to wori mal kandja buko me ge, embe mal paro. ¹⁹ Wal megiye yage kondwe toi ge embe mal paro. Una God dumoye wopake kantau yendo ge, pille kandja dje una aune ba ga pillpol nato dal, Satan kane wo iwordaka, kambono pille imbon dje yene, man panda. ²⁰ Wal megiye yage ku pai al toi ge embe mal paro. Una God kandjiye wopake pille ola dje inj ba, ²¹ kandja ge djimbe

naworda. Yepall ke ta molo are una wo kandja ge pille dje ke ye awo, imb awo, ye ye ke ye auneke kambono ola dje kerne. ²² Wal megiye yage ka kagle moi al toi ge embe mal paro. Una God kandjiye piye ba, makimb wale nomane merke pandaka, dje mogoi pille we yeneke, nomane ke yenda. God kandjiye yaye ba, to bi dje kerda, megiye natonda. ²³ Wal megiye yage makimb wopake yei al toi ge embe mal paro. Una nomane wopake pandaka, God kandjiye pillgi dje molo, God kandjiye yayeke megiye tonda. Pende 100 tondaka, pende 60 tondaka, pende 30 tondaka embe yenda we dji.

Kull ke kandja buko djindo

²⁴ Jisas kandja buko ta dje awo embe dji, God du-moye wopake kantau yendo ge embe mal yendo. Iwa ta yene mauye al po wal megiye wopake yai. ²⁵ Ba imina pika una ou pamaka, une wit megiye yai al kundayem una ta wo kull ke megiye ipo pakna pakna yale pagle er pi. ²⁶ Are wit gup ye wor pla woika, kull ke para gup ye wor pla woika, aike aike woi. ²⁷ Woika mau ne boiye kambono kane wo embe dji, Iwa Kerman, ni mauin al po wit megiye wopake yan ba, namba mal pai pille kull ke boll aike boro ne? dji. ²⁸ Iwa Kerman embe dji, kundayem una ta wo yei paro we dji. Djika boiye una kambono embe dji, no po kull ke pul yembon mo? djimaka, ²⁹ Iwa Kerman man we dji. Ye po pul yene ba kull ke djimbe ne, wit djimbe er taimane pi pora dji. Wit ye ke ye aune paro. ³⁰ Soka aike pambelle dji. Are una wo wallkne kune ge, na kogo una moye al embe djino, ye asamoll kull ke

gapon dje pille, duglo bill to pagiye. Are ye po wit duglo i bill to, na kwa numb yero al numog worne we djino we dji.

*Iko mastet yei mal Jisas kandja buko dji
(Mak 4.30-32 ne, Luk 13.18-19)*

³¹ Jisas kandja buko ta dje awo embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge embe yendo. Iwa ta iko mastet megiye ta ipu mau al yaya. ³² Wal megiye porapora moro ge iko mastet megiye ge kembis ke kaima moro. Ba boya kune ge kwa mokna porapora mau al moro ge mastet ge kamblo awo, bolo wo kermanke punda. Ka wo ole al numbine take moye we dji.

*Yis kandja buko dji
(Luk 13.20-21)*

³³ Kandja buko ta embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge yis paro mal embe yendo. Ana ta yis tulu dje daram kerman al woro, palawa boll aike to kull wordaka, yake wor kerman punda we dji.

*Jisas kandja buko eri dje awi
(Mak 4.33-34)*

³⁴ Una merke moi al Jisas kandja porapora dje awi ge, kandja buko eri dje moi. Une kandja kiwa ta dje nawi. ³⁵ Une kandja embe dje awi ge, asa propet ta pepa boi mal megiye toi. Pepa embe boi,

Na djillakena yapro kandja buko dje orko worno.
God kupill makimb beki kune ge ye pa pika ipon mormon ge, wal seke pai ge na dje pene worno we dji *(Buk Song 78.2)*

Kull ke kandja buko dji ge me embe mal paro

³⁶ Jisas una merke moi al ge kere er numb al pi. Yene kogoye una wo embe dji, kull ke mau al boi we dje kandja buko djin ge me dje awe dji.

³⁷ Djimaka Jisas embe dji, megiye wopake yai ge Una Wombe wo yai. ³⁸ Mau yai ge makimb mormon al ge yai. Megiye wopake yai ge God kantau yendo una mor. Kull ke boi ge Satan kantau yendo una mor. ³⁹ Kundayem una ta wo kull ke yai ge Satan iwo yai. Wit wurne ge kupill makimb pora djinda kune wurne. Wit wurne una we dji ge tau agelo mor.

⁴⁰ Kull ke pul ye i bill to wamo gaye ge, kupill makimb pora djinda kune ge yene. ⁴¹ Una Wombe tau agelo dje wordaka, God dumoye wopake yero al po wal ke to worne. Pillgi me ye ke ye awinj una ne, singare ke yenj una ge, tau agelo po ⁴² i orko wamo al worneke, yenekne kasmene koglo, kimb kallngane yene. ⁴³ Are singare wopake yei una yenekne Nane dumoye wopake yero al po molo, olpa do au djindo mal embe moyeke, talang yenda. Ye kamalne paro una, na kandja djindo ge pillme! dji.

Dje mogoi makimb al seke pai ge Jisas kandja buko dji

⁴⁴ Jisas kandja dje pamolo embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal paro. Dje mogoi kerman ta mau al seke pai. Paika iwa ta wo kane pagle, une mau ge al ipo tambiyete ta seke pagi. Pagle, une wo pille, yene wal porapora kannonda ge ku bolo ipo, mau ge top tonda we dji.

Bis wopake moye ge Jisas kandja buko dji

⁴⁵ Jisas kandja dje pamolo embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal paro. Bisnisman bis wopake moye dulo kanino dje yenda. ⁴⁶ Une po bis wopake uro kaima ta kani dal, une po wal porapora kannonda ge ipo ku bolo, bis wopake panda ge po top to inda we dji.

Pis kon kandja buko dji

⁴⁷ Jisas kandja dje pamolo embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal paro. Una pis kon i nu al woro, pis kayekaye i pla worne. ⁴⁸ Pis kon ge puka tondaka una i nu djeke al woro, ami dje molo pis wopake moya ge, i dis al woro, pis ke moya ge i seke worne. ⁴⁹ Kupill makimb pora djinda poke ge embe mal yenda, tau agelo wo una nomane ke pai mor ge i djell woro, una nomane wopake pai mor ge i djell woro embe yene. ⁵⁰ Una nomane ke pai mor ge i wamo al worneke, kasmene koglo, kimb kalngane yene we dji.

⁵¹ Jisas kogoye una moi al embe dji, na kandja djindo ge ye pille kune yenj mo? Kambono owo, no pirmon we dji. ⁵² Yendo mal embe ge, God lo dje awi una God dumoye wopake yero mal pille kune yei dal, ga embe mal yene, numb ne yemolo yene wal wopake mogi al une po wal asa yei ge i pene woro, wal ipon yei ge i pene woro embe yenda we dji.

Jisas kandja dji ge Nasaret una napille, mop awi (Mak 6.1-6 ne, Luk 4.16-30)

⁵³ Jisas kandja embe dje kere, dumo ge kere er pi. ⁵⁴ Une asa molo yaki dumo yei al er lotu numb numog po kandja dje awi. Una pille aya

dje embe dji, iwa ge nam kond po nomane dongall i, kogo kerman yendo? ⁵⁵ Iwa ge kamda wariye moro. Megama Maria moro, yene age kambono mor. Jems ne, Josep ne, Saimon ne, Judas mor, ⁵⁶ yene ambe kambono ge nono boll mor ba, iwa ge namba ye pille wal yendo ge ye kune yendo ne? dji. ⁵⁷ Dje pagle, ga Jisas pill ke pille awi. Jisas embe dji, propet ta dumo yemyem wanda al ge una nomane aune. Ba, yene numbiye epiliye taimane mor una nomane naune we dji. ⁵⁸ Jisas kani una pillgi napai pille, une kogo dongall merke naye.

14

Jon nu pagle awi una goi

(Mak 6.14-29 ne, Luk 3.19-20 ne, 9.7-9)

¹ Kune ge Jisas kogo yemoui mal, una kandjabe to wai djimaka king Erot pi. ² Une pille boiye una moi al embe dji, iwa wo kogo dongall yendo ge Jon nu pagle awi una moro. Asa une goi ba, ipon une aglo erwo gun po kogo embe yendo we dji.

³⁻⁴ Erot kandja embe dji ge, asa yene age Pilip game Erodias moi ge, Erot po kunumb i. I ge Jon embe dji, ni ana inden ge kune nayendo we dji. Erot pille, elle kumbsika wo Jon i kaye wori. ⁵ Une togoyo dje pi ba, una merke Jon propet kaima moro dje kanmaka, Erot kambono wo na tane dje pille kand golo nato.

⁶ Are Erot me kui ege pillau djika, una kwa kerman noi. Una kwa noi al ge Erodias ambore wo kogoll yei. Yeika Erot wopake kane, wo pille ⁷ ambo moi al kandja dongall dje awo embe dji, ni

wal ta ino we djimben mal, na kaima auno we dji.
⁸ Djika ambo yene megama kandja dji mal pille embe dji, ni Jon nu pagle awi una ge togopen, yene ngambale kelip to plet al woro, iwo na aumben we dji.

⁹ Ambo ge kandja embe djika Erot pille urup dji ba, asa yene kandja dji pille, una kwa kerman noi una ke pille awo djine dje pille, une man we nadji.
¹⁰ Une yene ami una djika Jon kaye pai al po nubke kelip toika goi. ¹¹ Jon goi ge yene ngambale i plet al woro, iwo ambo ge aumaka, ambo ipo megama awi. ¹² Jon goi we djimaka, Jon kogoye una pille, wo Jon togolo pagi ge, ipo gull toi. To kere er Jisas moi al po dje awi.

*Jisas una 5,000 kwamokna awi no kune yei
 (Mak 6.31-44 ne, Luk 9.10-17 ne, Jon 6.1-13)*

¹³ Jon goi we djimaka, Jisas kogoye una boll dumo ge kere, yenekne moye dje pille, kanu ta pai al pakna po dumo wupra yei al er pi. Er pumaka una merke kane, dumo yemyem kere nu erim djeke yei al po Jisas kanu iwo pillau djinda al kambono asamoll wo moi. ¹⁴ Molmaka, Jisas wo una merke moi ge kane wandill golo awo, una ke to pai ge une i gun woro awi.

¹⁵ Taman pika kogoye una wo Jisas moi al embe dji, ege pai pora dji, dumo nono mormon al una ta namor, kwa naparo. Ni dje worbenka, una ge er dumo manda yemyem po kwamokna top to iwo no pane we dji. ¹⁶ Djimaka Jisas embe dji, una er napine, ye kwa auneke nane we dji. ¹⁷ Kogoye una embe dji, no kwa merke nayero, bret 5 pela ne, pis soka yero. ¹⁸ Djimaka Jisas embe dji, ye

iwo na aume! dji. ¹⁹ Una merke moi al Jisas, ye ami dje molme! dji. Bret 5 pela ge ne, pis soka ge Jisas i kupill al kane pla woro kamang ye embe dji, ni wopake ye no kwa aunden we dji. Dje awo, une bret tuklo, pis boll awika, kogoye una i omuk to una merke moi ge awi. ²⁰ Aumaka una porapora noi ke yei. Wal tuge moi ge una po ngando kon basket 12 pela to puka toi. ²¹ Iwa nambane kere kani ge 5,000 moi. Ana womba moi ge kere nakani.

*Jisas nu erim beto kamblo kond pi
(Mak 6.45-52 ne, Jon 6.16-21)*

²² Jisas kogoye una moi al embe dji, ye asamoll kanu pakna po nu erim yemto dumo Betsaida pineke, na are wono we dji. ²³ Una merke moi al Jisas dje worika, kambono er po kermaka, yene kamang yeno dje pille er makimb komge al pi. Emill paika Jisas yene moi. ²⁴ Moika kogoye una kanu i ellke pumaka, kamkopo kerman woika, nu olup kerman ye po wo yeika, kiye kiye dje pi. ²⁵ Tagno tagno dje yeika, kambono pi al Jisas are nu erim yeke be kamblo kond woika ²⁶ kogoye una kane kand kerman golo, goll kagoi ta wondo dje kane yau kerman toi.

²⁷ Jisas ola dje wo embe dji, ye molo gi dje molme! Ge na wondo, ye kand nagolme! dji. ²⁸ Djika Pita embe dji, Iwa Kerman, ge ni kaima won dal, ni djimbenka na ni moren al nu yeke be al er wono we dji. ²⁹ Jisas er we! dji. Pita kanu kere Jisas moi al ge nu yeke be kamblo er pi. ³⁰ Ba kopo kerman woika, une kane er nu guloto puno

dje kand golo, yau to embe dji, Iwa Kerman, ni na amblo pille dje awe! dji.

³¹ Jisas ola dje agle woro Pita amblo embe dji, ni pillgi kembis pai paro. Namba yei pille ni nomanin soka pai ne? dji. ³² Soka kanu al pakna pupillka, kopo wo pai ge pora dji. ³³ Una kanu al moi ge gopne boglo, Jisas pille pla woro embe dji, ni God wariye kaima moren! we dji.

*Jisas dumo Genesaret po una i gun woro awi
(Mak 6.53-56)*

³⁴ Jisas kogoye una boll kanu al molo, nu erim to pruk dje er yemto dumo Genesaret pi. ³⁵ Po pillau djimaka Jisas wo moika una kane, dumo yemyem yei al po, Jisas woi moro we djimaka, una pille ke toi moi una ge i Jisas moi al woi. ³⁶ Wo embe dji, Jisas, una ke toi mor ge ni konkunom worden al ge wulle al kambono ambiye ge kiwa yenda we dji. Embe djimaka, ke toi moi una manda po Jisas koniye kunomiye al ambi ge yenekne keine ge kaima pora dji.

15

*Juda una gollne God kandjiye dji ge kune nadji
(Mak 7.1-13)*

¹ Parisi una ne, God lo dje awi una Jerusalem kere er Jisas moi al wo embe dji, ² nono gollne kandja dje nono awi mal ge, namba yei pille ni kogen una mop awinj? Kwa nambon dje yenj ge asamoll aglene nu naworinj we dji. ³ Jisas embe dji, namba yei pille God lo dje awi ge ye mop awinj, ba ye gollne loine dje molo woi mal ge ye amblo gi dje mor ne? ⁴ God embe dji, ye nanemane kandja

djine mal ge ye pille kane yeme! dji. Une kandja ta embe dji, una nanemane moye al kandja ke dje awi dal, una ge togolme! dji. ⁵ God embe dji ba, ye napille yenj, ye embe djinj, una ku ta yenda neme pak to aunda kune yenda ba, une ge embe djinda, ku paro ge na opa ye God auno, nena mana nauno we dji dal, ye kapla we djinj. Ba, kandja embe mal ge ye nadjine mal paro. ⁶ Une neme ku naunda ge kune nayendo. God lo dje awi ge, ye mop awinj, ye gollne loine dje molo woi mal ge pille pla yenj. ⁷ Ye djillakene soka paro una mor! Ye singare embe yenj ge asa propet Aisaia pepa boi mal ge kune boi. Une pepa embe boi,

⁸ Una na kandjina amblo pla worinj, ba, djillakene al djinj, yenekne kumbene ne, nomane ge ellke kaima yero. ⁹ God loye djimon we djinj ba makimb una yenekne loine dje orko worinj. Na loina djill mal ge kerinj. Na kandjina amblo pla worinj ge kende kulo djinj, kiwa mal embe amblo pla woro mor we dji *(Aisaia 29.13)*

*God nale al una kune namor
(Mak 7.14-23)*

¹⁰ Jisas kandja djika una alla womaka une embe dji, na kandja djindo ge ye pille i nomane al worme! dji. ¹¹ Una kwamokna i djillakene al nane ge God kando, djengimb naparo. Ba alla, kambono kandja nomane al paraka, djillakene al dje orko worinj ge God kando, djengimb paro we dji.

¹² Jisas kogoye una wo embe dji, ni nakanden mo? Ni kandja djin ge Parisi una ke pi we dji.

¹³ Jisas embe dji, na Nena kupill al moro ge mauye paro. Une nayai wal moro ge une pul ye iworda.

¹⁴ Ye kere er wone, Parisi una yenekne moye. Una soka nalene emill yendaka ta yemolo ta kond ombine dje aundaka, soka aike po kulngamb yage tupa al tambell. Tambell mal ge Parisi una embe mor we dji.

¹⁵ Djika Pita pille embe dji, ni kandja buko djinden ge me no dje awe! dji. ¹⁶ Djika Jisas embe dji, ye porapora mor ge para napir mo? ¹⁷ Ye kwa nane ge ye nomane al napunda. Kwa ge er ellne al po er ell mur numb pundaka, God kanda, djengimb napanda. Ye napir mo? ¹⁸ Kandja una nomane al molo er djillakene al orko wonda ge God kanda, djengimb panda. ¹⁹ Kandja una nomane al pa er orko wonda ge embe mal paro. Nomane ke pa, una togolo, iwana kunumb no, singare ke ye, wal kunumb no, kandja kende dje, una kandjine amblo ²⁰ yene ge God kanda, djengimb panda. Ba, una aglene nu naworo, kwa nane ge God kanda, djengimb napanda we dji.

*Dumo Kenan ana ta Jisas kandjiye pillgi dji
(Mak 7.24-30)*

²¹ Jisas dumo moi al kere er dumo Taia ne, Saidon pi. ²² Po moika, dumo yei al ge Kenan ana ta Jisas moi al wo yau to embe dji, Iwa Kerman, ni Depit wariye moren, ni na wandill golo aumben. Na ambona kum ke tukiye al moraka une ke mal moro we dji. ²³ Djika Jisas kandja dje yem nawori. Kogoye una Jisas moi al wo embe dji, ana are wo yau tondo ge ni dje worben we dji. ²⁴ Jisas embe dji, Nena na dje wori woll ge Israel una kogsipsip

mal embe er take dje po djine dje pille woll. Epil djell una mor al une na dje wori nawoll we dji. ²⁵ Ana ge manda wo gopiye boglo embe dji, Iwa Kerman! Ni na ye wopake ye awe! dji. ²⁶ Ba Jisas man dji, womba kwaine moknane i kena aumbon ge, kune nayendo we dji. ²⁷ Ana ge embe dji, Iwa Kerman, ni kandja kaima djinden ba, kena nane mor ge, ga kwa nane tukiye yage kal tonda ge kena bo mename molo i nane we dji. ²⁸ Djika Jisas pille embe dji, ana, ni pillgi kerman kaima pai. Ni kamang yen mal ge, ni ambon kiwa moya we dji. Kuntaimane ana ge ambore ke toi pai ge alla kiwa yei.

Una merke ke toi moi ge Jisas wo i gun woro awi

²⁹ Jisas dumo ge kere er nu erim Galili djeke po er kam mekbe al po ami dje moi. ³⁰ Una merke Jisas moi al pumaka, kakene ke yei una ne, nalene emill yei una ne, gaklene ke yei una, iwana dall moi una ne, una merke ke toi moi una ge una iwo Jisas kake al wormaka, Jisas i gun woro awi. ³¹ Worika kandja nadji una ge alla kandja djimaka, kakene ke yei una kond kamblo er pumaka, gaklene ke yei una kiwa molmaka, nalene emill yei una alla kanmaka, una kane aya dji, Israel una Godne moro iwa ge pille pla woro awi.

Jisas una 4,000 kwamokna awi no kune kaima yei

(Mak 8.1-10)

³² Jisas djika kogoye una womaka une embe dji, una manda mor ge ege sokara nono boll mor ba, kwa nane nayero. Koll golo moye ge, na dje worno

kune nayendo. Na wandill gororo. Kambono po kondwe tambiyane pineke kam koll tondaka, nalene wandaka yage tane we dji. ³³ Kogoye una embe dji, una merkeke mor. Una numbine gullne manda ta nayero. Nono nam kond po kwa iwo aumbon nane ne? dji. ³⁴ Djimaka Jisas embe dji, ye bret namba namba yero ne? dji. Kogoye una embe dji, no bret 7 pela yeraka, pis kembis sokarita yero we dji. ³⁵ Djimaka Jisas una merke moi al djika kambono ami dji. ³⁶ Jisas bret ne, pis amblo i Ne Kerman wopake we dje awi. Une bret ne, pis tuklo i kogoye una awika, ga omuk to una awi. ³⁷ Una ge no kumbo ye kermaka, kwa pende moi ge, ngando kon basket 7 pela to puka toi. ³⁸ Una noi ge iwa 4,000 moi. Ana wombani kwa noi ge nambane kere nakani. ³⁹ Jisas dje worika una er po kermaka, une er kanu al pakna po er dumo Magadan pi.

16

Una, Jisas, ni kogo dongall ta yembenka no kanbon we dji

(Mak 8.11-13 ne, Luk 12.54-56)

¹ Parisi una ne, Sadusi una Jisas moi al wo une kamale to embe dji, ni God kogoye kaima yen dal, kogo dongall ta yembenka kanbon we dji. ² Djimaka Jisas embe dji, emill kindja djindaka kupill bage yendaka, ye kandja embe djinj, aka donda dje pille yendo we djinj. ³ Kamkumaikekana kupa kama tondaka, kupill bage yendaka, ye kandja embe djinj, ge kopo wo, kam tonda pille yendo we djinj. Kupill paro mal ge ye dje kune yenj. Ba, God kogo ipon manda yendo

ge ye namba yei pille kanpol natonj? ⁴ Una ipon mor ge iwana singare ke ye, nomane ke pai mor. Ege ege kambono embe djinj, God kogo dongall yenda kanbon we djinj. Ba God kogo dongall ta nayenda. Kogo taimanta yenda ge embe. Kamasa God Jona boll kogo dongall ta yei ge, ye wal ge kanne we dji. Jisas kandja embe dje kere er pi.

Jisas yis kandja buko dji
(Mak 8.14-21)

⁵ Jisas kogoye una boll kanu al pakna po er nu erim yemto pi. Kogoye una bret nane mal naiwi, dall yei. Jisas embe dji, ⁶ una bret gale yis worinjka, yake wo kerman pundo mal Parisi una ne, Sadusi una kandja djinj ge embe mal paro, ye kanpol tane we dji. ⁷ Kogoye una pillpol nato, yenekne kandja dje embe dji, une kandja djindo ge no bret naiupin pille djindo we dji. ⁸ Jisas pille embe dji, ye pillgi kembis pai paro. No bret naiupin we djinj ge, namba yei pille djinj? ⁹ Na una 5,000 kwa awill ge ye pille kane naye mo? Bret 5 pela yeika una no kune yei, tuge moi ge ye i kon basket merke to puka toi. ¹⁰ Na una 4,000 kwa awill ge ye pille kane naye mo? Bret 7 pela yeika una no kune yei, tuge moi ge ye i kon basket merke to puka toi. ¹¹ Na kandja djill ye napi ge namba mal ye napi? Na kandja djill ge bret pille nadjill. Parisi una ne, Sadusi una kandja djinj mal ge pille djill we dji. ¹² Jisas kandja embe djika kogoye una pille kune yei. Une bret pille nadj, una bret gale yis worinjka, yake wo kerman pundo mal Parisi una ne, Sadusi una kandja kende djinj dje pille dji.

*Jisas kaima moi mal Pita dje pene wori
(Mak 8.27-30 ne, Luk 9.18-21)*

¹³ Jisas kogoye una boll er dumo Sisaria Pilipai pi. Kogoye una moi al une embe dji, na Una Wombe moro ge una mor ge na una ne mal kaima moro ne djinj? ¹⁴ Djika kogoye una embe dji, una pende embe djinj, ni Jon nu pagle awi una wonden we djinj. Pende, ni iwa Elaija asa goi ge wonden we djinj. Pende, ni Jeremaia asa goi ge wonden we djinj. Pende, Propet ta kamasa goi ge ni wonden we djinj we dji. ¹⁵ Djimaka Jisas pille embe dji, una embe djinj ba ye na una ne mal wondo ne dje kaninj ne? dji. ¹⁶ Djika Saimon Pita embe dji, God gun moro una Kraisa dje worno wonda we dji ge ni wale wonden. Ni God wariye moren we dji. ¹⁷ Djika Jisas Pita moi al embe dji, Saimon Jon wariye moren ge, God ni ye wopake ye awi moren. Ni kandja djin ge makimb una ta dji pille nadjin, na Nena kupill al molo ombine dje awi mal ge ni kandja embe djin. ¹⁸ Na kandja dje ni aundo, ni Pita moren. Ku dongall paro mal ge ni moren. Na kandjina pillgi pai una mor ge* na amblo iwo ni moren al numb dongall takno. Satan epiliye boll wo ye boll kunda yene ba, yene kune nayenda. ¹⁹ God dumoye wopake kantau yendo ki yero ge, na ni aundo. Ni makimb al molo, embe nayene we djimben mal God kupill al molo, embe nayene we djinda. Ni makimb al molo, kune, embe yene we djimben mal God kupill al molo, kune, embe yene we djinda. ²⁰ God na Kraisa dje wori, yene unakiye

---

* **16:18:** Na kandjina pillgi pai una mor we dje bolo wori pai ge, kandja tok pisin al ge sios we djinj. Ni Baibel kandja me ge kanben.

i yem worno dje woll mal, ye nadjime! dji.

*Jisas, na golo aglo erwo gun puno we dji
(Mak 8.31-9.1 ne, Luk 9.22-27)*

²¹ Jisas kogoye una moi al kandja gun dje awo embe dji, na Jerusalem punaka Juda ngambalne pai una ne, opa gale awinj una kerman ne, God lo dje awinj una mor ge na gaklena ngembill awo togoye. Ege sokara erwo pundaka na alla aglo erwo gun puno we dji.

²² Djika Pita Jisas dje i orko po embe dji, Iwa Ker- man, ni kandja djinden ge kere! Una ni tonagoye, man! we dji. ²³ Djika Jisas Pita moi al kandja awo embe dji, Satan, ni kere er na mopnato piye! Na kond puno al ge, ni na kond tugo aunden. Ni God nomane paro mal kandja nadjinden, makimb una nomane paro mal ni kandja djinden we dji.

²⁴ Jisas kogoye una moi al embe dji, una na boll wombon dje piye ge, yenekne nomane paro mal amblo kal woro, yenekne iko pera kake i, na boll wone. ²⁵ Una yenekne amblokun yemoidal, goye ba, alla una na we dje pille we yemolo goi dal, gun moye. ²⁶ Una makimb al molo kog mogoi porapora kannambon dje piye ba, kambono golo pineke wal i mogir ge pak to naunda. ²⁷ Are God dje wordaka, Una Wombe God yembe dongall boll pandaka, une tau agelo boll yem wone kune ge, kot panda. Una porapora makimb al singare ke wopake yene mal, Una Wombe kane awo yem woro aunda. ²⁸ Na kandja kaima dje ye aundo, ye una pende mor ge nagoye, mor mal embe moye, are Una Wombe wo king moya mal ye kanne we dji.

17

Jisas gakle ta mal pai
(Mak 9.2-13 ne, Luk 9.28-36)

¹ Ege 6 pela erwo pika, Jisas yemolo Pita ne, Jems age Jon boll dje i er pla kam mekbe al pika, yenekne moi. ² Molmaka kambono kani Jisas gakle ta mal pai. Gume djillake olpa do au djindo mal embe yeika, yene konye komye yai ge, kuruwo boll ye poll dji. ³ Pita, Jems ne Jon kuntaimane kanmolmaka, una soka asa gopill iwa Elaija ne, Mosis wo mopillka, Jisas boll kandja dji. ⁴ Djimaka Pita Jisas moi al embe dji, Iwa Kerman, nono ba mormon ge abro. Ni kune we djimbenka na numb asinga sokara takno. Ni ta imbenka, Elaija ta indaka, ta Mosis indaka embe yeno we dji. ⁵ Pita kandja i pla woro djika, kam kupa ta talang ye wo, kambono i pakna wori. God kupa paknato molo embe dji, ge na warna, na wopake kane wopille aundo. Une kandja djinda mal ye pillme! dji.

⁶ Djika kogoye una pille gopne boglo, taimagaus pamolo kand kerman goi. ⁷ Jisas wo amblo embe dji, ye aglo molme! Ye kand nagolme! dji. ⁸ Djika kogoye una kane pla woro kani una ta namoi, Jisas taimane moi.

⁹ Kam mekbe al kal wo molmaka, Jisas iwa sokara moi al kandja dongall dje awo embe dji, ye mekbe al wal pille kane yei mal ge, nadjine. Asamoll Una Wombe golo aglo erwo gun pundaka, are ye kandja djine we dji.

¹⁰ Djika kogoye una embe dji, God lo dje awinj una embe djinj, iwa Elaija goi ge asamoll aglo yem

wondaka, Kraisa are wonda we djinj ge namba yei pille djinj ne? dji.

¹¹ Djimaka Jisas embe dji, kambono kandja djinj ge pai mal djinj, Elaija asamoll wo wal porapora amblokun yenda. ¹² Na kandja dje ye aundo, Elaija woi pora dji ba una kanpol nato. Ga no mane pai mal pille wo une ye ke ye awi. Ye mal embe, kambono wo Una Wombe moya al ye ke ye aune we dji. ¹³ Jisas kandja embe djika, kogoye una kani une kandja dji ge Jon nu pagle awi una pille dji.

*Womba ta kum ke tukiye al moi Jisas wo iwori
(Mak 9.14-29 ne, Luk 9.37-42)*

¹⁴ Jisas kogoye una sokara boll makimb mekke al er kal wo kani, una merke molmaka, iwa ta Jisas moi al wo yene gopiye boglo ¹⁵ embe dji, Iwa Kerman, na warna moro ge, wandill golo awe! Une kiku to er kerman pundo. Ege merke une yage nu al pa, wamo al to embe yendo. ¹⁶ Na ni kogen una djill ba, i gun worbon dje yei man pai we dji.

¹⁷ Djimaka Jisas embe dji, ye una ipon mor ge nomane ke pai mor, ye pillgi nadji una mor. Na ye boll ege momo moll pora dji. Ege namba namba, na ye boll imb kake moyo? Ni po womba ge dje iwe! dji. ¹⁸ Djika una po womba dje iumaka, womba kum ke tukiye al moi ge Jisas, ni er piye! dje iwori. Kuntaimane womba alla kiwa moi.

¹⁹ Are yenekne molmaka, kogoye una Jisas moi al wo embe dji, namba yei pille kum ke womba tukiye al moi no iworbon kune naye ne? dji.

²⁰⁻²¹ Jisas embe dji, ye pillgi kembis pai pille kune nayei. Na kandja kaima dje ye aundo. Mastet megiye kembis ke moro, ye pillgi kembis embe mal pandaka, ye makimb mekbe paro ge, er kola piye! djine ge, kaima po er kola punda. Ye pillgi kembis embe pai dal, wal porapora yene ge yene kune yenda we dji.

*Jisas namba 2 taim nanam togoye we dji
(Mak 9.30-31 ne, Luk 9.43-45)*

²² Jisas kogoye una boll distrik Galili makai to molmaka une embe dji, una wo Una Wombe dje ipo kundayem una aune ege ge manda yei pora djindo. ²³ To golo pagiyeke, ege sokara erwo pundaka, une alla aglo erwo gun punda we dji. Djika kogoye una kumbene ke yei.

Lotu numb kerman ku takis pai mal Jisas iwo awi

²⁴ Jisas kogoye una boll er dumo Kaperneam po molmaka, lotu numb kerman takis i una kambono Pita moi al wo embe dji, lotu numb kerman takis paro mal ye tisane aundo mo naundo ne? dji.

²⁵ Djimaka Pita embe dji, aundo we dji.

Pita er numb al pika, Jisas asamoll kandja dje awo embe dji, Saimon, ni namba we dje pren? Makimb una king mor ge una ne mor al po ku takis inj? Yenekne unakne mor al inj mo, una djell mor al po inj ne? dji. ²⁶ Djika Pita embe dji, ga una djell mor al po takis inj we dji. Jisas embe dji, embe djinden ge, king yene wombaye boll takis naune, kiwa moye. ²⁷ Nono kiwa mopon, ba ga nono ke pille dje djine dje, ku takis aumbon. Ni nu erim al po pis uk worbenka, pis ta asamoll tamben ge

ni pis djillake yapro, ku megiye ta pakna panda kanimben. Nono soka takis tamboll mal ni ku ge iwo aumben we dji.

18

*Una kerman ge ne mal moro?
(Mak 9.33-37 ne, Luk 9.46-48)*

¹ Kune ge Jisas kogoye una wo une moi al embe dji, God dumoye wopake kantau yendo al ge, una ne mal kandjiye kerman asamoll paro ne? dji.
² Jisas djika womba kembis ta woika, kogoye una moi al womba dji pakna wori moika, ³ Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, ye womba mor mal embe namoi dal, ye God dumoye wopake yero al pakna napine. ⁴ Una ta yenekne kandjine amblo kal woro, womba moro mal embe moi dal, God dumoye wopake yero al kambono kandjine kerman asamoll panda. ⁵ Una na we dje pille womba kembis ge djembon to awinj una ge, na pille djembon to awinj una mor we dji.

*Singare ke panda ge una nomane to ke yenda
(Mak 9.42-48 ne, Luk 17.1-2)*

⁶ Jisas embe dji, womba ta na kandjina al pillgi djindaka una ta wo kamale taneke womba ge pillgi keru dal, una wo womba kamale tane una ge, God tonda. Una wo ku kerman tublo i nubkane al kaye kolo pup to nu solwara al worneke, nu no goye ge, ngembill kembis dal goye. Ba God ngembill kermanke aunda.

⁷ Ye makimb una mor ge, imb ye boll wonda paro. Una pillgine nakerne ba una po kamalne

taneke una kaima keri dal, una po djine una ge imb ga boll wonda paro.

⁸ Ni kaken, mo aglen ta yewordaka singare ke ta yen dal, ni kelip to seke worben. Kaken aglen napandaka ni ege ege gun molo pamopen ge kune yendo ba, ni kaken aglen soka aike pandaka, er wamo nagomdo al ben ge kune nayendo. ⁹ Ni nalen yewordaka ni kane singare ke ta yen dal, ni polo i seke worben. Ni nalen taimane pandaka, gun molo pamben ge kune yendo ba, ni nalen soka aike pandaka, er wamo al ben ge kune nayendo.

¹⁰⁻¹¹ Ye pille kane yeme! Womba kembis mor ge wal kiwa dje nakanme. Na kandja dje ye aundo, womba taimantaiman dje mor ge yenekne taune agelo ge mor. Ga taune agelo mor ge ege ege kupill al molo, na Nena moro al aike molo par we dji.

*Kog sipsip er take dje pi mal kandja buko dji
(Luk 15.3-7)*

¹² Jisas embe dji, una ta kogsipsip 100 moyeke, taimanta er take dje pi dal, une namba yenda? 99 moye ge une kere moglo, sipsip taimanta er take dje punda al ge une kuro punda mo man? Une kaima dulo punda. ¹³ Dulo wane kane i dal, une wo kerman kaima piya. Sipsip 99 er take dje napine ge une kanwopake piya ba, sipsip er take dje pi kane i sipsip ge, une wo kermanke kaima piya. ¹⁴ Ge pille, ye Nane kupill al moro ge une nomane embe mal paro. Womba ker mor mal embe er take dje po djine we dji.

*Age ta ke mal yendaka age ta kandja wopake dje
yem worda
(Luk 15.3-7)*

¹⁵ Jisas embe dji, ni agan wo ni ye ke ye awi dal, ni po une boll kandja dje pupell. Djimbellka une, kapla we dji dal, ni dje i yem worbenka alla age age mopell. ¹⁶ Ba, une man we dji dal, ni po una taimane mo, soka ta dje ipo ni agan boll kandja djine. Baibel bolo wori pai ge embe djindo, iwa ta kandja porapora djinda mal ge, una soka mo sokara pille djine kune yenda. ¹⁷ Djineke une alla man we dji dal, ni pillgi djine una moye al po dje imben. Pillgi djine una ge djineke une man we dji dal, ni kankerben. Une epil djell una mor mal embe moya, takis inj una mor mal embe moro dje kanben. ¹⁸ Na kandja kaima dje ye aundo, ye makimb al molo embe nayene we djine mal, God kupill al molo, embe nayene we djinda. Ye makimb al molo, kune, embe yene we djine mal God kupill al molo, kune, embe yene we djinda. ¹⁹ Na kandja alla dje ye aundo, una soka makimb al molo nomane taimane pandaka, wal porapora kamang yembell wal ge, na Nena kupill al moro iwa ge soka aunda. ²⁰ Una soka mo, sokara wo na kandjina al makai to moi dal, na ga boll pakna moyo we dji.

Age ta ku awi age ta nakeri mal Jisas kandja buko dji

²¹ Pita Jisas moi al wo embe dji, Iwa Kerman, na agana ye ke ye na awi dal, une kune namba namba ye ke ye aunda na kerno ne? Na kun 7 pela kerno mo? dji.

²² Djika Jisas embe dji, ni kun 7 pela nakerben. Ni kun 70 taims 7 pela kerben.

²³ Ye pillme! God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal paro. King ta yemolo boi una ge yene wal kambono wo yana dje i al ge, une amblokun yeno dje yei. ²⁴ Yeika una wal yana dje i una ge iwo wormaka, iwa ta ku ten milion (10,000,000) i iwa ge wo moi. ²⁵ Une awo yem worda kune naye. Iwa Kerman embe dji, ye po iwa ge game wombaye boll ipo ku boye, wal porapora une kannoi moro wal ge ye para aike ipo ku boye. Ye ku iwo na auneke, na wal une i noi mal nanam i yem djino we dji. ²⁶ Une kandja embe djika boi iwa ge yage taimagus pamolo embe dji, na wal i noll mal awo yem worno. Ni ege tuge ta aumbenka na auno we dji. ²⁷ Djika iwa kerman wandill golo awo, iwa wal i noi ge pille kere awi. Une kere pagle dje worika boi ge er pi.

²⁸ Ba boi iwa ge er po kani iwa kerman boi ta moi. Asa boi moi ge une boll ku 10 pela dje i noi. Une ge po nubke al amblo embe dji, ni na ku 10 pela asa yana dje i non ge ipon awe! dji. ²⁹ Age ge gopiye boglo embe dji, na ku i noll mal awo yem woro auno. Ni ege tuge ta aumbenka na auno we dji. ³⁰ Dji ba age man dji, une age ipo kaye numb woro embe dji, une kaye numb pandaka, ku awo yem woro kerid dal, er orko wonda we dji.

³¹ Yene boi age kambono kane yenekne tukene ke toi, er iwa kerman moi al po agane yei mal djimaka une pi. ³² Pille iwa kerman boi ge dji woika iwa kerman embe dji, ni boi ke moren! Ni kandja djin mal na yell. Wal porapora i non mal ge, na pille kere awill. ³³ Na ni djin kerill mal, ni namba yei pille agan ku dje i mal nakerden ne?

dji. ³⁴Iwa Kerman ge elle kumbsika, une embe dji, boi una ge kaye panda, una taneke, une ku awo yem woro kerda we dji. Dje kere boi iwa ge una ipo kaye numb wori.

³⁵Jisas kandja embe dji, ye agane wo ye ye ke ye awi dal, ye kaima kaima kerne. Man panda, iwa kerman boi iwa ipo yei mal ge, na Nena kupill al moro iwa ge wo ye ipo embe yenda we dji.

19

Iwa game kerda ge kune nayendo (Mak 10.1-12 ne, Luk 16.18)

¹Jisas kandja embe dje kere, une distrik Galili kere er nu Jodan yemto po dumo Judia pi. ²Pika una merke une boll aike pumaka una ke toi moi ge une amblo i gun woro awi.

³Awika Parisi una wo Jisas kandja ta djindaka, kandja kot ye aumbon dje pille embe dji, una ta yene game kerda ge, yene kiwa pro mal pille kerda mo man? Nono kandja lo paro mal ge namba we djindo ne? dji.

⁴Djimaka Jisas embe dji, kandja Baibel al paro ge ye kere nakani paro. Baibel embe djindo, kamasa kaima God wal porapora ye beke yei kune ge une iwana ye beki. Iwa yene djell ye beke, ana yene djell ye beke embe yei. ⁵God embe djindo, me ge al pai pille iwa ge yene neme ge kere, er ana boll po moyaka, soka gaklene taimane panda mopell we dji. ⁶Jisas embe dji, asa iwa ana soka djelldjell mopill ba, alla God dji iwa ana ipon gaklene taimane panda mopell. God iwa ana

i taimane wori mal ge, una i djelldjell worne ge kune nayendo we dji.

⁷ Djika Parisi kambono embe dji, Mosis no lo bolo awi ge embe dji, ye gamane to orko worne panda, ye pepa bolo gamane to orko worne we dji. Mosis embe dji pille, ni iwa ana nakerda we djinden ge, namba yei pille djinden ne? dji.

⁸ Djimaka Jisas embe dji, ye kandja to worinj una mor pille Mosis pepa bolo ana kerne ge kapla yendo we dji. Ba kamasa God wal porapora beke yei kune ge iwa game nakerda dje yei. ⁹ Na kandja dje ye aundo, ana po iwa djell boll kunumb nopill dal woge kerda mal yendo. Ba woge kiwa kere ana gun inda ge kaima bolo naipill mal mopell, kunumb nambell we dji. ¹⁰ Djika kogoye una embe dji, iwa yene game boll embe molo pambell panda, iwana bolo naimbell, djelldjell mopell ge kune yenda we dji.

¹¹ Djimaka Jisas embe dji, iwana djelldjell mopell we dje ye kandja embe djinj ge, una merke man dje piye. Ba God amblo pille dje aundaka, una pende ana boll bolo naine kiwa moye. ¹² Kiwa moye ge, pende mane kuya kune ge, gaklene ke yenda. Pende gaklene kelip tane, ana boll womba kuye kune nayenda. Pende God dumoye wopake kantau yendo mal kogo embe yembon dje pille, yenekne mapill ye, ana bolo naine. Ana bolo naine kandja ge, una pille ine ge pille inembe dji.

*Jisas, ye womba er wome dji
(Mak 10.13-16 ne, Luk 18.15-17)*

¹³ Kune ge una womba kembis Jisas amblo kamang ye aunda dje iumaka, kogoye una kane man

dji. Ye womba naiume! dji. ¹⁴ Djimaka Jisas embe dji, ye man nadjime! God dumoye wopake yero ge una womba mor mal embe ge dumene yero. Womba er na moro al wonebe dji. ¹⁵ Jisas womba ge amblo kere pagle, er pi.

*Iwa komdjill ta kog mogoi merke kannoi
(Mak 10.17-31 ne, Luk 18.18-30)*

¹⁶ Iwa komdjill ta Jisas moi al wo embe dji, tisa, na singare wopake namba mal ye pagle, gun molo pamoyo ne? dji. Djika Jisas embe dji, ¹⁷ Singare wopake paro mal ge, ni namba yei pille wo na moll al djinden ne? dji. God taimane ge wopake moro. Ni gun molo pano dje pin dal, Mosis lo dje awi mal embe yeye! dji. ¹⁸ Djika iwa ge embe dji, na naral lo yeno ne? dji. Jisas embe dji, una tonagolo, una djell gamane boll djingdjang nayemben, kunumbkun nano, kandja kot kende dje una nawo, ¹⁹ ye nanemane kandja djine mal pille, ni nenem ye wopake yenden mal, ni agan moya al embe ye aumben we dji. ²⁰ Djika iwa ge embe dji, na womba kembis molo woll ipon moro ge, lo porapora ni djinden ge na yell. Singare namba mal alla yeno ne? dji. ²¹ Jisas embe dji, ni iwa kaima du dje moyo dje pin dal, ni kog mogoi porapora ipo ku bolo i una wal kannanonj una moye al aumben. Ni embe yen dal, ni top kupill al yenda imben, alla ni wo na boll aike wanmopen we dji.

²² Jisas embe dji ba iwa ge wal merke kannoi pille une ke pille er pi. ²³ Er pika Jisas kogoye una moi al embe dji, na kandja kaima dje ye aundo. Una wal merke kannane ge, God dumoye wopake

yero al er pakna bon dje yene ge, kogo kerman paro. ²⁴ Na kandja alla dje ye aundo, kogkamel er wopa kond kembis yero al pakna punda kune yenda ba una wal merke kannane ge er God dumoye wopake yero al pakna napine we dji.

²⁵ Djika kogoye una pille gok dje aya dje pille embe dji, ku kannane una er pakna napine panda, una ne mal er pakna pine? Man, God nono i yem naworda mal paro we dji. ²⁶ Jisas ga kane dume dje kane embe dji, una er pakna bon dje yene ge kune nayenda. Ba God yeworda pine ge kune yendo. Une wal porapora yenda kune yendo we dji. ²⁷ Pita embe dji, no wal porapora kere, ni boll aike wopin mormon, no wal naral wal imbon ne? dji. ²⁸ Djika Jisas kogoye una moi al embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, are wal porapora gun yenda kune ge, Una Wombe yene sia king al po ami dje moyaka, yene kandjiye kerman pandaka, ye na boll aike wanmoye una ge sia king 12 pela yenda al po ami dje molo, Israel una epil 12 pela mor ge ye kantau yene. ²⁹ Una no Jisas kogoye yembon we dje pille, yenekne dumo makimb kere, numbine kere, agane ambane ne, nanemane ne, wombane ta kerid dal, God ye wal 100 i pla woro aunda. Are ye gun molo pane. ³⁰ Ba alla una wekle mor una wor are pineke, are mor una wor wekle pineke embe yene we dji.

20

Boi una wain mau po kogo yei

¹⁻² Jisas embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal yendo. Kune ge iwa kerman

ta molo embe dji, na boi kogo una top tanaka kambono po wain mau kogo yene we dji. Tagika une po kogo una boll kandja dje awo ku wan kina, wan kina dje auno we dji. Djika, kambono, kune, imbon we dje po kogo yei. ³ 9 oklok yeika, iwa kerman ge po maket yei al kani una pende kiwa aglo moi. ⁴ Une po embe dji, na wain mau ye pakna po kogo yeneke ku paro mal auno we dji. ⁵ Kambono mauye al er pi. Belo ye po 3 oklok pika, maket yei al una kiwa molmaka, iwa kerman ge alla po dje worika kambono er une mauye al pi.

⁶ Taman pika 5 oklok yeika, maket yei al una kiwa pamolmaka iwa kerman ge po embe dji, ye namba yei pille ege kanan kiwa mor ne? dji. ⁷ Djika kambono embe dji, una wo no kogo ta dje nawori we dji. Iwa Kerman embe dji, ye na mauna al po kogo yene we dji. Djika kambono er mau al pi.

⁸ Taman po emill pano dje yeika, iwa kerman bosboi moi al embe dji, kogo una porapora mor ge ni dje i pakna woro ku aumben. Are woi una kambono ge ni asamoll aumben, asamoll woi kambono ge ni are aumben we dji.

⁹ Taman pika, 5 oklok woi una ge wo wan kina, wan kina dje i. ¹⁰ Asamoll woi una ge wo iwa kerman ku kerman aunda dje pi ba, une wan kina, wan kina dje awi. ¹¹ Kambono ke pille iwa kerman moi al kandja awo embe dji, ¹² ga kambono ge wan awa wo kogo yei, alla no olpa do pai al kogo dongall yepin. Ni kambono no boll ku i kune ye aunden ge kune nayendo we dji. ¹³ Kogo boi una kambono ge taimanta moi al iwa kerman embe

dji, agana, na ni ye ke ye naundo. Nono asamoll kandja dje kerpín, ye wan kina, wan kina dje ine we djipin. ¹⁴ Ni ku in mal ipiye! Na nomana paro mal pille ni ku in mal ge una are woi ge embe eri aundo. ¹⁵ Ge na wal. Na nomana paro mal nanam ku i una auno ge kune yendo. Mo, na una ye wopake ye awill pille, ni na ke kane djinden mo? dji. ¹⁶ Jisas embe dji, iwa kerman yei mal embe ge, are mor una wor wekle pineke, wekle mor una wor are pineke embe yene we dji.

*Jisas namba 3 taim nanam togoye we dji
(Mak 10.32-34 ne, Luk 18.31-33)*

¹⁷ Jisas kogoye una boll er Jerusalem bon dje yei. Kondwe tambiyé po yenekne molmaka Jisas embe dji, ¹⁸ Jerusalem bonka, opa gale awinj una kerman ne, God lo dje awinj una wo, Una Wombe kot ye awo, ni ke yen, togo pon we djine. ¹⁹ Kambono i epil djell una auneke wo bakalo awo, ka pirngangill to, iko pera al nil togoye. Ba ege sokara wor pundaka une aglo wor gun punda we dji.

*Jems ne Jon iwa kerman mopoll dje yepill
(Mak 10.35-45)*

²⁰ Iwa Sebedi wariye soka mane boll Jisas moi al womaka, mane gopiye boglo embe dji, ni na wal ta aumbenba dji. ²¹ Jisas embe dji, na ni wal naral wal auno dje pren ne? dji. Ana ge embe dji, are, ni una kantau yemben kune ge, na warna soka wo ni boll ami dje mopell. Ta aglen woto moyaka, ta aglen darto moyaka embe yebell we dji. ²² Djika Jisas embe dji, ye kandja djinj ge

pillpol nato djinj. Na kap* nano ge, ye nambell kune yendo mo? Soka embe djipill, no namboll kune yendo we djipill. ²³ Djipillka Jisas pille embe dji, na kap nano ge ye soka kaima nambell. Ba, ye soka wo na aglena woto ne, darto mopell ge, na djino kune nayendo. Na Nena yene dje i una wo moye we dji.

²⁴ Djika kogoye una 10 pela pille ellne kumbso agane soka awi. ²⁵ Jisas djika kogoye una alla womaka embe dji, una kerman epil djell mor ge iwa pla mopon dje pille yembe ye, una kantau yemor. Ga iwa kerman kogo dongall ye awinj mal ge ye pille kane yenj. ²⁶ Ba yenj mal ge ye embe nayene. Ye mor al ge, ye iwa kerman mopon dje pi dal, ye nukogo una moye. ²⁷ Una wekle mopon dje yene ge ye nukogo una moye. ²⁸ Na Una Wombe woll ge ye na amblo pille dje aune dje pille na nawoll. Na golo ye amblo pille dje awo, una merke top to i yem worno dje pille woll we dji.

*Nalene emill yei iwa soka Jisas amblo au dje awi
(Mak 10.46-52 ne, Luk 18.35-43)*

²⁹ Jisas kogoye una boll er dumo Jeriko orko bon dje yemaka, una merke aike pi. ³⁰ Jisas wo pundo we djimaka, nalene emill yei iwa soka kondwe djeke ami dje molo yau to embe djipill, Iwa Kerman, ni Depit wariye wonden ge no wandill golo awe! djipill. ³¹ Una merke man dje, ye soka kerse! dji. Ba soka napupill, yau kermanke to, Iwa Kerman, Depit wariye wonden ge, ni no wandill golo awe! djipill. ³² Jisas wo aglo molo embe

---

* 20:22: Jisas kap we dji ge, yene imb kakda mal pille dji.

dji, soka wombelle! dji. Una po iwa soka ge iumaka Jisas embe dji, na ye namba mal ye auno dje pirmell ne? dji. ³³ Soka embe djipill, Iwa Kerman, no nalene amblo au dje aumben kanboll we djipill. ³⁴ Jisas iwa soka wandill golo awo nalene al ambika, kuntaimane nalene au djika, soka Jisas pi al are er pupill.

21

Jisas King mal er Jerusalem pi

(Mak 11.1-11 ne, Luk 19.28-40 ne, Jon 12.12-19)

¹ Jisas kogoye una boll er Jerusalem manda po dumo Betpage makimb mekbe Olip pi. ² Pumaka kogoye una soka mopill al embe dji, ye dumo koito po kanbell, kog dogi wombe me boll ta kaye kolo wori pamormell ge, ye po piska to iuse! dji. ³ Iumbellka una ta ye soka namba yenmell ne? dji dal, ye embe djimbell, Iwa Kerman kogo ta pai pille, dogi soka yembell we djimbell. Dogi ne kune, ye ola dje i er pise! djinda.

⁴ Jisas kandja embe dji ge propet kamasapa pepa boi mal megiye toi. Pepa embe boi,

⁵ Sion una mor al ni po embe djimben, ye kingne moro ge una kandjine napai mor mal embe kog dogi ap to i er wonda, ye kanme! djimben we dji *(Sekaraia 9.9)*

⁶ Djika soka po Jisas kandja dji mal yepill. ⁷ Dogi wombe boll soka dje i er Jisas moi al wo, konkunom dogi mopne al kulo yepillka, Jisas wor pla po ap to ipi. ⁸ Pika una merke konkunom gulo

i kal kondwe kulo yemaka, una po iko yeke buko dje i kondwe kulo yei. ⁹Una merke wekle pumaka are womaka, Jisas pakna pika, una yau to embe dji, Depit wariye wondo ge une kandjiye kerman pandabe! dji. God dje wori King wondo ge God ye wopake ye awi iwa moro. God kupill al moro iwa ge kandjiye kerman kaima pandabe! dji.

¹⁰ Jisas Jerusalem pakna pika, Jerusalem una kane gok dje embe dji, iwa wondo ge ne ne? dji.

¹¹Una merke moi ge embe dji, ge Jisas wondo. Une distrik Galili paknato Nasaret iwa wondo we dji.

Jisas lotu numb kerman gull pai al er pakna po una dje bekle wori

(Mak 11.15-19 ne, Luk 19.45-48 ne, Jon 2.13-22)

¹² Lotu numb kerman gull pai al Jisas er pakna po kani, una kogsipsip ne, wal opa awinj wal ge iwo paglmaka, una wo top to God opa aumbon dje yemoi. Molmaka Jisas po man dji. Una pende ku megiye i ta awo, ta awo embe yemolmaka, une po tebol amblo ake toi. Una pende ka pulma iwo yemoi al une po bo sia amblo ake to woro ¹³ embe dji, Baibel kandja embe bolo wori paro,

Na numbina ge una kamang ye aune numb yero
we dji *(Aisaia 56.7)*

Ba ye kunumb una numbine yero mal embe yembon dje pille yenj we dji.

¹⁴ Jisas lotu numb kerman yei al po moika, una nalene emill yei una ne, kakene aglene ke yei una wo molmaka, Jisas i gun woro awi. ¹⁵ Opa gale awi una kerman ne, God lo dje awi una wo

Jisas kogo dongall yei mal kani. Ba womba lotu numb kerman yei al molo yau to, Depit wariye moro, kandjiye kerman pandabe! dje moi mal ge, ga ellne kumbso awo embe dji, ¹⁶ Jisas, womba kandja djinj mal ge ni napren mo? dji. Jisas embe dji, kandja djinj ge na pro ba, ye Baibel kere nakani paro we dji. Baibel embe djindo,

Na yewornaka womba ker ne, kublambo mor ge na kandjina amblo pla worne we dji (*Buk Song 8.2*)

¹⁷ Une kandja embe dje kere Jerusalem kere er orko po dumo Betani po pai.

*Iko pik ta moi ge Jisas po mangal toi
(Mak 11.12-14 ne, 11.20-24)*

¹⁸ Kam tagika Jisas er Jerusalem alla wono dje yeika une koll toi. ¹⁹ Wo iko pik kondwe djeketo moi ge megiye ta uro i nano dje kani, ba megiye ta to napai, yeke mindjing moi. Jisas iko moi al embe dji, ni megiye ton ge ipon pora djindo, alla nate! dji. Djika iko kuntaimane gorowill golo keru.

²⁰ Kogoye una kane aya dje embe dji, iko kuntaimane gorowill goro ge, namba yei pille goro ne? dji. ²¹ Djimaka Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, ye pillgi dje, nomane soka napai dal, na iko yendo mal embe, ye ye kune yene. Alla, ye wal kerman aike yene ge, dumo mekbe paro ge, ni aglo er nusolwara al piye! djine ge, kaima er punda. ²² Ye pillgi dje, wal porapora kamang yene ge God ye aunda we dji.

*Una ne mal dje wori, Jisas wo kogo yendo ne? dji
(Mak 11.27-33 ne, Luk 20.1-8)*

²³ Jisas lotu numb kerman gull pai al pakna po molo kandja dje una awo moika, opa gale awi una ne, Juda una kerman wo embe dji, ni kogo yenden ge una ne mal kaima dji yenden? Ni nam kond po yemben dongall iwo kogo ge yenden ne? dji.

²⁴ Djimaka Jisas kandja dje yem woro embe dji, na ye kandja ta paro eri. Na djinaka, ye kandja wulle dje kune ye awi dal, na namba awi kogo yendo iwa ge djinaka ye piye. ²⁵ Ye djineke na piyo, Jon woi ge makimb al una dje wori wo nu pagle awi mo, God dje wori wo nu pagle awi?

Djika kambono yenekne kandja dje pille embe dji, kandja wulle dje Jon God dje wori woi we djimbon ba, Jisas, namba yei pille Jon kandja dje awi mal ge ye napille mop awi ne? djinda. ²⁶ Alla, makimb al una Jon dje wori woi we djimbon ba, una no togoye. Una porapora embe dje pir, God dje wori une propet kaima moi we dje kani. Ga kandja embe dje pille ²⁷ Jisas moi al embe dji, Jon dje wori woi mal no nakanmon we dji. Djimaka Jisas embe dji, ye nakanmon we djinj ge, na namba awo, dje wori woll iwa ge, na para ye dje nauno we dji.

Una ta yene wariye soka yepill mal Jisas kandja buko dji

²⁸ Una opa gale awi una ne, Juda una kerman moi al ge Jisas kandja dje awo embe dji, na djinaka ye namba we dje piye? Iwa ta moi, wariye soka mopill. Une wariye komne moi al po embe dji, ipon ni wain mau pakna po kogo yeye! dji. ²⁹ Djika

wariye, na napuno we dji. Ba, alla are yene nomane ake to, er mau al pi. ³⁰Nane ge wariye are moi al po ni kogo yemben we dji. Wariye are ge embe dji, kune, na mau al po kogo yeno we dji ba, alla napi. ³¹Jisas embe dji, wariye soka mopill ge ne mal nane dji mal pille yepill ne? dji. Kambono embe dji, wariye komne yei we dji.

Jisas embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, takis inj una ne, kondwe ana mor ge God dumoye wopake yero al wekle pine mor, ba ye napine mal mor. ³²Ye napine ge, ye singare wopake yene mal Jon ye ombine dje awi ba, une kandja dji ge ye man dje pi. Ba takis inj una ne, kondwe ana ge pille yei. Ga yei mal ye kani are ye nomane ake tane mal pai ba ye nomane ake nato. Une kandja dji mal ye man dje pi we dji.

Wain mau una kogo ke yei mal Jisas kandja buko dji

(Mak 12.1-12 ne, Luk 20.9-19)

³³Jisas embe dji, na kandja buko ta djino ye pillme! dji. Iwa ta wain mau yale gull ye i pakna wori. Wain megiye nuye koyo dje pille dumo ye wopake yewori yei. Kunumb una wo wain i djine dje pille, una tau moye numb ta ku bolo plakill taki. Une kogo una dji womaka embe dji, ye wain pul ye tau wopake molme! dji. Tuge nanam i nanaka, tuge ye i naneke embe yembon we dji. Ga kapla we djimaka une er kond ellke ta pi.

³⁴Po moika, wain megiye bo toi. Une wain megiye pende i nano dje pille, boiye una pende dje wori er pi. ³⁵Po dji ba, wain tau moi una wo boiye una amblo, to djerpall ye, ta togolo, ta ku tomaka

bolo goi. ³⁶ Mau ne boiye una merke dje wori er pumaka wain mau kogo una asa ye ke yei mal ge ye pamoi.

³⁷ Are mau ne embe dji, nanam warna dje wor-naka po kandja djinda mal kambono pille yene we dji. ³⁸ Er pi ba, wain mau kogo yei una kane embe dji, una ge wain ne wariye wondo. Nono togolo, mau ge nono imbon we dji. ³⁹ Ge pille kambono une i orko woro togoi we dji. ⁴⁰ Jisas embe dji, wain mau ne wo kogo yei una moye ge namba yenda ne? dji.

⁴¹ Djika Juda una kerman kambono embe dji, une wo wain kogo una ke yei ge togolo, kogo una djell ta dje worda wo kogo yene. Wain megiye bo tondaka ga woro, mau ne moya al awo kune yene we dji.

⁴² Djimaka Jisas embe dji, Baibel bolo wori pai ge ye kere nakani paro. Embe bolo wori paro,

Una ku numb bolo takbon dje yei. Ku ta ke moi we dje keru ge, God, man dji, ku ge wopake moro ye i numb takme! dji. Kambono po ku ge i pagle, numb ku ge be takmaka numb dongall ke pai. Iwa Kerman embe yei ge no kanpin wopake paika aya djipin we dji (*Buk Song 118.22*)

⁴³ Ge pille na kandja dje ye aundo, God dumoye wopake yero ge ye ine mal paro ba, God ye keru. Una djell ta singare wopake yene ge une djindaka kambono ine we dji. ⁴⁴ Ku paro ge una kulngamb yage boi dal, to yembene buko dje kerda. Ba ku ge

yage kal tonda una boi dal, ga djerpall kaima ye kerne we dji.

⁴⁵ Djika opa gale awi una ne, Parisi una kam-bono ge embe dje pi, Jisas kandja buku dje no aundo we dji. Ge pille, ga Jisas ⁴⁶ kaye tambon dje yei ba, una merke moi ge Jisas propet kaima moro dje kani pille, ga no tane pa djindo dje pille alla keru.

22

*Are God dumoye wopake yero al, yene unakiye boll kwa aike nane
(Luk 14.16-24)*

¹ Iwa Kerman kambono moi al Jisas kandja buku merke dje awi. Kandja buku ta dje awo embe dji, ² God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal yendo. Iwa king wariye ta ana ino dje yeika, kwa kerman gale yei. ³ King boiye kambono dje worika, ga po asamoll dji una moi al dje awo embe dji, kwa gapin pora dji, ye er wome! dji. Ba, una man, nawombon we dji. ⁴ King boiye ta alla dje worika, une po asa dji una moi al embe dji, ye pillme! No kwa kepin pora dji. Kogkau ne, wal porapora amblokun yepin pora dji. Ye er wome! dji.

⁵ Boiye una po dji ba, ga pille kere er yenekne kogone al pi. Ta er mauye al pika, ta yene kogoye yeno dje pille er pi. ⁶ King boiye wo moi ge una pende amblo ye ke kaima ye awo, togoi. ⁷ To golmaka, king elle kumbsika, une ami una dje worika po togoi una moi al to djerpall ye kere, numbine gullne wamo woro, ye ke ye awi.

⁸ King wo boiye una kambono moi al embe dji, kwa kerman kepin pora dji ba, una ge kune namor, kwa kerman nane ge kune nayendo. ⁹ Ye po kondwe poke poke yero al molo una kanne ge, ye yau taneke una wo kwa kerman nane we dji.

¹⁰ Djika boiye una kondwe yei al po una pora-pora kani ge djimaka woi. Una ke wopake, ge porapora dji womaka, king numbiye al sill dji.

¹¹ Una numog po kwa no molmaka, king numog po kani iwa ta moi. Une konkunom wori ge konkunom iwana bolo inj mal embe nawori.

¹² King po embe dji, waria, ni konkunom iwana bolo inj mal embe naworo won ge kond namba mal ye pakna won ne? dji. Djika iwa ge kandja ta nadji. ¹³ King po yene boiye kambono moi al embe dji, ye iwa ge kake agle al kaye to ipo orko emill yendo al worneke moya. Una kasmane koglo, kimb kallngane ye ye yenj dumo ge moya we dji.

¹⁴ King ge embe yei pille, ye pillme! God una merke mor al yau tondo, ye er wome! djindo ba, una porapora i numog naworda. Una taiman-taiman dje moye ge i numog worda we dji.

Una ku takis to gapman aune mo man?

(Mak 12.13-17 ne, Luk 20.20-26)

¹⁵ Parisi una po yenekne kandja begle, kende kulo djimbonka, Jisas kandja ta djinda ge kot ye aumbon we dji. ¹⁶ Parisi una yenekne kogone una ne, Erot wombaye kambono boll dje woro embe dji, ye Jisas moro al po embe djine, tisa, no kanmon, ni kandja kaima djinden, una kandjine paro ne, naparo una porapora ni ye kune ye aunden, ni God kandjiye kaima dje aunden una moren. ¹⁷ Ni

namba we dje pren? Ni djimbenka no pupon. No ku takis Rom gapman iwa kerman Sisa aunmon ge kune yendo mo man ne? dji.

¹⁸ Ba kambono nomane ke pai ge Jisas kane embe dji, ye djillakene soka paro una mor. Namba yei pille ye na ale yeno dje pille yenj? ¹⁹ Ye ku takis tonj mal megiye ta yenda na kanno we dji. Kambono ku megiye ta i aumaka, ²⁰ une embe dji, ku al ge iwa ta piksaye ne, kandjiye paro ge una ne kandjiye paro ne? dji. ²¹ Ge Rom gapman iwa kerman Sisa piksaye ne, kandjiye paro we dji. Djimaka Jisas embe dji, pora, ye Sisa wal yenda ge ye Sisa aune, alla God wal yenda ge ye God aune we dji. ²² Une kandja embe djika kambono aya dje pille, Jisas kere er pi.

Una goi ge alla agiye mo man?

(Mak 12.18-27 ne, Luk 20.27-40)

²³ Sadusi una moi ge una goi ge alla aglo erwo gun napine dje pi una moi. Ga Jisas dje pupon dje wo embe dji, ²⁴ tisa, Mosis kandja Baibel al bolo nono awi ge une embe dji, una ta goya game kangill moyaka wombaye ta namoi dal, age are moya ge inda. Wombaye ta moye ge una embe djine, ge age goi wombaye mor we djine we dji. ²⁵ No su ye kandja dje ni aunmon. Kamasa, age age 7 pela moi. Agane komne ge ana ta i, ba wombaye ta namoi. Age ge goika age are ana ge i. ²⁶ Wombaye ta namoika age ge goi. Goika embe yemolo golo pumaka ana taimane ge age age 7 pela porapora i kune yemaka, wombane ta namoi. ²⁷ Iwa porapora golo kermaka ana ge are goi. ²⁸ Age age 7 pela molo goi ge ana taimane

porapora i kune yei. Kambono yei mal ge, ni djimbenka no pupon, are una golo aglo erwo gun pine kune ge, ana taimane moi ge una ne game kaima moya ne? dji.

²⁹ Djimaka Jisas embe dji, ye ale ye pir. Baibel kandja dji mal ye kanpol natoï, God yembe dongall paro ge ye pillpol natoï. ³⁰ Una golo aglo erwo gun pine ge, iwana bolo naine. Kupill al tau agelo mor mal embe moye. ³¹ Una golo aglo erwo gun pine kandja ge, asa God djika pepa bolo pagi ge, ye kere nakani paro we dji. ³² God embe dji, ye kokane kamasa molo goi iwa Abraam Godiye ge na moro, iwa Aisak Godiye ge na moro, iwa Jekop Godiye ge na moro, we dje pepa embe boi. God una gor Godne namoro, man. Una gun mor ge Godne moro we dji. ³³ Jisas kandja embe djika una merke ge pille allall toi.

*God loye asamoll paro lo
(Mak 12.28-31 ne, Luk 10.25-28)*

³⁴ Una embe dji, Jisas kandja pai mal djika Sadusi una kandja wulle ta dje yem worne napai we djimaka, Parisi una pille Jisas moi al woi. ³⁵ Parisi iwa ta God lo pille kune yei iwa ta kende kulo Jisas ta djinda piyo dje pille embe dji, ³⁶ God lo pai ge naral lo asamoll paro ne? dji. ³⁷⁻³⁸ Jisas embe dji, lo asamoll paro ge embe. Ye God wopake kanme! dji. Ye ellne tukne ne, nomane ne, yembene boll God wopake kaima kane gi dje molme! dji. ³⁹ Lo are wondo ge lo asamoll paro mal embe paro. Ye yenekne kanwopake yenj mal, una ta kanwopake embe yeme! dji. ⁴⁰ Kandja porapora

Mosis dji mal ge ne, propet kandja asa dji mal ge, lo soka paro ge me embe mal paro we dji.

Krais ge ne mal moro?

(Mak 12.35-37 ne, Luk 20.41-44)

⁴¹ Parisi una makai to molmaka Jisas wo kambono moi al embe dji, ⁴² ye djine na piyo. God dje wori wonda iwa Krais we dje Baibel bolo pagi ge, una ne wariye moya ne? dji. Kambono embe dji, iwa Depit wariye moya we dji. ⁴³ Jisas embe dji, ye embe djinj ba, God Murble Depit boll moika, yene gollye are ta moya pille Baibel bolo embe dji, ni na iwa kerman moren we dji. Dji ge namba yei pille dji? Depit embe dji, ⁴⁴ God Iwa Kerman ge yemolo na Iwa Kerman moi al embe dji,

Ni wo na moro al manda aglena woto ami dje mopenka, na ni kundayem una to kamblo kal worno* we dji *(Buk Song 110.1)*

⁴⁵ Jisas embe dji, iwa Depit asa moi, yene gollye are moi ba, Depit yene gollye pille, ni na Iwa Kerman moren we dji ge namba yei pille dji ne? dji. ⁴⁶ Jisas kandja embe djika kambono kandja wulle dje yem worne napai. Are, kandja dje pupon dje yei ge alla keru. Kand golo, nadji.

23

Juda una ngambalne pai una singare ke yei

(Mak 12.38-39 ne, Luk 11.43 ne, 11.46 ne, 20.45-46)

---

* **22:44:** Kamasake kundayem una win toi una iwapla ye kundayem una lus to moi al numbkane al kakene pall kamblo pitoi.

¹ Are Jisas una merke ne, yene kogoye una boll kandja dje awo embe dji, ² Mosis namba kerman asa pai ge Parisi una ne, God lo dje awi una namba ge i, kandja beke dje una awinj. ³ Ge pille, kambono kandja beke dje awinj mal, ye pille yene ba, singare yenj mal ye embe nayene. Kambono djinj mal yenekne nayenj. ⁴ Kambono po imb kerman iwo una pendangne al woro pagirka, una yembe ye kakinj ba, yenekne aglene megiye taimanta pakna woro pak to nawinj. ⁵ Wal porapora yenj ge una kanne dje yenj. Kamang ka* we dji ge kambono i worinj ge kerman yeworinj. Kon momo worinj ge ka pende momo iwo kon wulle al kolo pagir. ⁶ Lotu numb numog pinj ge wopille koi ngimbngne al po mor. Una kwa kerman nonj al kambono una kerman mor dumene al po mor. ⁷ Maket wane una djembon tane ge ga wo pir. Una wo kandjine tisa we dje daye ge ga wopake kaima pir.

⁸ Embe yenj ba ye mor al una ye kandjine tisa we nadjine. Iwa taimanta ye tisane moro, alla ye porapora age age mor. ⁹ Ye Nane taimane kupill al moro pille, ye makimb al molo una kandjine nane we nadjine. ¹⁰ God Kraiss dje wori wo yene unakiye i yem wori iwa ge, une ye Iwa Kerman taimane moya. Ye moye al una taimanta moya ge ye Iwa Kerman we nadjine. ¹¹ Ye moye al iwa kerman ta moya panda une ye nune kogone yenda. ¹² Una yenekne kandjine amblo pla wori dal, ga kandjine napanda. Alla una yenekne kandjine amblo kal wori dal, kandjine kerman panda we dji.

---

* 23:5: Kamang ka we dji ge ni Baibel me kanben.

Parisi una ne, God lo dje awi una ke ye wani mal Jisas kandja awi

(Mak 12.40 ne, Luk 11.39-52 ne, 20.47)

¹³⁻¹⁴ Ba ye God loye dje awinj una ne, Parisi una mor ge, ye djillakene soka paro una mor! Imb kerman ye boll wonda! God dumoye wopake yero al ye pakna napinj ba, alla una pakna bon dje yenj ge ye kond tugo awinj.

¹⁵ Ye God loye dje awinj una ne, Parisi una mor ge, ye djillakene soka paro una mor! Imb kerman ye boll wonda! Ye makimb al wane, solwara al wane, yembe ke ye kandja dje awinjka, una ta ye kogone una mopon dje yene ge, ye yeworinjka, ye singare ke yenj mal kambono ye er wekle pinj, singare ke kaima yenj. Ye wamo al pine ge kambono para pine.

¹⁶ Ye kond ombine dje awinj ba, ye nalene emill ye paro. Imb kerman ye boll wonda! Ye embe djinj, una God lotu numb kerman pille kaima we dji dal, me ta naparo. Ba alla, ku gol wopake numog yero ge pille kaima we dji dal, una kandja djine ge kaima yene we djinj. ¹⁷ Ye una dall! Ye nalene emill yendo! Ku gol wopake numog yero ge, wal kembis paro, God lotu numb kerman ge wal kerman paro. Ge pille, ku gol ge wopake paro.

¹⁸ Ye embe djinj, una alta pille kaima we dji dal, me ta naparo. Ba alla, wal alta al gale opa beto pagir wal ge, pille kaima we dji dal, una kandja djine ge kaima yene. ¹⁹ Ye nalene emill yendo una mor! God alta wal kerman yewori yei. Ge pille opa beto pagir ge wopake paro. ²⁰ Ge pille, una alta pille kaima we dji dal, ga alta pille, opa beto pagir ge pille, soka aike pille kaima we djine. ²¹ Una lotu

numb kerman pille kaima we dji dal, ga lotu numb kerman pille, God numog moro iwa ge pille, soka aike pille kaima we djine. ²² Una kupill pille kaima we dji dal, ga kupill pille, God kupill al moro iwa ge pille, soka aike pille kaima we djine.

²³ Ye God loye dje awinj una ne, Parisi una, ye djillakene soka paro una mor! Imb kerman ye boll wonda! God lo kerman asa dji mal, ye nayenj. Una wandill golo aumbon mal ge ne, una pillgi djine mal ge ne, una djell pille wopake yembon mal ye nayenj, man. Ye lo kembis asa dji mal, ye ye kune yenj. Nola aimba ne, wal kerker 10 pela iwo nonj ge taimanta iwo God aume dji mal, ye ye kune yenj. Ge kerme! Ye lo kerman djindo mal asamoll yene, lo kembis ge are yene. ²⁴ Ye kwa dam nane al gollmo moya ge ye kiye to iworinj. Ba kogkamel ta moro ye nakane, kiwa no gulo woro kerinj! Ye kond ombine dje awinj una mor ba ye nalene emill yendo we dji.

²⁵ Ye God loye dje awinj una ne, Parisi una, ye djillakene soka paro una mor! Imb kerman ye boll wonda! Plet kap orkoto was wopake yenj ba, paknato yero ge embe mal yero, ye yenekne pille we ye, una djell wal ngundjo i nonj. ²⁶ Ye Parisi una nalene emill yendo una mor! Asamoll ye kap paknato was yewori dal, orkoto aike wopake yenda.

²⁷ Ye God loye dje awinj una ne, Parisi una, ye djillakene soka paro una mor! Imb kerman ye boll wonda! Una gor gull to numb wopake take pagle, penim kuruwo wopake to yenjka, una numb orkokill kanwopake pir ba, makimb paknato paro al ge, una gor yembene bis yendaka, djengimb ke

mal yendo ge una nakaninj. Ye God loye dje awinj una ne, Parisi una ge embe mal mor. ²⁸Ye gaklene beto paro al ge una ye wopake dal mor dje kaninj. Ba, ye kumbene paknato paro ge, ye kende kulo, singare ke yenj mal ge, puka kaima to paro ge, una nakaninj.

²⁹Ye God loye dje awinj una ne, Parisi una, ye djillakene soka paro una mor! Imb kerman ye boll wonda! Propet ne, singare wopake yei una asa goi ge, ye goll pene yei al po brim dje, goll pene numb wopake take, palawa wopake uro iwo woro ³⁰embe djinj, no kamasa gollne boll mopinka no gollne po propet togoi ge no aike tonagopinka we djinj. ³¹Ba propet togoi una ge, no gollne moi we djinj ge ye kandja megiye dje pene woro kerinj. ³²Ye gollne singare ke yei mal ye wekle po karkar yeme! dji. ³³Ye nomaga mal mor, ye nomaga ke wombane mal embe mor! God ye kot ye awo, wamo al worda ge ye namba mal i worne? Ge man, ye seke pine kondwe ta nayero we dji.

³⁴Ge pille, ye mor al ge na una dje wornaka wone. Ba ye wo tane. Propet ne, nomane kerman pai una ne, God loye dje awinj una wone ba ye ye ke ye awo, togolo, iko pera al nil togoye. Pende ye lotu numb al ka pirngangill to, dumo yemyem pine al ye are po ye ke ye aune. ³⁵Ge pille, makimb al mormon ge, una singare du dje yei ba una wo togoi al ge, wambo merke pai. Wambo porapora pai ge ye kakne. Iwa singare wopake yemoi iwa Abel kamasa togoika, golo pa pika are kaima iwa Berekia wariye Sekaraia moi ge una po togoi. God lotu numb kerman ne, alta yei al une pakna moika una po togoi. Wambo porapora pai ge ye una mor

ge kakne. ³⁶ Na kandja kaima dje ye aundo, God kambono kot ye awo tonda mal ge, ye una ipon mor al ge wo pillau djinda we dji.

*Jisas Jerusalem una pille wandill golo awi
(Luk 13.34-35 ne, 19.41-44)*

³⁷ Jisas embe dji, Jerusalem, Jerusalem una ye mor ge, ye propet togolo, una pende God dje wori woi ge ye ku togoi. Ka kondwale me yene wombe i purbiye al paknato wordo mal embe, na kune merke ye wombane i paknato worno dje yell ba, ye man dji. ³⁸ Ye pillme! Ipon ye lotu numb kerman yero ge God keri. Wapra yendaka ye kiwa moye. ³⁹ Na kandja dje ye aundo, ipon ye na kaninj ge ye kani pora djindo, alla nakanne. Are, iwa ta God kandjiye al wondaka ye God ye wopake ye aundabe djine poke ge, ye na alla kanne we dji.

24

*Lotu numb kerman to ke yene
(Mak 13.1-2 ne, Luk 21.5-6)*

¹ Jisas lotu numb kerman kere er orko puno dje pika, kogoye una wo lotu numb kerman wopake taki mal, Jisas moi al ombine dje awi. ² Jisas embe dji, numb ge ye kaninj mo? Na kandja kaima dje ye aundo, are una wo sellke kal worneke, ku taimanta pla nayenda, to gur dje kal makimb al woro kerne we dji.

³ Jisas dumo mekbe Olip po ami dje moika, kogoye una womaka yenekne moi. Molmaka, kogoye una embe dji, ni djimbenka no pupon. Ni kandja djinden ge kune nam yenda? Wal naral wal asamoll pandaka, no kanbonka are ni er yem

wombenka, kupill makimb pora djinda ne? dji. ⁴Djimaka Jisas embe dji, una wo ye kandja kende dje awo djine, ye kanpol tane. ⁵Una merke na kandjina al wo embe djine, God Kraiss dje worda wo yene unakiye i yem worda we dji ge, na wale wondo we djine. Kambono wo kandja kende dje auneke una pille kaima we dje piye. ⁶Kunda kerman paro we djineke, ye piyeke kunda kerman kaima yenj we djine ge, ye pille aya dje kand nagoye. Una kunda kaima boye ba, kupill makimb pora djinda ege manda nayenda. ⁷Una iwa duliye ta yemolo, ta tondaka kunda boye. Una dumo kerman ta i yem djineke, gaman dumo djell ta moye ge i yem djineke kunda boye. Dumo merke kam imem kerman wondaka, kam koll kermanke yendaka, kwa napanda. ⁸Wal ke embe wonda ge er wekle wonda. Ana womba kuyo dje yendaka gakle ngembill kindja goro mal embe panda. Are wo kermanke punda.

⁹Una wo ye i kundayem una aglene al worneke, ga ye ye ke ye awo, togoye. Una porapora dumo yemyem moye al, ye na wombana mor pille kanke kanne. ¹⁰Kune ge una pillgi djine ge alla kerne. Una ta yemolo ta kanke kandaka, ta yemolo ta kanke kandaka, i kundayem una aglene al worne. ¹¹Una propet kende merke wo kandja kende djineke, una pille kaima we dje piye. ¹²Una singare ke yene mal ge wor kerman punda. Ge pille, una merke una boll kanwopake kaninj mal ge alla kerne. Una kanwopake ye naune. ¹³Ba alla una aglo gi dje moyeke, ege pora djinda kune ge, God i yem worda. ¹⁴Asamoll una dumo porapora yero al po, una kuruwo kama porapora moye al,

God dumoye wopake kandja wopake paro ge dje una auneke piye. Alla are kupill makimb pora djinda.

*Wal urup are wonda
(Mak 13.14-23 ne, Luk 21.20-24)*

¹⁵ Asa iwa Daniel Baibel al bolo pagi mal ge, una wal kerawa kaima ta ipo lotu numb kerman numog woro pagiye we dji (ni pepa kerden ge ni pille kane gi dje mopen) ¹⁶ Iwo pagi dal, una distrik Judia moye ge, seke er makimb mekbe al pine. ¹⁷ Una ta numb beto moya ge, alla er kal wo wal numog yenda ge nainda, kiwa er kal wo seke punda. ¹⁸ Una ta mauye al wanmoya ge, er yem wo koniye kunomiye nainda kiwa seke er punda! ¹⁹ Ana womba moglo moye ge ne, womba kindja am awo moye ge wandill mal moye. ²⁰ Ye seke pine ge ye kamang yene, kam ke tago, nu kam to djinda dje kamang yene. ²¹ Una imb kakne ge imb kerawa kaima kakne. Asa God wal porapora beke yei kune pa woi ipon yero ge imb embe mal una nakaki. Alla are imb embe mal nakakne. Asa God wal porapora beke yei kune pa woi ipon yero ge imb embe mal ta nawoi. Alla are imb embe mal ta nawonda. ²² God ege ge i tuge nawori dal, una kuruwo kama porapora goye. Ba God yene dje i una golo djine dje pille, une ege ge i tuge worda we dji.

²³ Una embe djine, God Kraiss dje worda wonda we dji ge une woi ba moro! we djine. Una pende embe djine, une kolagala moro we djine, ba ye napiye. ²⁴ Una kandja kende embe djine ge kaima wo djine. Ta wo embe djinda, God Kraiss dje wori

woi na wale wondo we djinda. Ta, na propet woll moro we djinda. Kambono kogo dongall ke ye, djep kayekaye yene. Una nomane ye ke ye aumbon dje yene. Ga kende dje molo God dje i una i pakna worbon dje yene ba yene kune nayenda. ²⁵ Ye pillme! Una kaima wo embe yene ba, na ye dje awill pora dji.

²⁶ Una wo embe djine, une ge woi dumo wapra yei al moro, ye wo kanme! djine. Ba ye po nakanme! Une woi numb al numog moro we djine ge, ye napillme! ²⁷ Kam kunakna poll djindo mal ge, Una Wombe are embe mal wonda. ²⁸ Wal ta golo panda al ge kekdim wo makai tane we dji.

Una Wombe yem wonda
(*Mak 13.24-27 ne, Luk 21.25-28*)

²⁹ Una imb kake moye ege ge pora djindaka, ola dje olpa emill yendaka, takene do au djindo ge pora djindaka, kam kandjip kupill al moro ge yage kal tondaka, kupill al wal dongall moi wal ge olup olup yene (*Aisaia 13.10 ne, 34.4*)

³⁰ Are djep ta yenda, Una Wombe ge kupill al moya. Una kuruwo kama porapora makimb al mor ge kane, kimb kallngane yene. Una Wombe yembe dongall pandaka, kam kupa boll aike wondaka, poll dje au kerman djindaka una kanne. ³¹ Yene tau agelo kambono dje wordaka wo biugel to, yene dje i una dumo makimb porapora yero al moye ge tau agelo po dje i una, une moya al worneke moye we dji.

*Iko pik kandja buko dji
(Mak 13.28-31 ne, Luk 21.29-33)*

³² Iko pik yeke tondo mal ye kaninj! Asamoll ole gun wordaka are yeke mun yendaka, ge ye kane embe djinj, ge aka donda pille yendo we djinj.

³³ Yendo mal embe ge na kandja ipon dje aundo mal ye kani dal, ye embe dje kanne, Una Wombe yem wonda manda kaima yero. Une kond dua al aglo moro dje kanne we dji. ³⁴ Na kandja kaima dje ye aundo, wal merke wonda we djindo ge, una mor ge nagoye, gun mor mal embe molo kanne.

³⁵ Kupill makimb pora djinda ba, na kandja djindo mal ge pora nadjinda, pamoya we dji.

*Jisas wonda ege ge una nakaninj
(Mak 13.32-37 ne, Luk 17.26-30 ne, 17.34-36)*

³⁶ Jisas embe dji, ege ta yenda we djindo ge una porapora nakaninj. Tau agelo kupill al mor ge nakaninj, God wariye nakando, Nane taimane kando. ³⁷ Iwa Noa moi kune una singare yemol mal, Una Wombe wonda kune ge una singare embe mal yemoye. ³⁸ Asa yei ge una kwamokna no, ana i, ambone ipo iwa awo, embe yemolo pumaka, Noa sip al er numog pika nu toi. ³⁹ Una pillpol nato molmaka, kam kerman toika, nu wo una porapora togoi. Una pillpol nato moi mal, Una Wombe yem wonda kune ge una embe yemoye.

⁴⁰ Una soka maune al kogo ye mopellka, ta i er punda, ta kerda. ⁴¹ Ana soka bret gapoll dje palawa kogo ye mopellka, ta i er punda, ta kerda.

⁴² Ye kanpol to moye! Ye Iwa Kerman wonda kune ge ye nakaninj. ⁴³ Ye pillme! Kunumb una wonda ege, numb ne ta pi dal, une numb kantau wopake

moya. Man panda, kunumb una wo une numbiye to anda bolo inda. ⁴⁴ Ge pille, ye pillpol to moye. Ye napille moye poke, Una Wombe yem wonda we dji.

Boi iwa soka ge ta wopake yeika, ta ke yeika yepill mal Jisas kandja buko dji

(Luk 12.42-46)

⁴⁵⁻⁴⁶ Boi iwa ne mal molo, kandja piyaka, no-mane wopake panda? Une ge embe mal moya. Iwa Kerman une moya al wo embe djinda, na boina iwa ana mor ge ni kantau wopake ye, kwamokna gale kune ye awo embe yemole! djinda. Une kandja embe dje kere er punda. Une er yem wo kanda boiye ge kandja dji mal kaima yei dal, boiye ge wopake moya. ⁴⁷ Na kandja kaima dje ye aundo, iwa kerman ge yewordaka yene wal porapora yero ge boiye ge kantau yenda.

⁴⁸ Ba alla, boiye ge nomane ke pandaka, na iwa kerman kanan wando dje pille, ⁴⁹ boi una moye al ge une po to, una boll kwa ne, nu no dall yei dal, ⁵⁰ boiye iwa kerman nawonda dje pille moya poke ge wonda. ⁵¹ Wo une to djerpall yewordaka, una djillakene soka paro una mor al po moyaka, una kasmane koglo, kimb kallngane yene we dji.

25

Ambo 5 pela pekip tomaka ambo 5 pela pekip natoi

¹ God dumoye wopake kantau yendo ge embe mal yendo. Iwa ta ana kindja i pagle, wono dje yei. Ambo 10 pela wamo lambo i kondwe wonda al kanimbon dje po tau moi. ² Ambo 5 pela pekip

tomaka, ambo 5 pela pekip natoï. ³ Ambo pekip natoï kambono ge lambo nu kolo i napi ba, ⁴ ambo pekip toi kambono ge nu kolo, nume al woro, lambo boll aike ipi. ⁵ Ana inda iwa ge kanan yei, nawoi. Ambo porapora moi ge, ou woika pai.

⁶ Pamaka imina pakna pika una yau to embe dji, iwa ana inda iwa ge wondiwa! Ye er wome! dji. ⁷ Ambo porapora aglo yenekne lambo gapon dje yemaka, ⁸ ambo pekip natoï kambono ge embe dji, no lambo nu namoro, ye nu kolo iwi ge no ta aume! dji. ⁹ Ambo pekip toi kambono ge embe dji, man, ye no boll aike gapon ge, nu kune namoro. Ye po nu gun top to ime! dji.

¹⁰ Djimaka kambono nu top tambon dje pille er pumaka, iwa ana inda iwa ge er woi. Ambo wal amblokun yemoi ge, une boll kwa kerman nambon dje pille er numog pumaka, kond tugi. ¹¹ Tugo kermaka ambo kambono ge are wo embe dji, Iwa Kerman, Iwa Kerman, no kond yapro awe! dji. ¹² Ba Iwa Kerman embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, na ye nakanill una mor we dji.

¹³ Jisas embe dji, ambo yei mal ge, ye kanpol tane! Ye Iwa Kerman wonda kune, ye nakaninj we dji.

Iwa Kerman boiye una kogone ye ku i mal Jisas kandja buko dji

(Luk 19.11-27)

¹⁴ Jisas embe dji, God dumoye wopake kantau yendo ge embe yendo. Iwa ta er dumo ellke puno dje pille, yene boiye una dji womaka iwa ge embe dji, na wal kannoll ge ye bisnis ye kanmolme! dji. ¹⁵ Une po boiye una ku taimantaiman dje ga

kanpol tane mal pille awi. Ta ku 5,000 awo, ta ku 2,000 awo, ta 1,000 awo embe yei. Awo kere er dumo ellke pi.

¹⁶ Iwa ku 5,000 i iwa ge, une ola dje po kogoye yemolo ku 5,000 i be wori. ¹⁷ Yei mal embe, ku 2,000 i iwa ge, po kogoye yemolo, ku 2,000 i be wori. ¹⁸ Ba alla, ku 1,000 i iwa ge, une po iwa kerman kuye ipo tupa wallko seke pagi.

¹⁹ Ku ne, kanan wane er woi. Ku awi mal pille, na boina kambono po kogo namba mal yei ne? dje pi. ²⁰ Une boiye una dji womaka, ku 5,000 awi una embe dji, Iwa Kerman, ni ku 5,000 awin ge na kogoye ye po, ku 5,000 i be worill yero we dji.

²¹ Iwa Kerman embe dji, ni boi wopake mon, na kandja djill mal ni pille yen. Na wal merke nawill ba, ni kanwopake yen. Na yewornaka ni wal merke kantau yemben. Ni wo na boll wo pupen we dji. ²² Djika ku 2,000 i iwa wo embe dji, Iwa Kerman, ni ku 2,000 awin ge na kogoye yemolo, ku 2,000 i be worill yero we dji. ²³ Iwa Kerman embe dji, ni boi wopake mon, na kandja djill mal ni pille yen. Na wal merke nawill ba, ni kanwopake yen. Na yewornaka ni wal merke kantau yemben. Ni wo na boll wo pupen we dji.

²⁴ Una ku 1,000 i iwa wo embe dji, Iwa Kerman, na kanill, ni una dongall mon. Wal nayan ge wallko nonden, wal napagin ge ni po i nonden. ²⁵ Ni embe yenden ge na ni pille kand goll. Ni ku awin ge na ipo tupa wallko seke pagill. Nenem kuin awin mal pene yero ge we dji.

²⁶ Djika Iwa Kerman embe dji, ni boi ke mon, ni kogo nayan paro. Na wal napagill ge po i nondo,

wal nayall ge wallko nondo mal ni kanden ba, ²⁷ na kuna ipo beng al worbenka wombe kuya ba namba yei pille ipo naworin ne? dji. ²⁸ Iwa Kerman embe dji, iwa ku 1,000 yemoro ge, ye ipo una ku 10,000 yemoro ge aune! ²⁹ Una ta wal ye moya ge na wal ta aunaka une wal merke yemoya ba, una ta wal ta naye dal, kembis ta yemoya ge i yem djino. ³⁰ Boi ke moro ge ye i orkoto emill yendo al worneke, una kasmane koglo, kimb kallngane yemor al ge moya we dji.

Jisas una porapora kot ye aunda

³¹ Are Una Wombe yembe dongall pandaka, yene tau agelo kambono boll yem wo sia king al ami dje moya. ³² Une kandja djindaka, una kuruwo kama porapora wo pakna moye ke, okum to i epil soka worda. Kog sipsip kantau yenj una sipsip i djell woro, meme i djell woro yenj mal Una Wombe embe yenda. ³³ Sipsip i une agle woto woro, meme i agle darto woro embe yenda.

³⁴ Embe ye pagle, King kandja embe djinda, na Nena wopake pille awi una ye mor ge er wome! djinda. Kupill makimb kindja beki kune, yene dumoye wopake yei al ye wo moye dje pille yewori yero. ³⁵ Na koll toika ye na kwa awi. Na nubkana asip toika ye nu kolo awi. Na una gulke woll, ye na i numog wori. ³⁶ Na konkunom naye ba, ye na awi. Na ke toi pallka ye na kantau yei. Na kaye numb pallka, ye wo na kani.

³⁷ Embe djindaka, singare wopake yei una kandja dje yem woro embe djine, Iwa Kerman, kune nam kanpin ni koll toi, nubkan asip toi, no ni kwa ne, nu aupin ne? djine. ³⁸ Kune nam kanpin

ni una gulke won, no ni i numog worpin? Kune nam kanpin, ni konkunom naye, alla no ni aupin?
³⁹ Kune nam kanpin, ni ke toi mo, kaye pan no ni kantau yepin?

⁴⁰ Embe djine ba King ge embe djinda, na kandja kaima dje ye aundo. Ye na agana ambana kambono kandjine napai una ye wopake ye awi ge, ye na ye wopake ye awi we djinda.

⁴¹ Dje kere pagle, ga yene agle darto moye al ge, une embe djinda, God ye tonda una mor ge, ye na kere, er wamo do paro al po molme! djinda. Wamo paro ge God Satan yene kum epiliye boll po moye dje wori yero. ⁴² Ge na koll toi, ye na kwa nawi. Na nubkana asip toi, ye nu kolo na nawi. ⁴³ Na una gulke woll, ye na i numog nawori. Na konkunom naye, ye na nawi. Na ke toi, kaye pall, ba ye wo na nakani.

⁴⁴ Une kandja embe djindaka, kambono pille kandja dje yem woro embe djine, Iwa Kerman, kune nam kanpin ni koll toi, nubkan asip toi, una gulke won, konkunom naye, ke toi, kaye pan no ni amblo pille dje naupin ne? djine.

⁴⁵ King ge embe djinda, na kandja kaima dje ye aundo, na agana kandjine napai una ye wopake ye nawi ge, ye na ye wopake ye nawi we djinda. ⁴⁶ Embe pille, ye epil ge wamo do paro al po ngembill ege ege goye. Ba singare du dje yenj una ge gun molo pane we dji.

26

*Una kerman kambono Jisas togo pon we dji
 (Mak 14.1-2 ne, Luk 22.1-2 ne, Jon 11.45-53)*

¹ Jisas kandja embe dje woro kere, kogoye una moi al embe dji, ² ye kaninj, ege soka wor pundaka ege kerman Pasopa ge yenda. Una wo Una Wombe i kundayem una auneke kambono ipo iko pera al nil togoye we dji.

³ Opa gale awinj una kerman ne, Juda una kerman ge moi. Opa gale awinj una kerman moi iwa kandjiye Kaiapas we dji ge yene numbiye al ga wo molo makai to moi. ⁴ Ga kende kulo Jisas kaye to, togopon dje kandja begle moi. ⁵ Kambono embe dji, ege kerman yenda kune ge Jisas kaye to naimbon una kunda kakne we dji.

*Ana ta wo Jisas ngambale al kopong yei
(Mak 14.3-9 ne, Jon 12.1-8)*

⁶ Jisas dumo Betani po iwa Saimon numbiye al moi. Saimon ge asa kenj kalanj toi. ⁷ Jisas kwa no moika, ana ta ku nume ta iwi. Kopong nume al moi ge mirang wopake ye, ku kermanke boi kopong. Ana wo Jisas ngambale al tulu dje woro kopong yei. ⁸ Jisas kogoye una kane ellne kumbsi, namba yei pille kopong iwo kiwa tulu dje wuske yendo ne? dji. ⁹ Nono kopong i ku kerman bolo, i una wal kannanonj una aupinka kune yeika we dji.

¹⁰ Kogoye una nomane embe paika une embe dji, ye namba yei pille ana ge kandja embe dje awinj? Ana ge na ye wopake ye aundo. ¹¹ Una wal kannanonj una ege ege ye boll moye paro. Ba na ye boll ege ege namoyo. ¹² Ana na kopong ye aundo ge na goyaka, una gull tane ge, une na gak-lena amblokun yeno dje pille yendo. ¹³ Na kandja dje ye aundo, una po na kandjinabe wopake dje

una awo pine. Dumo porapora pine al ge, ana kopong embe yendo ge djineke, ana ge we dje pille moye we dji.

Judas una kerman moi al po Jisas kaye tane mal pille kandja dji

(Mak 14.10-11 ne, Luk 22.3-6)

¹⁴ Jisas kogoye una 12 pela moi ge taimanta Judas Iskariot moi. Une Juda una opa gale ye awi una kerman moi al po embe dji, ¹⁵ na Jisas iwo ye aglene al awill dal, ye na wal naral wal aune ne? dji. Kambono ku silpa 30 i Judas awi. ¹⁶ Aumaka Judas kondwe ta kane i Jisas ipo kambono aglene al worno dje pi.

Jisas kogoye una boll kwa noi

(Mak 14.12-21 ne, Luk 22.7-14 ne, 22.21-23 ne, Jon 13.21-30)

¹⁷ Juda una ege kerman kandjiye, Bret gale yis pakna napai ege kerman ge yei. Ege kerman ge yeno dje yeika, kogoye una Jisas moi al wo embe dji, ege kerman, Pasopa kwa namben ge no po namkond amblokun yembon dje pren ne? dji.

¹⁸ Jisas embe dji, ye Jerusalem po kanne, iwa ta moya. Ye po embe djine, tisa embe dji, na egena er manda wondo. Na kogena una boll wo ni numbin al kwa kerman Pasopa nambon we djime dji.

¹⁹ Jisas kandja dji mal kogoye una po kwamokna gale amblokun yei.

²⁰ Emill kindja djika, Jisas kogoye una 12 pela boll kwa no molmaka, ²¹ une embe dji, na kandja kaima dje ye aundo, ye mor al ge una taimanta wo na ipo kundayem una mor al aunda we dji.

²² Djika ga kamalne ngundjo pille molmaka ta

yemolo, ni na pille djinden mo? djika, ta yemolo, ni na pille djinden mo? djika embe dje moi. ²³ Djimaka Jisas embe dji, iwa ta na boll bret i plet al to bale aike namboll iwa ge, une na ipo kundayem una aunda. ²⁴ Una Wombe togoye we dje Baibel al bolo pagi ge kaima panda. Ba iwa dje ipo kundayem una aglene al worda iwa ge, God tonda. Une me nakuika une wopake moika we dji.

²⁵ Judas Jisas dje ipo kundayem una mor al aunda iwa ge une Jisas moi al embe dji, tisa, ni na pille djinden mo? dji. Jisas, ni dje kune yenden we dji.

Jisas kogoye una bret ne, wain awi

(Mak 14.22-26 ne, Luk 22.15-20 ne, 1 Korin 11.23-25)

²⁶ Jisas kogoye una boll kwa no molmaka, Jisas bret ta i God wopake we dje awo, tuklo kogoye una awo embe dji, ye i nome! Ge na gaklena we dji.

²⁷ Nu wain kap al moi ge Jisas i God wopake we dje awo, kambono moi al awo embe dji, ye porapora kap ge i nome! ²⁸ Ge na meyamna. God yene kandjiye dje gopa to pagi mal ge, na meyamna tulu djinda. Tulu djinda al ge, una merke singare ke ye waninj ge God kere aunda. ²⁹ Na kandja dje ye aundo, na ipon nu wain nondo ge noll pora djindo. Are Nena dumoye wopake yero al na ye boll moyaka, nu wain kindja moya ge nambon we dji.

³⁰ Djika kambono lotu gollang ta dje kere er bekle po dumo mekbe Olip pi.

Jisas embe dji, Pita ni na kere seke ben we dji

(Mak 14.27-31 ne, Luk 22.31-34 ne, Jon 13.36-38)

³¹ Jisas embe dji, ipon imina pundaka una wo na taneke, ye na kere seke pine. Baibel bolo wori pai ge embe dji,

Kogsipsip tau moi iwa ge na togoyaka, sipsip seke er djelldjell pine we dji *(Sekaraia 13.7)*

³² Ba asamoll na golo aglo erwo gun po distrik Galili po moyaka, ye are wo na kanne we dji.

³³ Pita embe dji, una porapora ni kandjin pillgi djine ge kere seke pine, ba na ni nakerno we dji.

³⁴ Djika Jisas embe dji, na kandja kaima dje ni aundo, ipon imina pakna pundaka, kune sokara na Jisas nakando we djimbenka, are ka kondwale yau tonda we dji. ³⁵ Djika Pita embe dji, na ni boll aike gopoll panda, na goyo. Ba na ni nakando we djino ge, man we dji. Pita kandja embe dji ge kogoye una porapora kandja karkar eri dji.

*Jisas dumo Getsemani po kamang yei
(Mak 14.32-42 ne, Luk 22.39-46)*

³⁶ Jisas kogoye una boll er dumo Getsemani pumaka Jisas embe dji, ye ba molme! Na kola po kamang yeno we dji. ³⁷ Pita ne, iwa Sebedi wariye soka aike dje ipi. Jisas pille urup kerman djika, ³⁸ une embe dji, na nomana urup kerman djindo, na goyo mal pille yendo, ye na boll kane kane molme! dji.

³⁹ Dje kere une yepall ta er kola po yene yage makimb al taimagus pamolo kamang ye embe dji, Nena, ni kapla we djin dal, una wo na tonagoye! Kap* ni na aunden ge iwore! Na nano

---

* 26:39: Jisas kap we dji ge, une yene imb kakda mal pille dji.

napro. Ba na nomana paro mal ni nayemben, ni nomanin paro mal yemben we dji.

⁴⁰ Une kandja embe dje kere er yem wo kani kogoye una ou pamolmaka, une Pita moi al embe dji, Pita, ni na boll wan awa molo kanmopen ge kune nayendo mo? ⁴¹ Ye kamang yene. Satan ye kamalne tondaka, ye kulngamb yage djine. Una nomane al wal yembon dje piye ba, gaklene al yembene napanda we dji.

⁴² Jisas alla er yem po kamang embe yei, Nena, ni na kap aunden ge na nano napro. Ba alla, ni namben we djindal, na nano we dji. ⁴³ Une er yem po kani kogoye una ou dall pamolmaka, ⁴⁴ Jisas kere alla er yem po kune soka kamang yei mal ge, une alla po kamang yei.

⁴⁵ Une alla yem wo kogoye una moi al embe dji, ye kiwa molo ou eri pamopon dje pir mo? Na makimb al moll pora djindo. Ye kanme! Iwa ta wo Una Wombe i singare ke yenj una mor al worda ege ge ipon yero. ⁴⁶ Ye aglme! Iwa ta na embe yenda we djill iwa ge une woi pora djindo. Nono po kanbon we dji.

Judas wo Jisas i kundayem una awi

(Mak 14.43-50 ne, Luk 22.47-53 ne, Jon 18.3-12)

⁴⁷ Jisas kandja dje moika, yene kogoye una 12 pela, ta Judas we dji ge une una merke dje i Jisas moi al woi. Opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman kambono dje wormaka, una wo djebainat amblo, kapill kerman boro iwi. ⁴⁸ Asamoll Judas ga moi al embe dji, na po iwa ta djillake to nano iwa ge, ye wo kaye to i er pume! dji. ⁴⁹ Ola dje Judas Jisas moi al wo embe dji, tisa, emill dji

wopake we dje Jisas djillake to noi. ⁵⁰ Jisas embe dji, agana, ni wal yeno dje wonden ge, yeye! dji. Djika una wo Jisas amblo to kaye toi.

⁵¹ Jisas boll aike moi iwa ta djebainat i toika, iwa ta kamale bolo kelip to yage kal toi. Iwa ge opa gale awi iwa kerman boiye. ⁵² Jisas embe dji, ni djebainat i yem woro pagle! Una djebainat i kunda bolo wanmoye ge yenekne kunda boye al ge dje bolo goye. ⁵³ Na Nena djinaka une tau agelo una merkeke dje wordaka, kambono wo na pak to aune. Une dje naworda dje ni djebainat tonden mo? ⁵⁴ Ba alla, Nena ni na amblo pille dje aumben we djinaka, tau agelo wo na amblo pille dje awi dal, Baibel bolo wori paro ge megiye natonda we dji.

⁵⁵ Kune ge una merke wo moi al ge, Jisas kandja embe dji, na kunumb una namoro ba, eine wo kunumb una tonj mal ge, ye djebainat ne, kapill tumge iwo na tambon dje yenj. Ege ege na ye boll, lotu numb kerman gull al pakna molo kandja dje awill, ye na nato. ⁵⁶ Ba ye ipon wo yenj ge, propet Baibel bolo wori pai ge megiye tonda dje pille, yenj we dji. Jisas kandja embe djika kogoye una porapora kere seke pi.

Jisas kot ye awi

(Mak 14.53-65 ne, Luk 22.54-55 ne, 22.63-71 ne, Jon 18.13-14 ne, 18.19-24)

⁵⁷ Una Jisas dje ipo opa gale awi iwa kerman Kaiapas numbiye al pi. God loye dje awi una ne, Juda una ngambalne pai una ge asamoll wo makai to molmaka, ⁵⁸ una Jisas ipi al Pita are eprap ye pi. Kaiapas numbiye gull pai al ge Pita er pakna po,

eine una moi al po ami dje moi. Una Jisas ipo yene mal une kanno dje yei.

⁵⁹ Opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman kot kerman dji al ge, ga una pende dji wo molmaka, ye kende kulo djineke, Jisas wambo ta paro we djineke togopon we dji. ⁶⁰ Una merke wo kandja kende kulo dji ba, Jisas singare ke ta yei ge kambono kannai. Ba alla, are iwa soka wo kandja embe djipill, ⁶¹ Jisas embe dji, na God lotu numb kerman sellke iworno we dji. Ege sokara wor pundaka na alla gun takno we dji. ⁶² Kandja embe djipillka opa gale awi iwa kerman ge aglo molo embe dji, una ni embe yen we djinj ba ni kandja ta dje yem naworden we dji. ⁶³ Jisas kandja ta dje yem nawori pille, iwa kerman ge embe dji, God gun moro iwa nale al kaima we djimbenka no pupon, God wariye dje worda Kraiss we dji ge ni wale won mo?

⁶⁴ Djika Jisas embe dji, ni kune djinden, na wale moro. Ba, na kandja dje ye aundo, Una Wombe God yembe dongall pai iwa agle woto ami dje molo, kam kupa boll kal makimb al wonda ge, ye kanne we dji.

⁶⁵ Jisas kandja embe djika iwa kerman tukiye ke toika, yene koniye kunomiye amblo ball dje embe dji, iwa ge God kandjiye ambi pora djindo. Una gun ta wo kandja nadjine, une dji ye pille pora djinj. ⁶⁶ Ye namba we dje pir ne? dji. Ga embe dji, une togopon mal djindo we dji. ⁶⁷ Dje kere wo Jisas gume al kungo to, elldjang to, amblo ye ke kaima ye awi. ⁶⁸ Ni Kraiss moren, ni kandja propet djimbenka pupon, una ne mal wo ni tonj ne? dji.

Pita, na Jisas nakando we dji
(Mak 14.66-72 ne, Luk 22.56-62 ne, Jon 18.15-18 ne, 18.25-27)

⁶⁹ Kot yei al ge Pita bekleto moika, boi ambo ta wo embe dji, Jisas dumo Galili iwa ni boll wani iwa moren we dji. ⁷⁰ Una porapora moi al ge, Pita man, na Jisas boll namoll. Ni djinden ge na nakando we dji.

⁷¹ Pita gull djillake al pika, boi ambo ta kane po una moi al embe dji, iwa ge Jisas dumo Nasaret una boll aike wani iwa we dji. ⁷² Ba, Pita, man we dji. God nale al na kandja kaima djindo, iwa ni djinden ge na nakando we dji.

⁷³ Yepall ta moika una aglo moi ge Pita moi al wo embe dji, kambono epilene moi ge ni kaima moren, Galili una nubkane pai mal ni dje kune yenden we dji. ⁷⁴ Pita kaima dje embe dji, na kandja kaima djindo. Na kende djino ge God na tonda. Ye djinj iwa ge na nakando we dji. Une kandja embe dje kerika ka kondwale ola dje yau toi. ⁷⁵ Toika Pita pille Jisas, ni kune sokara na nakando we djimbenka, ka kondwale yau tonda we djin mal ken dje pille, er orko po kimb meme mugo yei.

27

Jisas ipo Pailat awi
(Mak 15.1 ne, Luk 23.1-2 ne, Jon 18.28-32)

¹ Kam tago au djika, opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman kambono ge kandja begle, Jisas togo pon we dji. ² Dje Jisas kaye to ipo gapman iwa kerman Pailat moi al pi.

Judas goi
(Aposel 1.18-19)

³Jisas togopon we dji mal ge Judas kane nomane ake toi. Toika, opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman ku silpa 30 asa awi mal ge, Judas ku ge ipo yem woro awo une kambono moi al embe dji, ⁴Jisas ke ta nayeri ba, na dje ipo ye aglene al pakna worill ye une togoye ge, na ke yell we dji. Djika kambono embe dji, no kogone ta man, ni nenem kogen we dji. ⁵Djimaka Judas ku ge i lotu numb kerman gull pai al pup to pakna woro kere, po ka togolo pai.

⁶Opa gale awi una kerman kambono po ku yei ge amblo i embe dji, ku yero ge meyam bai ku yero. Lotu numb kerman opa i pakna worbon kune nayenda we dji. ⁷Kambono kandja dje i taimane woro embe dji, una galla beke yenj makimbne yero ge, nono ku ge ipo top to imbonka, dumo ellke una ta wo goi dal, makimb ge al ipo gull tambon we dji. ⁸Kambono kandja embe dje pille po top to imaka, una kane makimb ge kandjiye dale embe dji, makimb ge meyam makimb yero we dji. Kandjiye yei ge ye pa pi, ipon yero. ⁹Kambono po embe yemaka, asa propet Jeremaia pepa bolo pagi ge megiye toi. Une embe dji,

Iwa ge ku boya mal pille, Israel una ku silpa 30 yero mal boya we dji. ¹⁰God Iwa Kerman kandja dji mal na pille yell. Ga ku ge ipo galla bekinj una makimbne top to i we dji
(Jeremaia 32.6-9 ne, Sekaraia 11.12-13)

Pailat embe dji, Jisas, ni Juda una Kingne kaima moren mo? dji

(Mak 15.2-5 ne, Luk 23.3-5 ne, Jon 18.33-38)

¹¹ Jisas aglo moika Gapman iwa kerman Pailat kot pille embe dji, Juda una mor ge ni kingne moren mo? dji. Jisas ge wale, nenem djinden we dji. ¹² Opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman kambono ge Jisas moi al kandja kayekaye dje bebe woro moi ba, Jisas kandja dje yem woro nawi. ¹³ Pailat embe dji, kambono kandja merkeke dje ni boll worinj ge ni napren mo? dji. ¹⁴ Djika Jisas kandja ta dje yem nawori, Pailat kane aya dje gok dji.

Pailat, Jisas nil togolme! dji

(Mak 15.6-15 ne, Luk 23.13-25 ne, Jon 18.39-19.16)

¹⁵ Juda una ege kerman pasopa we dji ge yei. Ege yei kune ge una djimaka Rom iwa kerman kaye pai una taimane dje, i orko woro woro yei. ¹⁶ Kune ge iwa ke ta kaye pai, yene kandjiye ge Barabas we dji. ¹⁷⁻¹⁸ Pailat embe dje kani, opa gale awi una Jisas dje i na moll al wonj ge, Jisas kiyam to, na togoyo dje pille iwinj dje kani. Embe kanika una kerman wo makai to molmaka Pailat embe dji, na una ne dje orko worno? Na Barabas dje orko worno mo? Mo, na Jisas God dje wori woi Kraiss we dji iwa ge, dje orko worno ne? dji.

¹⁹ Dje une kot pille pamoika, yene game kandja sigiye dje woro embe dji, imina pika na ou pa, oukumb ta kanill. Iwa ge wo moika, na nomana to pille urup dje pro. Iwa ge ale ta naye iwa, ni ye ke ye naumben! we dji.

²⁰ Ba opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman kambono kandja elnge ye djimaka una merke moi ge, iwa Barabas dje i orko worben, Jisas togopen we dji. ²¹ Pailat kandja asa dji mal alla are kandja dje embe dji, soka mormell ge na ne mal dje orko worno? Una merke moi ge Barabas dje orko worben we dji. ²² Pailat embe dji, Jisas God dje wori woi iwa Kraiss we dji ge, na namba mal yeno ne? dji. Una porapora embe dji, iko pera al ge nil togole! dji. ²³ Pailat embe dji, une ke namba mal yei pille ye togopon we djinj ne? dji. Une kandja embe dji ba, una kandja napi, yau kerman to embe dji, iko pera al ge nil togole! dji.

²⁴ Djimaka Pailat kani, una kandja napi, kunda kakne paika, une nu kolo i, una nalene al, yene agle was yeworo embe dji, iwa goya ge, na une boll ale ta napanda. Une golo dji dal, ye yenekne kogone, na kogena ta man we dji. ²⁵ Djika una porapora embe dji, iwa ge golo dji dal, nonekene boll ke pandaka, no wombane boll ke para aike panda we dji.

²⁶ Una kandja dji mal pille, Pailat iwa Barabas dje orko wori woika, Pailat ami una dje awika, kambono Jisas ka pirngangill toi. To kermaka, Pailat ami una djika kambono Jisas iko pera al togopon dje er pi.

*Ami una Jisas to bakalo awi
(Mak 15.16-20 ne, Jon 19.2-3)*

²⁷ Pailat amiye una ge wo Jisas i gapman numbiye al pi. Ami una porapora wo makai to molmaka Jisas pakna moi. ²⁸ Moika ami una Jisas koniye kunomiye gulo iworu, kon bage momo ta

iwo woro awi. ²⁹ Ami kambono, king kon pula kakinj mal ka kagle boll iwo kakumba ye Jisas ngambale al pagi. Kapill ta iwo Jisas agle woto woro, ga kakene gopiye boglo Jisas bakalo awo embe dji, Wopakeiwo! Juda una kingne iwa kerman wonden we dji. ³⁰ Dje molo kungo to, ga kapill i Jisas awi ge i yem woro yene ngambale al toi. ³¹ Embe ye bakalo awo kere, kon bage awi ge i yem woro, yene koniye kunomiye alla woro, iko pera al nil togopon dje i er pi.

Jisas iko pera al nil toi

(Mak 15.21-32 ne, Luk 23.26-43 ne, Jon 19.17-27)

³² Ipo kani, dumo Sairini iwa Saimon we dji ta moi. Ami una djimaka, Jisas iko pera kake ipi ge Saimon po i kaki. ³³ Dumo ta kandjiye Golgota we dji yei al ge pi. Dumo Golgota we dji ge me embe mal pai, una ngambalne yembe dumo we dji. ³⁴ Dumo Golgota womaka una wo kisai dongall i nu wain al pakna woro, Jisas nonda dje awi ba, Jisas kembis ta no pille, alla man dje, nanoi.

³⁵ Ami una Jisas iko pera al nil to pagi paika, koniye kunomiye ge una taimantaiman dje ine mal pille tukye gagle mal embe wori. ³⁶ Woro kermaka ami una ami dje molo, Jisas goya dje pille kanmoi. ³⁷ Jisas kot yei awi mal, una pepa bolo i une ngambale al iko pera plato pagle embe dji, iwa moro ge Jisas. Une Juda una Kingne moro we dji. ³⁸ Ke yepill una soka tomaka papill, ta i agle woto iko pera al nil to pagle, ta i agle darto nil to paglmaka, Jisas pakna pai.

³⁹ Jisas iko al nil to wori paika, una kond wo pi ge kane bakalo awo, burkome ye awo embe dji, ⁴⁰ na

lotu numb kerman to sellke woro, ege sokara wor pundaka alla takno we djin iwa moren ge, nenem amblo pille dje imben, ni God wariye kaima mon dal, iko pera al kere er kal we! dji. ⁴¹ Una yei mal embe ge, opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman ne, God loye dje awi una kambono ge para wo Jisas bakalo awo yenekne kandja dje embe dji, ⁴² asa Jisas una amblo pille dje awi ba, ipon yene amblo pille djinda ge, kune nayendo. Une Israel una kingne kaima moi dal, iko pera al kere er kal wondaka, nono kaima pillgi djimbon. ⁴³ Jisas yene nomane i God awo, nanam God wariye moro we dji mal ge, God Jisas wopake kani dal, une Jisas amblo pille dje aunda we dji. ⁴⁴ Una dji mal embe, ke yepill iwa soka iko pera al nil to wori papill ge, Jisas bakalo aupill.

Jisas goi

(Mak 15.33-41 ne, Luk 23.44-49 ne, Jon 19.28-30)

⁴⁵ Aupillka 12 oklok yeika, dumo porapora emill ye pa pika taman pika alla poi dji. ⁴⁶ Djika, * Jisas yau kerman to embe dji, Eli Eli lema sabaktani we dji. Kandja me ge embe mal paro, God! Ni na Godna moren ge! Ni na namba yei pille kerden ne? dji. ⁴⁷ Embe djika una kanmoi ge embe dji, Jisas yau tondo ge Elaija pille yau tondo we dji. ⁴⁸ Djimaka iwa ta muk dje po bogandara mal embe i bulo al woro, nu wain to bale, i pla Jisas nonda dje pille awi. ⁴⁹ Ba una moi ge embe dji, ni kere! Nono kanmopon, Elaija wo une amblo pille dje i kal worda mo man ne? dji. ⁵⁰ Djimaka Jisas yau kerman to nomane kere goi.

---

* 27:46: Jisas yau toi ge 3 oklok yei.

⁵¹ Goika lotu numb kerman numogto allap kolo pagi ge, pakna kaima ball dje er kal wo soka yei. Imem kerman woika, makimb al ku kerman moi ge billa dje soka soka yei. ⁵² Una gull to mogi al ge, alla au dje kiwa yeika, pillgi dji una asa goi ge alla kere aglo erwo gun pi. ⁵³ Jisas are aglo erwo gun pika, ga kambono ge Jerusalem po molmaka, una merke kani. ⁵⁴ Imem kerman woika, wal porapora yei mal ge, ami iwa kerman ne, ami kiwa moi una Jisas iko pera al kantau moi kambono kane kand kerman golo embe dji, ipon iwa goro ge God wariye kaima moro we dji.

⁵⁵ Ana merke ellke molo kanmoi. Jisas distrik Galili kere er woi ge, ana ge une boll aike wo, pak to awo embe yemoi. ⁵⁶ Ana ta moi ge dumo Makdala ana Maria. Ta Jems ne, age Josep boll mane Maria. Ta iwa Sebedi wariye soka mopill ge mane gama moi.

Jisas ipo ku mur al gull toi

(Mak 15.42-47 ne, Luk 23.50-55 ne, Jon 19.38-42)

⁵⁷ Emill kindja djika, iwa ta dumo Arimatea ku kannoi iwa Josep we dji ge woi. Une Jisas kogoye una ta moi. ⁵⁸ Une po Pailat moi al embe dji, Jisas goro ge na ipo gull tano we dji. Pailat, kune we dji. Une kandja sigiye dje woro embe dji, Jisas goro ge ye i iwa wondo ge aume! dji. ⁵⁹⁻⁶⁰ Asa Josep yene goya kune ge une pille djika, una po ku kerman ta yei al asamoll wallko tundo pakna pi. Une po allap wopake ta yei ge, iwo Jisas gakle al were pagle, ku kerman tundo yei al ipo, ku kerman tamban ta yei ge une amblo kulkul to ipo to bi dje pagi. Une embe ye kere er pi. ⁶¹ Pika dumo Makdala ana

Maria ne, Maria ta yeika, Jisas gull to pagi al soka ami dje molo kane koi woro mopill.

Jisas gull toi al ami una kantau moi

⁶² Kamkumaikekana pika, ege Sabat yei kune ge, opa gale awi una kerman ne, Parisi una kambono ge Pailat moi al po embe dji, ⁶³ iwa kerman, iwa goi ge kende dje wani una moi. Une gun moi kune ge, une kandja ta dji pupin ge embe dji, na golo ege sokara wor pundaka na alla aglo erwo gun puno we dji. ⁶⁴ Une kandja embe dji pille ni kandja dje ami una aumbenka, kambono po gull to pagi al kantau moyeke, ege sokara wor punda. Man pandaka, une kogoye una wo iwa golo pai ge wo kunumb i pagle, kandja kende dje embe djine, Jisas aglo erwo gun pundo we djine. Alla Jisas yene aglo wo gun puno we dji mal ge kune naye. Ba alla une kogoye una wo Jisas aglo erwo gun pundo we dji dal, ge kune kaima nayenda we dji. ⁶⁵ Djimaka Pailat pille embe dji, kune. Gull to wori paro al ge, ye ami una dje ipo ye nomane paro mal pille, amblo pel dje wopake yemolme! dji. ⁶⁶ Djika ga po gull to pagi al amblo dongall ye, gapman mon bolo ku al pagi pai. Paglmaka una wo ku iworo djine dje pille ami una kantau moi.

28

Jisas golo aglo erwo gun pi

(Mak 16.1-10 ne, Luk 24.1-10 ne, Jon 20.1-18)

¹ Ege Sabat yei pora djika, Sande kam kindja tagno dje yeika, dumo Makdala ana Maria ne, ana Maria ta boll aike Jisas gull to pagi al kanboll dje pupill.

² Ola dje kam imem kerman woika, God Iwa Kerman tau agelo ta dje worika kupill al kere er kal wo, ku amblo kulkul to iworu pagle, wo ku al ami dje moi. ³ Yene moi ge kam kunakna yendo mal embe yeika, une konkunom yei al ge kuruwo boll kaima ye pai. ⁴ Ami una goll pene al kantau moi kambono ge, kand kerman kaima golo, kakene aglene purpur djika, una goi una mal embe moi.

⁵ Ana soka mopill al tau agelo embe dji, ye kand nagose! dji. Na kando, Jisas nil to pagi iwa ge ye kanboll dje wopill paro ba, ⁶ asa une dji mal pille, une aglo erwo gun pi! Ipon une ba namoro! Une goi pagi al ge ye wo kanbell. ⁷ Ye ola dje po yene kogoye una mor al kandja embe dje aumbell. Jisas aglo erwo dumo Galili pi moro. Ye po kanme! djimbell. Na ye dje awill pora dji we dji.

⁸ Djika ana soka kand gopill ba, wo pille, Jisas kogoye una moi al dje aumboll dje, ola dje kere muk dje er yem pupill. ⁹ Kondwe tambiyepupillka Jisas wo embe dji, ye wonmell mo? dji. Soka po une kake al amblo, taimagaus pamolo Jisas kandjiye amblo pla worpill. ¹⁰ Worpillka Jisas embe dji, ye kand nagose! dji. Ye po na kogena una mor al embe djimbell, ye dumo Galili po molo, na kanine! we dje ause! dji.

Ami una kandja dji mal

¹¹ Ana soka er kondwe tambiyepupillka, ami una Jisas golo pai kantau yemoui una er Jerusalem pi. Po opa gale awi una kerman moi al wal pora-pora yei kani mal kandjabe toi. ¹² Opa gale awi una kerman ne, Juda una kerman boll makai to

molo kandja begle kere, ami una ku kerman awo
¹³ embe dji, ye embe djine, no ou pamopinka yene
 kogoye una imina po Jisas golo pai ge kunumb
 ipi we djime! dji. ¹⁴ Una ta djineke gapman
 iwa kerman Pailat ta pi dal, no kandja kosilleba
 djimbonka una ye boll natane we dji. ¹⁵ Djimaka
 ami una ku ge i, iwa kerman kambono kandja dji
 mal po embe yei. Kandja embe dji ge Juda una
 kandjabe to pa pi, ipon dje pamor.

Jisas kogoye una kogo yene mal kandja dji

(Mak 16.14-18 ne, Luk 24.36-49 ne, Jon 20.19-23)

¹⁶ Kogoye una 11 pela er distrik Galili po, Jisas
 makimb mekbe ta dji al ge po molo Jisas kani.
¹⁷ Kambono kane, yenekne gopyene boglo Jisas
 awo, pille pla yemoui ba, pende nomane soka pai
 moi. ¹⁸ Jisas manda wo embe dji, God na namba
 kerman awo, yembe dongall awi kupill makimb
 al wal porapora na kantau yendo. Ge pille, ¹⁹ ye
 una kuruwo kama porapora mor al po kandja dje
 auneke, una na kogena una moye. Ye po una
 nu pagle aune ge, Nane God ne, God Wariye ne,
 God Murble kandjine al pagle aune. ²⁰ Na kandja
 porapora dje ye awill pi mal ge, ye po una dje
 auneke, kambono pille kane kune yemoye. Ye
 pillme! Na ye boll ege ege molo pa punaka kupill
 makimb pora djinda we dji.

Jisas Kandjiyebe Wopake
New Testament in the Kandawo language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Kandawo long Nuigini

copyright © 2012-2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2012-2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kandawo

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-12-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

80f977cd-3a08-50fd-b6ee-9b3597c767cd